

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Ühiskonnateaduste instituut
Ajakirjanduse õppekava

Elina Allas

**Kodaniku- ja kogukonnaajakirjanduse portaalid
laanlane.ee, poltsamaa.info ja kylauudis.ee**

Magistritöö

Juhendaja: Ragne Kõuts-Klemm, PhD

TARTU 2015

Sisukord

SISSEJUHATUS	3
1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD	5
1.1. KODANIKU- JA KOGUKONNAAJAKIRJANDUSE ESILEKERKIMINE.....	5
1.2 KODANIKU- JA KOGUKONNAAJAKIRJANDUSE MÕISTED	8
1.2.1 Kodanikuajakirjandust iseloomustavad tegurid	8
1.2.2. Kogukonnaajakirjandust iseloomustavad tegurid	12
1.2.3 Osalusajakirjandust iseloomustavad tegurid.....	15
1.2.4 Mõistete ühisosa ja erinevused	17
1.3. KODANIKU- JA KOGUKONNAAJAKIRJANDUSE SUHE AUDITOOORIUMIGA.....	18
1.4. KODANIKU- JA KOGUKONNAAJAKIRJANDUSE MAJANDUSLIK TOIMETULEK JA JÄTKUSUUTLIKKUS	20
1.5. KODANIKUAJAKIRJANDUSE PROBLEEMID JA TULEVIKUPERSPEKTIIV	22
2. UURINGU EESMÄRK JA UURIMISKÜSIMUSED	25
3. UURIMISMEETOD JA VALIM	26
3.1. INTERVJUUD PORTAALI ASUTAJATEGA	27
3.2. PORTAALIDE SISUANALÜÜS.....	29
3.3. MAJANDUSAASTA ARUANNETE ANALÜÜS.....	30
3.4. MEETODI KRIITIKA	30
4. TULEMUSED	32
4.1. PORTAALIDE ISELOOMUSTUS.....	32
4.1.1. Kolme portaali külastatavuse näitajad	36
4.2. VAATLUSE TULEMUSED.....	38
4.3. PORTAALIDE LOOMISE TAGAMAAD JA TOIMIMINE	40
Miks portaalid loodi?.....	40
Kuidas luuakse portaalide sisu?	46
Millena tegijad portaale määratlevad (kas ajakirjandusena) ja kuhu paigutavad need Eesti ajakirjandusväljal?	49
Millisena nähakse oma portaalide tulevikku?	54
4.2. MAJANDUSAASTA ARUANNETE ANALÜÜS.....	56
5. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON	61
5.1. KODANIKUAJAKIRJANDUSE TULEVIKUPROGNOOS TÖÖ AUTORILT	74
KOKKUVÕTE	76
SUMMARY	78
KASUTATUD MATERJALID	80
KIRJANDUS.....	80
LISAMATERJALID JA -ALLIKAD	82
LISAD	83
LISA 1. NÄITEID EESTI KOGUKONNA- JA KODANIKUAJAKIRJANDUSE VÄLJAANNETEST JA KANALITEST AASTAL 2015	83
LISA 2. UURIMISKÜSIMUSTE TRANSKRIBEERITUD VASTUSED	86

Sissejuhatus

Kogukonnaajakirjandus ja kodanikuajakirjandus ei ole Eestis uued fenomenid, põhimõtteliselt on kodanikuajakirjanduseks peetud ka kõige algelisemat ajakirjandust, kuna seda tegid asjaarmastajad, mitte professionaalid. Algelist ajakirjandust võis omakorda pidada ka kogukonnaajakirjanduseks selle funktsioonide põhjal, sest eesmärk oli teenida kogukonda, esindada kodanike häält ja pakkuda tavainimesele olulist igapäevast infot.

Kodanikuajakirjandus ja kogukonnaajakirjandus on mõisted, mis suures osas omavahel kattuvad. Mõlema eesmärgiks saab pidada alternatiivi pakkumist peavoolumeediale, kogukonna teenimist, lokaalsete teemade kajastamist, kodanikuühiskonna edendamist, interaktiivsust jms.

Traditsiooniliselt on kogukonnaajakirjanduseks 1950. aastatest alates nimetatud kohalikke ajalehti. Kogukondlikuks teeb kohalikud ajalehed just kohalike teemade kajastamine ja sisendi võimaldamine kogukonnaliikmetele. Seoses infotehnoloogia arenguga peetakse tänapäeval kogukonnaajakirjanduseks ka hüperlokaalseid veebisaitide, erihuviajakirju, *online*-uudiskirju professionaalsetele kogukondadele, kohalikku raadiot jms. (Reader 2011) Kodanikuajakirjanduse põhiolemus seisneb eelkõige selles, et seda teevad “inimesed tänavalt”, kuid paljud autorid arvavad, et ajakirjanduseks muudab selle toimetaja olemasolu.

Portaale kylauudis.ee, laanlane.ee ja poltsamaa.info võib pidada samal ajal nii kodaniku- kui ka kogukonnaajakirjanduseks, kuigi kodanikuajakirjanduse ja kogukonnaajakirjanduse suhte määr on portaalides erinev.

Ajakirjanduse institutsionaliseerumise ja kommertsialiseerumisega liikus ajakirjandus mõnes mõttes tavakodanikust kaugemale. Oluliseks said üldhuvipakkuvad, võimalikult paljusid meediatarbijaid potentsiaalselt huvitavad teemad, vähe pöörati tähelepanu tavalistele inimestele (De Keyser 2012).

Viimase kümmekonna aasta jooksul on puhkenud kodanikuajakirjandus taas õitsele ja seda on võimaldanud just kommunikatsioonitehnoloogia areng. Web

2.0 tehnoloogiad on andud tavalistele inimestele uued kommunikatsiooni-tööriistad, võimaldades neil levitada informatsiooni autonoomselt. Inimesed, kes siiani olid tuntud kui auditoorium, on seega kutsutud saama selle tootjateks (De Keyser 2012; Harcup 2011) Ent on ka arvatud, et kodanikuajakirjanduseks teeb ajakirjanduse alles see, kui teksti ja autori ning avalikkuse ette jõudva teksti vahel on vahelülis toimetaja. (Peetsalu 2015)

Käesoleva uurimistöö eesmärk on anda kolme portaali põhjal ülevaade kodaniku- ja kogukonnaajakirjandusest ja talletada selle hetkeseis Eestis aastal 2015.

Esimene peatükk annab ülevaate erinevatest teoreetilistest seisukohtadest kodaniku- ja kogukonnaajakirjanduse kohta. Välja on toodud ka seda tüüpi ajakirjanduse eelised ja kriitika.

Teine peatükk tutvustab kogukonna- ja/või kodanikuajakirjanduslikke portaale kylauudis.ee, laanlane.ee ja poltsamaa.info. Ülevaate andmiseks on kasutatud kvalitatiivset uurimismeetodit ja semistruktureeritud süvaintervjuud.

Töö viimases osas on semistruktureeritud intervjuude ja teoreetiliste lähtekohtade põhjal tehtud analüütilised järeldused portaalide toimimise, elujõulisuse ja nende kodaniku- ja/või kogukonnaajakirjandusliku olemuse kohta. Muu hulgas prognoosib töö autor, kuhu võib areneda kodanikuajakirjandus Eestis.

1. Teoreetilised ja empiirilised lähtekohad

1.1. Kodaniku- ja kogukonnaajakirjanduse esilekerkimine

Sõna kodanikuajakirjandus tuli laiemalt kasutusele kümmekond aastat tagasi. Tegu on algusest peale vaieldava mõistega mitte ainult selles mõttes, et millise ulatuseni võib osalisi näha aktiivsete kodanikena, vaid ka selles mõttes, et kust alates võib nende tegevust pidada ajakirjanduseks. (Harcup 2011: 27)

Idee, et tavalised kodanikud saaksid kaasa rääkida ajakirjanduses, ei ole uus.

Kodanikuajakirjandus (*civic journalism*) või avalik ajakirjandus (*public journalism*) võimaldab kodanikel endal vormida uudiste agendat. Näiteks USAs peetakse 1988. aasta presidendivalimisi osalusajakirjanduse esilekerkimise lähtepunktiks. Tollal tõstatasid nii ajakirjanikud ise kui ka teised ühiskondlikult aktiivsed inimesed küsimuse, et miks ei lähtu valimisuudised kodanike huvidest ega arvesta ajakirjanikud valimisuudiste kajastamisel publikuga. (Johnson 2009: 332-333)

Suurbritannias peab Harcup (2011) kodanikuajakirjanduse alguseks 1980. aastate keskpaika, kui 1984.–1985. aastal toimus kaevurite streik ja leidis aset üks 20. sajandi suuremaid vastasseise tööliste ja kapitalistide vahel ning enamik peavoolumeediast mobiliseerus just tööandjate selja taha. Kuna streik kestis piisavalt kaua, võimaldas see asjaarmastajatel isegi väikeste ressursside juures arendada reporteritöö praktikad. Toonast alternatiivmeediat kirjeldas peaminister Margaret Thatcher kui vaenlast omade seas. (Harcup 2011: 29)

Goodi (2006) ja Jewitti (2009) hinnangul omandas kodanikuajakirjandus oma praeguses tähenduses esiletõusu pärast 2001. aasta 11. septembri terrorirünnakut New Yorgis, kui pealtnägijate kirjeldused ja pääsemislööd ning fotod hakkasid ilmuma blogides ja internetis. Järgmiseks oli 2004. aasta tsunamikatastroof Kagu-Aasias, mis andis kodanikuajakirjanduse levikule tugeva tõuke, kui esmaallikast pärit videod ilmusid internetis mõne päeva jooksul pärast katastroofi (Good 2006: 70, Jewitt 2009: 233). Jewitt peab oluliseks ka Londoni metroo pommiplahvatusi 2005. aastal, kui ilmusid ikoonilised fotod

ellujäänutest (Jewitt 2009: 233).

Viimase kümnendi jooksul on toimunud uudiste- ja infokeskkonnas suured muutused, seda nii uudiste vahendamise (internet, mobiiltelefonid ja muud digitaaltehnikad) kui ka uudiste tootmise (blogijate ja kodanikuajakirjanduse tõus) seisukohast (Karlekar et al. 2012: 15). Tehnoloogia on loonud kommunikatsiooni tööriistakasti, mis lubab igaühel saada ajakirjanikuks väikese materiaalse kulu ja globaalse haardega (Bosshart et al. 2013).

Samal ajal on meedia liikumine interneti ja 2008. aastal alguse saanud sügav majandussurutis avaldanud traditsioonilisele päevalehetööstusele hääbuvat mõju. Nii mitmedki ajakirjandusettevõtted on kadunud ja toimetuste töötajate arv jätkab vähenemist. Meediauurijad (ja praktikud) arutlevad selle üle, kes pakub edaspidi kogukonnainfot. Osa teadlasi ja analüütikuid on pakkunud, et *online*-kodanikuajakirjandus areneb sinnamaani, et hakkab kompenseerima vähenevat kohaliku elu kajastamist. (Lacy et al 2010: 34-35)

Tehnoloogia ja interaktiivse mediakeskkonna areng on soodustanud kodanikuajakirjanduse tõusu. Kodanikud ei ole üksnes informatsiooniallikad ja/või publik, vaid ka salvestajad ja uudiste loojad. (Mythen 2010: 45)

Viimase kümne aasta jooksul on hakatud pidama veebipäevikuid-blogisid, see võimaldab kõigil soovijatel kommunikeerida teiste sarnaste huvidega inimestega tasuta või väga väikese majandusliku kuluga. Need avaldamisplatvormid on väga laiale hulgale kodanikele erinevatelt elualadelt andnud võimaluse kommenteerida ja analüüsida sündmusi, kontrollida kohalike uudiste fakte või olla oma isikliku blogiga arvestatav kaasarääkija kohalikus kogukonnas. See tähendab seda, et professionaalse ajakirjanduskoolitusega inimesed kasutavad moodsaid tehnoloogilisi tööriistu informatsiooni avaldamiseks ja/või levitamiseks. Enamik jõuab oma informatsioon ja analüüsiga väga kitsa publikuni, mõned võivad aga murda rahvusvahelistesse uudistesse. (Jewitt 2009: 233)

Eesti kohalik ajakirjandus ehk kogukonnaajakirjandusele omaste elementidega ajakirjandus (väljaanded, mis ei levinud üle Eesti, vaid kitsamas geograafilises piirkonnas) sai alguse teadaolevalt 19. sajandil (Schmidt 2011). Ilmuma

hakkasid piiratud levikuga kohalikule lugejale suunatud Tartu Maa Rahva Näddali-Leht (1806) ja Saarlane (1884–1910). Esimene neist, mille sihtgrupiks olid Tartu- ja Võrumaa talupojad, edastas peamiselt välissõnumeid, teine aga keskendus kohaliku eluolu kajastamisele. Just Saarlast võib pidada esimeseks päris kohaliku profiiliga ajaleheks (Schmidt 2011). 19. sajandi lõpus hakkasid ilmuma eestikeelsed ajalehed ka mujal Eestis. Need püüdsid küll saavutada laiemat leviala, kuid enamasti ebaõnnestunult (Schmidt 2011: 14), sest tollal oli ainus võimalik ajakirjanduse vorm kulukas pabertrükkis.

20. sajandi jooksu leidsid Eestis aset kolm murrangulist ajahetke, kui suurenes väljaannete arv ning tekkisid uued valla-, linna-, piirkonna- ja maakonnalehed (Schmidt 2011). Tõuke selleks andis ühiskonna liberaliseerumine ja demokratiseerumine ning iga uue arenguetapiga muutusid lehed lokaalsemaks. (Schmidt 2011)

Esimene tõusulaine oli 20. sajandi alguse revolutsioonide ajal, kui kohalikud lehed asutati eesmärgiga kajastada ja arutleda kohalike probleemide üle, millest üleriigilised lehed ei kirjutanud (Schmidt 2011). See murranguaeg tõestas, et igal Eesti linnal ja vallal saab olla oma ajaleht, mis kajastab kohalikku elu ja võib jääda püsima vaatamata majanduslikele raskustele, kui toimetajal jätkub energiat ja on olemas kohaliku lugejaskonna toetus. (Schmidt 2011: 14) Samas kuulus Eesti toona veel Vene keisririigi koosseisu ja tolle aja ajakirjandust võib pidada parteipoliitiliseks. (Kurvits 2010)

Teine murranguperiood kohalikus ajakirjanduses algas 1918. aastal Eesti Vabariigi iseseisvumisega ja sai hoo sisse 1920. aastatel. (Schmidt 2011) Igaüks võis luua oma ajalehe, sest trükivabadus suurenes. Samuti vajasisid oma häälekandjaid poliitilised erakonnad ja mitmesugused rühmitused. Enim lehti ilmus 1930–1934, kui süvenenud majandusliku ja poliitilise kriisi ning pettumuste taustal tekkis vajadus arutleda kohaliku kultuuri- ja majanduselu probleemide üle. (Schmidt 2011) Seda perioodi iseloomustas demokraatlik ajakirjandus ning selle ajajärgu lõpetas 1934. aasta, mil algas autoritaarse ajakirjanduse ajajärk. (Kurvits 2010)

Kolmas murranguaeg oli taasiseseisvumisajal 1990. aastate alguses, kui Nõukogude Liidu kokkuvarisemine, ühiskonna avanemine ja avalikustamine löid

soodsa pinnase seni valitsenud ainupartei vaadetest erinevate vaadete levimisele (Schmidt 2011). See oli vabaduse ja segaduste faas. Eesmärk oli ka taastada esimesel iseseisvusajal tegutsenud institutsioone ja organisatsioone. Samuti aitas lehtede loomisele kaasa turumajanduse areng. (Schmidt 2011: 15, Kurvits 2010: 21)

1.2 Kodaniku- ja kogukonnaajakirjanduse mõisted

Selleks, et töö järelduste ja diskussiooni osas arutleda, kuivõrd on portaalide kyllauudis.ee, laanlane.ee ja poltsamaa.info näol tegu kodaniku- ja/või kogukonnaajakirjandusega, on tarvis tuua ülevaade kodaniku- ja kogukonnaajakirjanduse tunnustest ja nende taustast.

1.2.1 Kodanikuajakirjandust iseloomustavad tegurid

Kodanikuajakirjandus on viimane peatükk 400 aasta pikkusest diskussioonist ajakirjanduse eesmärkide üle. Ryfe et al. (2010) tsiteerib Kovachit ja Rosenstieli (2001), kes ütlevad, et alates trükiajakirjanduse esiletõusust 17. sajandi Euroopas on ajakirjanduse vaadete süsteem olnud alati seotud kogukonna ja hilisema demokraatia kontseptsiooniga. (Ryfe et al. 2010: 33) See tähendab seda, et ajakirjandusel on alati olnud nii kogukondlik kui ka võimude lahusust ja kodanikkonna poliitikas osalemist/poliitikasse kaasamist puudutav külg.

Kodanikuajakirjandust defineerides tuuakse eelkõige esile selle erinevus professionaalsest ajakirjandusest (Harcup 2011, Kaufold et al. 2010, Schaffer 2010, Johnson 2009, Bosshart et al 2013). Tuuakse välja, et kodanikuajakirjandust iseloomustavad professionaalse ettevalmistuse puudumine, tasustamata töö, tihti toimetamata sisu. Lisanduda võivad lihtne keelekasutus, peavoolumeediaga võrreldes erinev lugude valik ja uudislikkuse üle otsustamine, hüperlokaalsus, vaba juurdepääs ja interaktiivsus. (Kaufold et al 2010: 517)

Bosshart et al. (2013) toovad välja mitmete autorite (Carpenter 2008, Good 2009, Nip 2006, Thurman ja Hermida 2010) seisukoha, et hoolimata kodanikuajakirjanduse varieeruvast mõistest võib kokkuvõtlikult öelda, et kodanikuajakirjanduse moodustavad amatöörlikud väljaanded-kanalid, millega ei ole seotud mitte ükski professionaalne ajakirjanik. (Bosshart et al. 2013)

Vaatamata sellele, kas kasutada ajakirjanduse olemust määratledes ranget definitsiooni, mis ütleb, et ajakirjandus peab sisaldama originaalset reporteritööd ja toimetavat filtrit, või laiemat definitsiooni, mis peab reisikirju, avatud kommentaare ja analüüse ajakirjanduseks, on kindel, et auditooriumi osalemine uudiste võrrandis on tõusuteel. (Lasica 2003)

Harcup (2011) toob välja, et kodanikuajakirjandust defineerida üritades on püütud seda jõuliselt vastandada professionaalsele ajakirjandusele. Näiteks Temple (2009: 244) vastandas omavahel „ajakirjanduslikult informeeritud informatsiooni ja analüüsi” ning „miljardid küberruumis määgivad blogijad”. Kui osa inimesi näeb kodanikuajakirjanduses lootust, mida võib kontseptualiseerida kui osalusmeedia kultuuri, kodanikuemantsipatsiooni ja esilekerkivat uut humanismi (nt Deuze 2009: 255), siis teised näevad seda pigem kui lüüsivärava avamist kontrollimata ja deprofessionaliseeritud klatšile, kus argumendid on mitmetahulised ja vastuolulised ning asuvad sageli kaardistamata territooriumil (nt Fenton 2010: 10-11). Harcup (2011) leiab, et rohkem osalust võimaldavat meediat ei tasu taandada mitteinformeeritud ja mitteinformatiivseks määgimiseks, kuna varasem alternatiivmeedia on tõestanud, et ei ole seda. (Harcup 2011: 36)

De Keyser (2012) aga nendib, et traditsiooniliselt on ajakirjanikud olnud fokuseeritud väikesele hulgale elitaarsetele allikatele, kodanikuajakirjandus aitab aga nähtavale tuua iga inimese. Nahi hinnangul tegutsevadki kodanikuajakirjandikud tavakodaniku vaatepunktist lähtudes ning samal ajal võitlevad nad ka konventsionaalsete ja traditsiooniliste ajakirjanduspraktikate ja normide vastu. (Nah 2009: 71-72)

Tänapäeval on kodanikuajakirjanduse viljelemise peamiseks vahendiks digitaalne tehnoloogia, see võimaldab laiemal avalikkusel ehk peale professionaalsete ajakirjanike ka tavakodanikel toota ja levitada infot ning teha

seda autonoomselt. Levinud on kõikvõimalike kodanikuajakirjanduslike veebisaitide loomine ning puhtal kujul kodanikuajakirjandus on ka blogid, kuigi mitte kõik blogid, vaid need, millel on ikkagi teatav ajakirjanduslik sisu.¹

Aga kuigi see fenomen on viimastel aastatel tohutult kasvanud, ei tähenda see, et igaühest saab *online*-ajakirjanik, ning näiteks Harcup leiab, et siiani ei ole see kaasa toonud revolutsiooni. (Harcup 2011: 35, De Keyser 2012: 825)

Johnson (2009) viitab Gilli seisukohale, kes ütles, et idee uudisest kui vestlusest on aidanud sündida kodanikuajakirjanduslikel veebisaitidel, sest kodanikuajakirjandus laiendab kahesuunalist kommunikatsiooni lugejate ja meedia vahel. (Johnson 2009: 333)

Nagu eespool öeldud, on kodanikuajakirjandus väga variatiivne nähtus. Ka Lacy (2010) nendib, et kodanike uudistesaidid ja kodanike blogid kipuvad olema väga erinevad. Kodanike uudistesaidid sarnanevad päevalehtede saitidega rohkem kui blogid, see osutab Lacy (2010) arvates selgelt, et blogid ja uudistesaidid ei ole tingimata kohalikus kogukonnas üksteise aseaineks. (Lacy 2010: 43-44) Seega kodanikuajakirjandus pigem täiendab professionaalset ajakirjandust kui asendab seda ja ühest kodanikuajakirjanduse kontentanalüüsist (Lacy et al 2010) tuli ka selgelt välja, et kodanikuajakirjanduslikud veebisaidid erinevad märkimisväärselt ajalehtede veebisaitidest. (Lacy et al 2010: 34)

Lacy (2010) arvates on peamine erinevus päevalehtede ja kodanikuajakirjanduslike uudiste ja blogide vahel see, et nad toetuvad erinevatele allikatele. Teiseks peavad toimetused jälgima ajagraafikut ning tekstid nõuavad rohkem ajalist investeeringut kui kodanikuajakirjanduslikud tekstid. (Lacy 2010: 44) Kolmandaks on ajalehtede veebisaitidel omadus linkida tagasi oma saidile või mõne sama meediaettevõtte saidile, ent kodanikuajakirjanduslikud saidid lingivad oma lehelt väljapoole, juhatades lugeja omakasupüüdmatult tegeliku lisainformatsioonini. (Lacy 2010: 42) Peavoolumeedia lingib väljapoole enamasti vaid siis, kui neil pole võimalik tulenevalt autorikaitsest materjale oma lehele kopeerida.

¹ Ajakirjanduslik sisu tähendab aktuaalsete sündmuste kohta informatsiooni kogumist, kontrollimist, analüüsimist ja esitamist.

Kodanikuajakirjanduse puhul tõuseb eelkõige sisulises mõttes aga küsimus, millisel hetkel saab sellest ajakirjandus. Just seepärast peab Lasica (2003) kodanikuajakirjandust kahtlaseks moodustiseks, et pole aru saada, millal auditooriumi osavõtt kandub üle ajakirjanduseks. Lasica (2003) tsiteerib MSNBC.com peaproductsenti Connellit, kes ütles, et iseseisvad blogijad ei ole ajakirjanikud, sest autori ja lugeja vahel puudub toimetaja. Connell arvas, et toimetamine on see faktor, mis muudab selle tegevuse ajakirjanduseks. Samas leiab Lasica (2003) ise, et kui blogija teeb telefoniintervjuu uudisväärtuslikul teemal ja postitab selle oma blogisse või kui blogija uurib välja mingi olulise fakti, siis võib seda nimetada ajakirjanduslikuks aktiks. Kui kodanikud teevad peavoolumeedia väljaannetele kaastöid fotode, videote ja uudiste uuendamise kaudu, võib pidada seda ajakirjanduseks. (Lasica 2003)

Karlekari (2012) hinnangul on kõige ilmsem erinevus professionaalsete ajakirjanike ja kodanikuajakirjanike vahel see, et neid tõukavad tagant erinevad eesmärgid. Mõningate peamine eesmärk on informeerimine, mõningatel interpreteerimine, osa jaoks on objektiivsus subjektiivne (Karlekar 2012: 18) Ryfe et al. (2010) seevastu leiab, et nii professionaalsed ajakirjanikud kui ka kodanikuajakirjanikud on ajendatud samadest põhieesmärkidest ehk informatsiooni võimalikult täpsest ja tõesest edastamisest. (Ryfe et al. 2010: 36)

Kodanikuajakirjanikele on oluline interaktiivsus, leiab Ryfe et al. (2010) Nad julgustavad kasutajaid rohkem postitama, kommenteerima, debateerima ja vaidlema. Kuigi seda teevad ka professionaalsed ajakirjanikud, on nende interaktiivsus peamiselt ühesuunaline kontseptsioon, kus uudised mõjutavad kodanikke, kuid kodanike tagasiside ajakirjanikele on väike. (Ryfe et al. 2010: 37)

Ryfe (2010) leiab, et kodanikuajakirjanikud ei tee ajakirjandust mitte sellepärast, et nad näeksid professionaalse ajakirjanduse eetost illegitiimsena, või seepärast, et nad sooviksid luua uut tüüpi ajakirjandust. Pigem on nad sunnitud tegema ajakirjandust seepärast, et nad usuvad, et professionaalsed ajakirjanikud ei tee oma tööd. Kuna ajakirjanikke on toimetustes jäänud järjest vähemaks, on ajalehtedes sisalduv informatsioon liiga hõre selleks, et siduda kodanikke oma kogukonnaga. Lisaks leiavad Ryfe (2010) arusaamise järgi

kodanikuajakirjandusega tegelejad, et konventsionaalsed ajakirjanikud keskenduvad liiga tihti valedele või liiga erapoolikutele teemadele ning see teeb kodanikele raskeks formeerida ühist arvamust. Seega kalduvad kodanikuajakirjanikud tegema sedasorti ajakirjandust, mille puhul nad kardavad selle hävimist. (Ryfe et al. 2010: 36)

Kuidas kodanikuajakirjanduse edu mõõta? Schafferi (2010) hinnangul saab edu mõõta järgmistele küsimustele vastates: kas portaali tegijad tunnevad, et nad saavad kogukonda tuua muudatusi? Kas kogukonna probleeme käsitletakse? Kas rohkem kodanikke soovib osaleda sisuloomes? (Schaffer 2010: 181) Veel võiks siia lisada küsimuse, kuivõrd jätkusuutlik on kodanikuajakirjandus oma tegevuses ja mis selle tagab ehk siis mis hoiab üleval tegijate motivatsiooni teha kodanikuajakirjandust järjepidevalt, et saaks rääkida selle mõjukusest, olulisusest kogukonnale ja professionaalsest ajakirjandusest jäetud tühimike täitmisest.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et kodanikuajakirjanduse puhul tuuakse välja järgmisi tegureid: professionaalse ettevalmistuse puudumine, tasustamata töö, tihti toimetamata sisu, lihtne keelekasutus, peavoolumeediast erinev lugude valik ja erinevad uudiskriteeriumid, hüperlokaalsus, vaba juurdepääs, interaktiivsus, amatöörlikkus, fokusseeritus elitaarsete allikate asemel tavainimesele, väiksem ajagraafiku jälgimine, auditooriumi tasuta ligipääs.

1.2.2. Kogukonnaajakirjandust iseloomustavad tegurid

Kodanikuajakirjandusele on olemuslikult küllaltki sarnane kogukonnaajakirjandus. Kogukonnaajakirjandust peetakse spetsiifiliseks uudiste kogumise ja vormimise poolest ning levikut enamasti geograafiliselt väikesel alal. Kogukonnaajakirjanduses on rõhk kohalikel kogukonnaelu puudutavatel uudistel. (Reader 2011: 3) Kui kodanikuajakirjandus tähendab eelkõige kodanike aktiivsuse ülesnäitamist ajakirjanduse vormis, siis kogukonnaajakirjanduse eesmärk on, et kogukonna uudised saaksid võimalikult detailselt kajastatud.

Aastakümneid kasutati mõistet kogukonnaajakirjandus väikelinnade ajalehtede sünonüümina. Termin kogukonnaajakirjandus (*community journalism*) lõi 1950. aastatel Kenneth R. Byerly, ajakirjanduse väljaandja, kellest hiljem sai professor North Carolina Chapel Hilli ülikoolis. (Reader 2011) 21. sajandil on kogukonnaajakirjanduse kontseptsioon laienenud. Nüüd peetakse kogukonnaajakirjanduseks peale kohalike ajalehtede ka muud meediat: erihuvi ajakirju, professionaalsetele kogukondadele suunatud *online*-uudiskirju, kohalikku raadiot, hüperlokaalseid veebisaite jne. (Reader 2011: 3-4)

Eestis on varem kogukonnaajakirjandust käsitlenud Ave Schmidt oma magistritöös „Eesti neliteist maakonnalehte aastal 2011”. Seal märgib ta, et kogukonnaajakirjanduse identiteedi kompleksuse ja laialivalguvuse tõttu on seda keeruline ammendavalt defineerida. (Schmidt 2011: 7)

Schmidt (2011) rõhutab, et kogukonnaajakirjanduse mõistel on oluline rõhk kogukonnal, mis on fundamentaalselt seotud füüsilise ja geograafilise asukohaga ehk kohaga, kus inimesed kohtuvad ja suhtlevad. (Schmidt 2011: 8)

Samas on olemas ka sotsiaalsed kogukonnad, mis ei põhine geograafilisel asukohal, vaid huvidel, elukutsel jms. Sellise kogukonna moodustamise aluseks on mingisugune ühine kokkupuutepunkt. On olemas näiteks arstide kogukond, tennisemängijate kogukond, LGBT kogukond jne. Ka Schmidt (2011) toob välja, et kogukonda võib võrrelda mõistega ühiskond, kus kogukonnale on iseloomulik tugevam ühtekuuluvustunne ja suurem liikmetevaheline koostöö. Schmidt (2011) rõhutabki, et geograafiline lähedus ei ole kogukonna moodustumise juures enam piisav tegur, vaid seda hoiavad alal just sümbolilise tähendusega lood, mis võimaldavad indiviididel end kogukonna liikmetena identifitseerida. (Schmidt 2011: 8)

Enamasti on kogukonnaajakirjandus suunatud siiski kogukondadele, mida seob geograafiline lähedus ja kohalikkus. Kuid Schmidt (2011) nimetab Carpentieri (2003) tsiteerides, et uuringud näitavad, et kogukonnad ei moodustu enam geograafiliselt piiritletud ruumis, vaid ka küberruumis virtuaalsete kogukondadena. Seetõttu võiks kogukonnaajakirjanduse peamiseks tunnuseks olla mitte niivõrd lokaalus kui orienteeritus kogukonnale, mille liikmeid

ühendavad teatud jagatud huvid, tingimused, identiteet, vajadused ja/või probeemid. (Schmidt 2011: 8)

Schmidt (2011) toob välja Carpentieri (2003) kogukonnaajakirjanduse neli põhirolli: 1) kogukonna teenimine; 2) alternatiiviks olemine peavoolu meediale; 3) kodanikuühiskonna edendamine; 3) kogukonnaajakirjandus kui „risoom”. (Schmidt 2011: 9)

Carpentier (2010) lisab, et kogukonnaajakirjanduse puhul ei pea olema sisu mitte ainult täpne, läbipaistev ja mitmekesine, vaid ka tähenduslik. Geograafilisest fokusseeritusest ei piisa, et teha sisu auditooriumile tähenduslikuks. (Carpentier 2010: 80)

Flew (2009) toob välja Attoni tähelepanu osutamise asjaolule, et *online*-uudiste meedia uutel vormidel on võimu pahupidi pöörata hierarhilist uudistele ligipääsu, mis toob otseselt esiplaanile kodanike vaatepunktid, kelle nähtavus peavoolumeedias kaldub jääma varjatuks elitaarsete gruppide ja isikute taha ning mis seetõttu esitavad ajakirjaniku staatusele väljakutse olemaks peamine ekspert või reaalsuse defineerija. Samas loob see keskkonna, kus informatsioonikaskaadid on üha vähem ettearvatavad, sagedasemad ning eliidil on üha suuremad raskused selle ohjeldamiseks. Flew (2009) tsiteerib ka John Hartley't, kes argumenteerib, et niinimetatud kasutaja juhitud innovatsioon taasleiutab ajakirjanduse. (Flew 2009: 988-989)

Kogukonnauudiste saidid, mis on loodud traditsioonilise meedia ettevõtete poolt, pakuvad kohalikele elanikele foorumeid oma teadmiste ja arvamuste jagamiseks kohaliku elu kohta. Need saidid ei eelda traditsioonilist kes-mida-kus-millal-formaati või uudist ümberpööratud püramiidi formaadis. Selle asemel loovad sellised diskussioonid edasi-tagasi-infovahetust, mis pakuvad Potts (2007) sõnul märksa detaili- ja nüansirohkemat teemakäsitlemist kui traditsiooniline uudislugu iial suudaks. Samuti pakuvad need mikroskoopiliste teemade ja sündmuste sügavat kajastust, milleni väheveniv traditsiooniline toimetus lihtsalt ei ulatu. Potts (2007) küsib, kas eespool nimetatud on aseaineks professionaalsele ajakirjandusele, ja leiab, et ei ole. Samuti ei löhu need erapooletuse vaimu, mille poole ajakirjanikud pürgivad. Kuid nad pakuvad kohalike teemade käsitlemiseks täiendavat lisafoorumit. Sellest osavõtjad

üldiselt ei käitu nagu reporterid, vaid nad kirjutavad, mida nad teavad. (Potts 2007: 66)

1.2.3 Osalusajakirjandust iseloomustavad tegurid

Kodanikuajakirjanduse arenguga samal ajal on traditsioonilise meedia ettevõtjad saanud teadlikuks, et publik soovib osaleda alt-üles uudiste tootmise protsessis. Ka üha enam ajakirjanikke ja innovatiivseid toimetusi on hakanud omaks võtma võimalusi, mida pakub rohkem tasakaalustatud suhe auditooriumiga. Sellega on hakanud kaasa minema isegi suured pressiagentuurid, millest tulenevalt on uudistemeedia hakanud pakkuma oma osavõtuviise. (De Keyser 2012: 825, 828, Harcup 2011: 30)

Sellist ajakirjandustüüpi nimetatakse osalusajakirjanduseks (*participatory journalism*). Osalusajakirjandus hõlmab ajakirjanikke, kes kasutavad meediat kaasamiseks kodanikke avalikesse teemadesse, arutades avalikku agendat, raamistades teemasid, kaardistades kodanike olemust. Eelkõige on eesmärgiks taotleda kodanike kaasatust ajakirjandusse, mitte aga kogukonda. (Schaffer 2010: 178).

Osalusajakirjanduse variandid Lasica (2003) järgi:

1. Auditooriumi osalemine peavoolumeedia väljaannetes, siia hulka kuuluvad väljaannete töötajate blogid (kaasa arvatud lugejate kommentaarid e-posti või otse postitatud kommentaaride näol), toimetuse sanktsioneeritud blogid, mis on kirjutatud toimetuseväliste inimeste poolt, diskussioonifoorumid, lugejate kirjutatud artiklid (nt õpilastel on palutud kirjutada kooli spordivõistlustest); lugejate saadetud fotod, videod ja lood ning muud lugejate kaastööd (nt kriitika restoranidele).
2. Sõltumatud uudiste- ja infosaidid – ulatuvad individuaalsetest blogidest nišiuudiste väljaanneteni (kogukonna- või linnauudised, tarbijauudised, poliitika, nišiteemad). Mõnedel juhtudel sõltuvad väljaanded andekatest

amatöörident või sõltumatutest kirjutajatest, kes pakuvad originaalintervjuusid, uurimusi ja reportaaže. Teisel juhul loovad saidid toimetatud ülevaate koos varieeruva hulga kommentaaridega. Osad neist saitidest teevad ajairjandust vaid põgusalt, osadele on kodanike ajakirjanduslikud kaastööd peamine eesmärk.

3. Täielikult väljaarenenud osalusajakirjanduslikud uudistesaidid – sellistel saitidel pakuvad kodanikuajakirjanikud (kodanikureporterid) märkimisväärset hulka materjali. Lõuna-Korea sait <http://www.ohmynews.com/> on selle tüübi kroonijuveel.
4. Kollaboratiivsed ja toetavad meediasaidid – saidi kasutajad panustavad toimetusliku materjaliga (osa materjalist sobiks ka ajalehtedesse, ajakirjadesse) ja linkidega uudistele. Osad kogukondlikud saidid, millel on iseavaldamise-iseorganiseerumise mehhanismid, sisaldavad muuhulgas kollaboratiivseid ajalehti, mis kirjeldavad end kui kompleksset *online*-kogukonda, mis on fokuseeritud kvaliteetse info, kunsti ja huumori kirjutamisele, avaldamisele, toimetamisele. Paljud selle kategooria väikesed saidid kipuvad kiiresti kaduma.
5. Muu “õhuke” meedia – meililistid, e-postile saadetavad uudiskirjad ja muu digitaalne meedia.
6. Personaalsed ringhäälingusaidid – nii video- kui ka audiosaidid. (Lasica 2003)

Johnson (2009) eristab omalt poolt veel meediaorganisatsioonide loodud kodanikuajakirjanduslikke saite, millest ühed jagab ta toimetatud sisuga ja teised toimetamata sisuga variantideks. (Johnson 2009: 333)

1.2.4 Mõistete ühisosa ja erinevused

Kodanikuajakirjandus ja kogukonnaajakirjandus on põhimõtteliselt sarnased nähtused, kuid neis rõhutatakse erinevaid aspekte. Kodanikuajakirjandust võib pidada uuemaks nähtuseks kui kogukonnaajakirjandust, sest põhimõtteliselt tekkis kodanikuajakirjandus sinna, kus oli vaja täita peavoolumeedia või kohaliku ajakirjanduse (kogukonnaajakirjanduse) tühimikke.

Mõlema ajakirjandustüübi põhieesmärgid on kogukonna teenimine, alternatiiviks olemine peavoolumeediale, interaktiivsus, kodanikuühiskonna edendamine, tavalise kodaniku kaasamine, (ultra)lokaalsus, rohujuuretasandil tegutsemine. Kõik need ajakirjandustüübid on kas võimalikuks saanud või oluliselt arenenud tänu veebitehnoloogia arengule, interneti tulekule, veebiplatvormide olemasolule, digitehnoloogia arengule jne.

Vahe seisneb nende kahe mõiste vahel aga selles, et kui kodanikuajakirjandus on üks kodanikuaktiivsuse vorme, siis kogukonnaajakirjanduse põhieesmärk on kogukondi võimalikult laiapõhjaliselt kajastada ehk kogukonda võimalikult palju teenida. Kodanikuajakirjandus pigem ehitab kogukonda üles, kogukonnaajakirjanduse rolliks on eelkõige kogukonna kajastamine. Kodanikuajakirjandust teevad eelkõige professionaalse hariduseta inimesed, kogukonnaajakirjandust aga sageli professionaalsed ajakirjanikud.

Osalusajakirjandus jääb siin natuke kaugemaks mõisteks, pakkudes küll auditooriumile võimalust ajakirjanduslikus sisuloomes kaasa lüüa, kuid kontroll selles valdkonnas on professionaalsete ajakirjanike käes. Kogukonna teenimise aspekt ei ole osalusajakirjanduse puhul oluline, vaid eesmärgiks on kodanike kaasamine ajakirjandusse, seda aga mitte kodanike eneste, vaid ajakirjanike või ajakirjandusettevõtete poolt.

Teatud ringkondades on kodanikuajakirjanduse esilekerkimisse suhtunud

vaenulikult, sest termin kodanikuajakirjandus viitab amatöörreporterite mitteprofessionaalsele staatusele, kuid samas vihjab see ka sellele, et professionaalsed ajakirjanikud justkui ei oleks kodanikud. Seepärast soovib Gillmor (2004) terminit rohujuureajakirjandus (*grassroots journalism*) (kasutab ka Johnson), Jarvis (2006) terminit võrgustatud ajakirjandus (*networked journalism*), Lasica (2007) terminit osalusajakirjandus (*participatory journalism*) ja Leonard (1999) terminit *open-source journalism*. Jewitt aga leiab, et semantilises vaidlustamisest hoolimata on võtmeks tavaline inimene ja võimalus jagada sisu odavalt ja avatult. (Jewitt 2009: 233)

Kolme portaali analüüsid eelistab töö autor kasutada samal ajal nii kodaniku- kui ka kogukonnaajakirjanduse mõisteid, sest põhieesmärkidelt need kattuvad.

1.3. Kodaniku- ja kogukonnaajakirjanduse suhe auditooriumiga

Kogukonnaajakirjanduse protsessi on sageli kaasatud auditoorium: suur osa sisust on kogukonnaliikmete poolt soovitatud või esitatud. Kogukonnaajakirjandus on olnud pikka aeg foorumiks kodanikuajakirjandusele ning oli ka tegelikkuses interaktiivne juba enne interneti tulekut. Reader on veendunud, et veebikommunikatsioon on laiendanud ja parandanud interaktiivsust, kuid see ei loonud seda. (Reader 2011: 16)

Johnson (2009) esitab Bowmani ja Willise definitsiooni, kelle jaoks tähendab kodanikuajakirjandus kodanike osalemist uudisteprotsessis, kus informatsiooni levitamise kaudu kogutakse seda sama informatsiooni. (Johnson 2009: 333)

Kodanikuajakirjanduse puhul tekib küsimus, kas sellest rääkides saab kasutada auditooriumi mõistet ja kes on kodanikuajakirjanduse auditoorium. Potts (2007) toob välja, et kogukonnaajakirjandus on vestlus (*conversation*). Aktiivne *online*-vestlus võib olla sama rikas, sügav ja huvitav kui traditsiooniline ajakirjandus. See tähendab, et kodanikuajakirjandusest osavõtjatelt ei oodata reporteritööd, vähemalt mitte selle klassikalises tähenduses. Potti (2007) sõnul seisneb kasutajaloodud saitide maagia selles, et nad pakuvad kogukonnaliikmetele foorumit, et jagada ja arutada selle üle, mis toimub nende lähiümbruses. (Potts

2007: 67) Seega on auditoorium kodanikuajakirjanduses samal ajal nii auditoorium kui ka tegija – kommunikatsioon on kahesuunaline.

Tekib ka küsimus, et kes selliseid saite loovad ja kui palju seda teevad ikkagi tavalised inimesed. On teada, et sageli on selliste foorumite loojad hoopis kohalikud omavalitsused, kes jäävad küll kauges professionaalsest ajakirjandusest, kuid kellel on kogukonnas siiski teistsugune positsioon kui tavakodanikul (ehk valijal).

Kodanikuajakirjandus on aken kogukonda. See, mis inimestele tegelikult korda läheb, ja see, mida toimetajad ja reporterid arvavad, et inimestele korda läheb, võivad olla väga erinevad asjad. Kodanikuajakirjanduslikud saidid võivad olla rikkalikud allikad ajakirjanikele saamaks teada, mis on oluline kohalikele elanikele. Paljud kodanikuajakirjanduses esitatud teemad jõuavad juba mõne päeva jooksul kohalikesse ajalehtedesse. (Potts 2007: 67)

Sageli kirjutavad inimesed kohaliku kogukonna jaoks tasuta. Vastu saavad nad selle eest erinevaid hüvesid: teadmise, et nad on oma kogukonnas “eksperdid” ja võimaluse teha oma hääl kuuldavaks. See paneb neid rõõmuga jagama seda, mida nad teavad, kompensatsiooni ootamata. (Potts 2007: 67)

Potts ütleb, et kodanikuajakirjandus ei asenda vanamoodsat *shoe-leather*² ehk kinganahaajakirjandust. See suurendab ja laiendab ajakirjandust, pakkudes uusi viise teha uudiseid, milleni ajakirjanikud ei ulatu, andes auditooriumi liikmetele hääle. Hüperlokaalne kodanikuajakirjandus kaasab inimesi sõna otseses mõttes seal, kus nad elavad. (Potts 2007: 67)

Professionaalsed uudistetoimetajad peavad oma töö põhieesmärgiks kodanike informeerimist ehk tegu on ühesuunalise ja lineaarse kommunikatsiooniga. Ryfe et al (2010) aga toob välja, et kodanikuajakirjandusega tegelejad ei pea ajakirjanike tööd siiski täielikuks, kuigi ajakirjanikel ja kodanikuajakirjanikel on sama põhieesmärk. Näiteks leiavad nad, et kohalik ajakirjandus ei teeni kogukonda piisavalt ning tihti informeerivad sellest, mis toimub mujal maailmas, mitte aga omas kogukonnas. Sellisest arvamusest saab järeldada, et kohalikud ajakirjanikud ei tööta piisavalt, et kajastada oma kogukondi, ning

² Shoe-leather journalism – ajakirjanikutöö, mis tähendab ühest kohast teise käimist, vaatlemist ja inimestega rääkimist kabinetis laua taga istumise asemel. (<http://en.wiktionary.org/wiki/shoe-leather>)

kodanikuajakirjandus on vajalik selleks, et seda tühimikku täita. (Ryfe et al. 2010: 36)

1.4. Kodaniku- ja kogukonnaajakirjanduse majanduslik toimetulek ja jätkusuutlikkus

Kodanikuajakirjanduse majanduslik toimimine on harva olnud uuringute fookuses ning sellealaseid analüüse on raske leida. Enamasti peetakse kodanikuajakirjanduse tegemist vabatahtlikuks tööks, mille jaoks tegijad ei vaja finantsilist motivatsiooni. Inimesed teevad kodanikuajakirjandust tasuta, saades vastu erinevaid hüvseid: teadmise, et nad on oma kogukonnas “eksperdid”, võimaluse teha oma hääl kuuldavaks. See paneb neid rõõmuga jagama seda, mida nad teavad, kompensatsiooni ootamata. (Potts 2007: 67) Kuid mingil hetkel tekib siiski väsimus, kui seda tuleb teha palgatöö kõrvalt. Seega on majanduslik aspekt siiski ülioluline analüüsima konkreetsete kodanikuajakirjanduse väljundite jätkusuutlikkust – seda just kodanikuajakirjanduse portaalide puhul.

USAs on välja mõeldud mitmeid mudeleid, kuidas ajakirjandust finantseerida. Osade variantide abil finantseeritakse ka kodanikuajakirjandust. Levitz (2014) toob välja viis rahastamise mudelit, mis 2014. aastal olid USAs enim levinud:

1. Toetused, stipendiumid ja fondid – spetsiaalsed fondid viimaks ajakirjandust uuele tasemel, taotleda saavad enamasti ka professionaalid.
2. Liikmemudelid (toortõlge eesti keelde, ingl. k. *membership models*) – saidid, mis on üles ehitatud põhimõttel, et liikmed saavad liikmemaksu maksmise eest ka sellist infot, mida tasuta kasutajad ei saa. Liikmeid meelitatakse privilegieeritud seisusega.
3. Ühisrahastamine – lugejatel on võimalik rahastada konkreetsete artiklite vm ajakirjandusliku materjali sündi. Sarnane Eesti Hooandja rahastusplatvormiga – teos sünnib siis, kui annetusi laekub vähemalt 100 protsenti eeldatavast summast.

4. Väljaannete avaldamine mitteajakirjanduslike ettevõtete poolt – Eesti mõistes liigitub siia näiteks Kaubamaja kvartaalne ajakiri, kodanikuajakirjandusest jääb see siiski kauges.
5. Lugejaskonna sihtimine ihaldatud reklaamiandja saamiseks – tuntud ajakirjandusväljaannetelt ostetakse levitamise teenust ehk sarnaselt reklaamlehtedega jagatakse oma väljannet teiste väljaannete vahel, saades niimoodi ligi tuntud väljaannete lugejaskonnale. (Levitz 2014)

Sarnased mudelid võiks toimida ka Eestis, sest näiteks Hooandja on Eestis toimiv kultuurirahastusplatvorm. Eestis on ka küllaltki avarad võimalused taotleda oma projektide jaoks toetusi erinevatest fondidest, sihtkapitalidest või organisatsioonidest (nt keskkonnainvesteeringute keskus).

Eestis tegutsevad kodanikuajakirjanduslikud nähtused, mida ka rahastatakse (välja jäävad piirkondade blogid jms), sageli mittetulundusühingutena. Rahastamine käib sarnaselt kogu kodanikuühiskonna ja kogukondade rahastamisega. Eesti kogukondade hetkeseisu uuringuraporti järgi (2014) on kogukondade rahastamisallikateks riiklike fondide toetus (33%), kohalike omavalitsuste toetus (25%), liikmemaksud (15%), tulu majandustegevusest (9%), äriühingute toetus (1%). Ülejäänud 17% rahastusest jääb selgusetuks. Kõige paremini tulevad toime need, kelle rahastus on laiapõhjaline. (Vihma et al. 2014: 32). Uuringust tuleb selgelt välja, et MTÜdena registreeritud kogukondadel on oluliselt parem rahastus võrreldes nendega, mis MTÜna registreeritud ei ole. (ibid.) Kuivõrd siin saab paralleeli tuua ka kodanikuajakirjandusega, on iseküsimus. Ent need uuringutulemused peaksid olema kohaldatavad ka kodanikuajakirjanduse kanalitele, mis on registreeritud MTÜdena. Uuringus leitakse, et rahastuse poolest sarnanevad kogukonnad teistele kodanikuühendustele Eestis.

Samas uuringus on toodud välja ka takistused kogukondade tegevusele: liidrite väsimine, rahaliste võimaluste piiratus, liikmete huvi vähenemine, aktiivsete liikmete vananemine, vähesel määral ka oma võimete ülehindamine. (Vihma et al. 2014: 37) Vaid neli protsenti kogukondadest nägi, et nende tegevusele

takistusi ei ole. Jällegi võib siin paralleele tuua kodanikuajakirjandusega, kus suurimaks aktiivsuse vähenemise põhjuseks võiks nimetada väsimist.

1.5. Kodanikuajakirjanduse probleemid ja tulevikuperspektiiv

Üheks kodanikuajakirjanduse probleemiks on puudujäägid professionaalse ajakirjanduse standartidele vastamises, kuigi kodanikuajakirjandus soovib kohati ise eristuda professionaalsest meediast ka vormilises mõttes. Siiski selleks, et kodanikuajakirjandust saaks nimetada just ajakirjanduseks, mitte pelgalt üheks meedia vormiks, peaks sellel olema ajakirjandusega seoseid nii sisulises kui ka vormilises mõttes. Mõningad uuringud on näidanud, et kodanikuajakirjanikud ei tegutse ajakirjanduses sama hästi kui professionaalid, kui mõõta neid traditsiooniliste ajakirjandusstandardide järgi. *Online*-kodanikuajakirjanikud kasutavad vähem allikaid ja lisavad artiklitesse vähem erinevaid seisukohti. Seevastu kasutavad kodanikuajakirjanikud materjali kogumisel rohkem kohalikku informatsiooni kui *online*-peavoolumeedia ajakirjanikud. (Carpenter 2010: 80)

Üheks probleemiks on ka kodanikuajakirjanduse autoriteetsus, millele viitab Good (2006). Kerkivad küsimused: kuidas me saaksime öelda, et lugu on faktiliselt õige? Millised on lood objektiivsusega? Kas autor läheneb loole samasuguse objektiivsusega nagu traditsiooniline meedia teoreetiliselt üritab läheneda? Jne. Good (2006) tõdeb, et tõepoolest võib kodanikuajakirjanduse kvaliteet laialt varieeruda, sest selles osalevad nii endised professionaalsed ajakirjanikud kui ka ekstremistide grupid oma agendadega. (Good 2006: 69)

Ka Feil leiab, et kodanikuajakirjandusel on olemas ka tumedam pool, sest see võib pakkuda valet ja kuulujutte, identifitseerida ebaõigeid kahtlusaluseid ja käsitleda mõistaandmisi kui fakte. Samas usub Feil (2012), et me oleme alles tänapäevase kodanikuajakirjanduse alguses ning tekivad ka vahendid, mis juhivad kodanikuajakirjandust tõe ja täpsuse suunas. (Feil 2012)

Peale mure objektiivsuse, eetika ja sisu väänamise pärast on kodanikuajakirjandusel piiratud võimalused ümber kujundada uudiste agendat,

leiab Meyer (2007). Ta arvab, et uudisväärtuslikkus *online*-ajakirjanduse puhul pigem avardub kui transformeerub. Kalduvus õudsetele ja šokeerivatele kujutistele inimlikest õnnetustest on interneti kasutuse tõusuga süvenenud, mitte vähenenud (Meyer 2007: 4).

Ühe probleemina toob Schmidt (2011) välja kogukonnaajakirjanduse vastandumise peavoolumeediale ja selles domineerivale poliitilise eliidi diskursusele ja representatsioonidele. Seetõttu püüab peavoolumeedia kogukonnaajakirjandust diskrediteerida ja marginaliseerida, sildistades seda ebaprofessionaalseks ja naiivseks, rõhutades auditooriumi piiratust jne. Samuti püütakse väita, et alternatiivsete kanalite järele puudub vajadus, kuna üleriigilised kanalid täidavad niigi kõik ühiskonnale vajalikud funktsioonid. Tsiteerides Carpentieri, muudab selline vastuseis kogukonnaajakirjanduse olukorra finantsiliselt keeruliseks ning ellujäämise nimel kopeeritakse ühe enam kommertsmeedia formaate, sest puuduvad ka poliitilised väljavaated marginaalsuse väärtustamiseks. (Schmidt 2011: 12-13)

Ühe kogukonnaajakirjanduse kriitilise aspektina toob Schmidt (2011) välja ka kahepoolse kommunikatsiooni läbikukkumise. Hoolimata sellest, et valitseb info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate küllus, puuduvad kahesuunalist kommunikatsiooni soodustavad tehnoloogiad ning samuti jääb puudu kogukonnaliikmete huvist ja oskustest meedialoomes osaleda. Seega on usaldusväärse saavutamiseks kodanikualgatuslike ajakirjanduskanalite puhul vajalik järjepidevus ning kogukonna konstrueerimisel on võtmeroll ajakirjanikel. (Schmidt 2011: 13)

Tulenevalt kodanikuajakirjanduse olulisele interaktiivsuse aspektile võib see kasvada peavoolumeediast erinevas suunas ning see võib anda märku uudiste fundamentaalsest transformatsioonist. Ryfe et al. (2010) aga leiab, et selleks, et see juhtuda saaks, peavad kodanikuajakirjanikud looma märksa substantiivsema teooria oma eesmärkidest. (Ryfe et al. 2010: 38) Barlow arvates on pooleli kodanikuajakirjanike protsess avastada ja luua rohujuureajakirjandus - väravavahi rolli kõrvalharu - ning see protsess vaevleb kasvavates valudes ja kannatab selge definitsiooni puudumise all. (Barlow 2010: 54)

Feil (2013) on arvamusel, et ka kodanikuajakirjandus ise siseneb tulevikus

ajakirjandusärisse. Ka peavoolu- ning kommertsajakirjandus teevad kõik selleks, et kodanike panust oma valdusesse saada. Jewitt (2009) täheldab, et professionaalsed ajakirjanikud juba kasutavad mitmeid kodanikuajakirjanduse tööriistu eesmärgiga laiendada oma kontaktide hulka ja kaasata lugejaid uudistesse erineval moel. Jewitti (2009) hinnangul ei ole kahtlust, et sotsiaalmeedia tööriistad saavad luua lisadimensiooni uudiste vahendamisesse. Feil (2013) lisab, et peavoolumeedias ei tähenda selline nihe seda, et kasutajaloodud sisu hakkaks valitsema, vaid eelkõige muutuvad infoallikad. Sellistel juhtudel jääb jätkuvalt võim ajakirjandusorganisatsioonide kätte. (Jewitt 2009: 234, Feil 2013)

Feil (2013) usub ka, et muutuval ajakirjandusmaastikul kerkivad esile üha enam kasumitaotluseta organisatsioonid ja uudisteallikad ning neist saab ajakirjanduse kriitilise tähtsusega osa. Paljusid neist organisatsioonidest ja väljaannetest rahastavad sõltumatud fondid. Seega ennustab Feil (2013), et kasumit taotlevate ajakirjandusettevõtete kõrvale tekib ka palju enam ajakirjandusorganisatioone, kelle jaoks on olulisemad muud väärtused kui kasum. Ent ka need, kes ei taotle kasumit, peavad oma jätkusuutlikkuse tagamiseks mingil moel raha teenima.

2. Uuringu eesmärk ja uurimisküsimused

Uurimistöö eesmärk on hinnata nüüdisaegseid tehnoloogiaid kasutava kodanikuajakirjanduse funktsioone ja jätkusuutlikkust tänapäeva Eestis. Seda tehakse portaalide laanlane.ee, kylauudis.ee ja poltsamaa.info näitel.

1) Kuidas ja miks portaalid loodi?

- a) Kes on portaalide sihtgrupid ja kuidas nendeni jõuda püütakse?
- b) Kellega konkureeritakse ja milles?

2) Kes neid portaale teevad?

- a) Mis on kogukonnameedia portaalide tegijate motivaatorid?
- b) Kuivõrd tähendab selliste portaalide tegemine vabatahtlikku tööd?
- c) Kuidas on loodud või tekkinud kaasautorite-kirjasaatjate võrgustik ja millist tüüpi isikud sinna kuuluvad?

3) Kuidas luuakse portaalide sisu?

4) Kuidas portaalid majanduslikult toimivad?

- a) Millised on portaalide tulud ja kulud ning milline osa on reklaamil?

5) Millena tegijad portaale määratlevad (kas ajakirjandusena) ja kuhu need paigutuvad Eesti ajakirjandusväljal?

6) Millisena nähakse oma portaalide tulevikku?

3. Uurimismeetod ja valim

Uuritavateks objektideks on valitud kolm portaali: Läänlane ehk laanlane.ee, Külauudised ehk kylauudis.ee ja Põltsamaa Uudised (Põltsamaa.info) ehk poltsamaa.info. Valituks osutusid need seepärast, et esiteks pole tegu üksikisikute tehtavate portaalidega, vaid vaatluse põhjal on sisuloomes kasutatud paljude kodanike infot ja kaastöid. Tegu ei ole uudisteportaalidele sarnanevate (poliitiliselt) kallutatud blogilaadsete portaalidega. Teiseks vahendavad need portaalid nii uudiseid kui ka arvamusi, mitte ei räägi mõne üksikisiku igapäevaelust või mõtetest. Selgelt võib vaatluse põhjal öelda, et kõigi kolme portaali eesmärgiks on rikastada uudiste ja arvamuste valikut oma kogukonnas ning kõiki kolme portaali saab pidada samal ajal nii kogukonnaajakirjanduse kui ka kodanikuajakirjanduse esindajateks. Kolmandaks pole tegu pelgalt klikke koguvate meelelahutusportaalidega ega ka pressiteadete kopeerimisega.³

Põltsamaa Uudiste jaoks näikse moodustavat esmase vaatluse järgi kogukonna Põltsamaa piirkonna kodanikud ja Põltsamaaga seotud inimesed, Läänlase kogukonna Läänemaa ja sellega seotud inimesed ning Külauudise kogukonna kogu Eesti, kuid eelkõige maapiirkonnad ja kodanikuühiskond.

Vanim neist portaalidest on Külauudised, mis asutati augustis 2010. Ivar Soopan lõi portaali Läänlane aprillis 2011. Noorim portaalidest on Põltsamaa Uudised – asutatud oktoobris 2013. Kõigist kolmest intervjuerisin nende asutajaid.

Selleks, et anda põhjalikku ülevaadet portaalidest, hinnata nende toimimist, funktsioone ja jätkusuutlikkust, kasutasin kolme tüüpi materjale: 1) viisin läbi intervjuud kõigi kolme portaali asutajatega; 2) vaatlesin portaalide materjalide

³ Autor lisab kriitikana töö objektiivsuse aadressil, et on ka ise üks portaali Külauudised asutajatest ning olnud algusest peale selle vabatahtlik toimetaja. Seega võib see avaldada tööle mõningast mõju, diskussioon ei pruugi olla täielikult objektiivne, kuna autor mäletab ja teab mõningaid fakte teistmoodi kui intervjueritav Erkki Peetsalu, samuti omab ta täiendavat taustainfot, mida Peetsalu ei maininud, ja seega võib Külauudiste kohta jõuda töösse rohkem ja detailsemat infot kui teiste käsitlevate portaalide kohta. Autor hoiab kallutatuse vältimiseks end aga analüüsis rangelt uurimisküsimuste piirides ja kasutab esmase allikana siiski intervjuu materjale.

esitusviisi ja struktuuri; 3) analüüsisin portaalide taga olevate majandusüksuste majanduslikku seisu kolme viimase aasta majandusaasta aruannete põhjal. Semistruktureeritud intervjuud annavad ülevaate portaalide toimimisest ja tegijate eesmärkidest; vaatlusega saan teada seda, milline on portaalide sisu ja ülesehitus kõrvaltvaataja jaoks; majandusaasta aruannete analüüs on vajalik, et aru saada, millised rahasummad liiguvad selles valdkonnas ja kuidas portaalid majanduslikult toimivad.

3.1. Intervjuud portaali asutajatega

Intervjueeritud on Läänemaa portaali laanlane.ee toimetajat Tarmo Õuemaad ja sama portaali asutajat ning varasemat toimetajat Ivar Soopanit (28. mail 2015), Põltsamaa piirkonna portaali põltsamaa.info toimetajat Raivo Sunit (24. juulil 2015) ja üle-eestilise portaali kylauudis.ee ühte toimetajat ja ühte asutajat Erkki Peetsalut (3. juunil 2015).

Intervjueeritavad:

- **Ivar Soopan** – sündinud 1971, portaali Läänlane asutaja, OÜ Läänlane osanik. Kauaaegne ajakirjanik, ei oma ajakirjandusharidust. Töötanud ajalehtedes Läänlane, Lääne Elu, Eesti Päevaleht ning Eesti Rahvusringhäälingu korrespondendina. Praegu töötab nädalalehes Maaleht.
- **Tarmo Õuema** – sündinud 1975, portaali Läänlane toimetaja alates detsembrist 2013, OÜ Läänlane osanik. Kauaaegne ajakirjanik. Ajakirjanduse bakalaureusekraad Tartu ülikoolist, magistrantuur samas lõpetamata. Töötanud varem Lääne Elus (sh kahel korral peatoimetajana), Eesti Päevalehes, Kulutajas.
- **Erkki Peetsalu** – sündinud 1973, portaali Külauudised asutaja ja vabatahtlik päevatoimetaja, MTÜ Eesti Kodanikuajakirjanduse Selts liige. Lõpetanud Tartu Ülikoolis ajakirjanduse bakalaureuse kraadiga. Ajakirjanikuna töötanud Äripäevas. Omab kommunikatsiooniteenuseid

pakkuvat ettevõtet Loovagentuur Maailm (OÜ Maailma & Mõnda). Oli PR-firma KPMS & Partner üks asutajaid. Praegu töötab National Geographic Eesti peatoimetajana.

- **Raivo Suni** – sündinud 1976, portaali Põltsamaa Uudised asutaja ja toimetaja. Lõpetanud Tartu Ülikooli ajakirjandusosakonna ja saanud magistrikraadi samal erialal Oslo ülikoolis. Töötanud ETV-s saatejuhina ja Eesti Rahvusringhäälingus uuringute ja analüüsi osakonna juhina. Praegu töötab Jõgevamaa omavalitsuste liidu tegevdirektorina.

Portaali Külauudised teevad vabatahtlikud päevatoimetajad ja reporterid, neid ei ole töö jaoks intervjuueritud. 2015. a juuni seisuga olid Külauudiste reporterid ja päevatoimetajad:

Aksel Lõbu – peatoimetaja, päevatoimetaja, õppinud ühe kursuse ajakirjandust, töötab reporterina LõunaLehes, elab Tartus; Elina Allas – päevatoimetaja algusest peale, tegutsenud ajakirjanikuna 15 aastat, õppinud ajakirjandust ja eesti keelt Tartu ülikoolis, tegutseb vabakutselise ajakirjanikuna, elab Võrus; Kadi Hainas – päevatoimetaja, õpib ajakirjandust Tallinna Ülikoolis, elab Tallinnas; Tuuli Hiiesalu – päevatoimetaja, töötab õpetajana Tartu Mart Reiniku koolis, õppinud ajakirjandust omast huvist Tartu ülikooli avatud ülikoolis, elab Tartus; Pille Ivask – päevatoimetaja, õpib ajakirjandust, töötanud Äripäevas, elab Tartus; Maire Kriis – päevatoimetaja algusest peale, õppinud Tartu Ülikoolis ajakirjandust, töötanud pikka aega ajakirjanikuna Võrumaa Teatajas, praegu kodune, elab Võrus; Maris Lestberg – päevatoimetaja, õpib magistrantuuris riigiteadust, elab Harjumaal, kuid vahepeal toimetab portaali Suurbritanniast; Mart Valner – päevatoimetaja, õpib ajakirjandust, elab Tallinnas; Heleen Vene – päevatoimetaja, töötab projekteerijana, elab Tartus; Urmas Saard – Pärnumaa toimetaja-reporter, ajakirjandusharidust ei oma, elab Pärnus.

Kõik intervjuueritud tegijad-eestvedajad on õppinud ajakirjandust või on tegutsenud pikka aega ajakirjanikuna professionaalsetes toimetustes ning just sellest aspektist vaadatuna ei kvalifitseeru nad kodanikuajakirjanikeks, küll aga saab nende kõigi tehtavaid portaale nimetada kogukonnaajakirjanduseks. Külauudiste tegijate seas leidub aga inimesi, kellel enne portaali juurde tulekut ei

olnud ajakirjandusega mingit seost, seega võib neid pidada kodanikuajakirjanikeks.

Intervjuude kaudu sain infot portaalide asutamise põhjuste ja eesmärkide, tegijate, eeskujude, kaasautorite, sisuloome kohta. Samuti huvitas, kui palju kasutatakse vabatahtlikku tööd ning millised on tegijate motivaatorid. Huviaspektis olid ka majanduslik hakkamasaamine ja reklaami osa portalides ning sissetulekutes. Tähelepanu pöörati intervjuus ka portaalide asutamise ja käigus hoidmise kuludele. Intervjuude viimastes osades paluti intervjuueeritavatel avaldada mõtteid kodaniku- ja kogukonnaajakirjanduse olemuse ja eeliste kohta võrreldes peavooluajakirjandusega. Samuti küsiti, millist tüüpi ajakirjanduseks nad oma portalide sisu peavad. Uuriti ka, millisena näevad tegijad oma portalide tulevikku.

Intervjuude tekste analüüsiti kvalitatiivselt horisontaalse lugemise ehk *cross-case* meetodil ehk otsiti vastuseid intervjuudest vaid uurimisküsimuste kohta. Ka transkribeeritud on töö jaoks ainult uurimisküsimusi puudutavad vastused.

3.2. Portalide sisuanalüüs

Portalide ühepäevane vaatlus on tehtud 8. augustil 2015. Portaalidele on vaadeldud lähtuvalt järgmistest küsimustest:

1. Mitu lugu on portaali esilehel?
2. Kuidas on lood esilehele kuvatud?
3. Millist tüüpi lugusid leiab portaali esilehelt?
4. Mis on 15 esimese uudis- või muu loo teemad?
5. Millisel ajavahemikul on 15 kõige uuemat lugu avaldatud?
6. Milliseid geograafilisi asukohti 15 esimest lugu kajastavad?
7. Kuidvõrd on märgata kodanike kaastöid kõikides esilehe lugudes ja kuivõrd portaali tegijate lugusid?
8. Mitu reklaami on näha portaali esilehel?
9. Kuivõrd lihtsasti on aru saada, kes portaali teevad, ja kuidas saab tegijatega kontakti võtta?

10. Milliseid elemente on veel portaalide esilehekülgedel näha?

11. Milline on portaalide kujundus subjektiivselt lähtudes?

3.3. majandusaasta aruannete analüüs

Majandusaasta aruannete puhul oli eesmärgiks teada saada, millised on uuritavaid portaale haldavate osaühingute ja mittetulundusühingu rahavood – millised summad seda tüüpi portalides liiguvad, kui palju on saadud tulu ja kui suured on tegevuskulud.

3.4. Meetodi kriitika

Olen teadlik sellest, et kolme portaali analüüs ei anna täielikku pilti Eesti kodaniku- ja kogukonnaajakirjandusest. Samas kujutavad need portaalid endast äärmiselt huvitavat nähtust uurimiseks just seetõttu, et tegemist on portalidega, mis on välja kasvanud informeerimise puudujääkide tajumisest teatud piirkondades/teemadel ja mis püüavad täita ajakirjanduslikke funktsioone (operatiivne info ja analüüs Eesti erinevates paikades toimuvast), kasutades selleks Web 2.0 võimalusi. Nende toimimise analüüs ja võrdlus võimaldab hinnata nende ettevõtmiste jätkusuutlikkust ning sellelt taustalt prognoosida võimalusi seda tüüpi ajakirjanduse arenguks Eestis üldisemalt.

Kuigi magistr töö empiirilises osas analüüsitakse kolme Eesti kodaniku- ja/või kogukonnaajakirjanduslikku portaali, on pilt märksa laiem ja mitmekesisem. Lisas 1 on toodud töö autori subjektiivselt lähtepunktist vaadetest valik erinevatest toimivatest ajalehtedest, portalidest ja kanalitest, mida võib samuti pidada vähemalt osaliselt kodaniku- ja/või kogukonnaajakirjanduseks.

Kriitilise aspektina võib näha uurimismeetodi ja tulemuste tõlgendamisel seda, et kuna tegu on semistruktureeritud intervjuudega, siis ei esitanud intervjuueerija kõigile intervjuueeritavale täpselt samasuguseid küsimusi ja täpsustavaid lisaküsimusi. Ka vastuste maht ei ole intervjuueeritavate puhul samasugune. Samuti võib väita, et majandusaasta aruanded ei ole ülearu informatiivsed, sest

kulu- ja tuluread ei ole neis detailselt lahti kirjutatud ning järgivad raamatupidamislikes põhimõtetes paika pandud klassifikatsioone. Kindlasti võimaldaks nende majandusüksuste jätkusuutlikkuse kohta palju rohkemat öelda näiteks raamatupidamisdokumentidega tutvumine vms.

Uuringu tugevus seisneb aga eelkõige selles, et uuringu läbiviimisel kasutan n-ö triangulatsiooni: saan infot uurimisobjekti kohta kolmest erinevat tüüpi allikast kolme erineva meetodi abil.

4. Tulemused

Esimese punkti all antakse ülevaade analüüsitavatest portaalidest ja nende tegutsemiskontekstist, tuginedes eelkõige portaalide ühepäevase vaatluse tulemustele.

4.1. Portaalide iseloomustus

Portaali Läänlane tehakse Läänemaa pealinnas Haapsalus. Portaal on suunatud Läänemaa ja sellega seotud või sellest huvituvatele inimestele. Piirkonna peamine kohaliku info allikas Läänlase kõrval on maakonnaleht Lääne Elu.

Portaal Külauudised on suunatud kogu Eestile. Portaalil võib sorteerida uudiseid maakondade ja valdade kaupa. Külauudised asutati aga Võrumaal ja enamik selle tegijaist oli ja on seotud Võrumaaga. Hiljem lisandus püsikaasautoreid ka teistest Eesti piirkondadest. Kuna osaliselt konkureerib töö autori arvates Külauudised ka teiste infokanalitega, siis võib välja tuua, et peale üle-eestilise meediaruumi moodustavad kohaliku meediakonteksti sellele maakonnaleht Võrumaa Teataja ja regionaalne ajaleht LõunaLeht.

Portaali Põltsamaa Uudised nimigi juba ütleb, et tegu on Jõgevamaal asuva Põltsamaa linna ja selle ümbruskonna uudistekanaliga. Arvestades portaali Facebooki sõprade arvu (11. juunil 2015 oli 2340 fänni), võib öelda, et see on suunatud ka Põltsamaal toimuvast huvi tundvatele isikutele. Meediakonteksti moodustavad maakonnaleht Vooremaa ja kaks korda nädalas ilmuv Põltsamaa piirkonna ajaleht Vali Uudised.

Läänlase ekraanipilt tahvelarvutist (tavavaade, mitte äpivaade):

EMT LTE 12:06 83%

läänlane.ee

Apple Disney Yahoo! Siinpool silmapiiri Osta.ee Google AliExpress Telekava Virumaa Teataja

Läänemaa ja Haapsalu uudised | Läänlane

KIIRTOIT ALATES 21. AUGUSTIST!

ToGo Sushi

KangaDzungel TUULUTAME RIULEID!

Klientide soovil pikendame kampaaniat kuni 19.08.2015 k.a.

KOGU KAUP -60%

Samuti e-poes kõik kaubad -60%

www.kangadzungel.ee

cafe Alicia

Kõik itaalia **PIZZAD** classic menüüst ainult **2 EURO** E-N kl 14-17 (pakkumine kehtib joogi ostmisel) Karja 20, Haapsalu

esmaspäev, 17 august, kell 12:06:30 Reeglid Reklam Toimetus Kontakt

läänlane Loe vabalt ja kuuluta tasuta!

AVALEHT UUDISED ARVAMUS KULTUUR SPORT KÕIK LOOD KUULUTUSED SÜNDMUSED OTSING ARHIIV KAART

Läänemaal Eesti koondisse tõusnud rannajalgpallur Prit Mäeorg ja Kristen Viikmäe. (Foto: arhiiv)

17.08.15 11:33:20

AK: koondislased tutvustasid Lõuna-Läänemaa lastele rannajalgpalli

Loetud päevad enne Euroliiga finaalturniiri algust leidsid rannajalgpalli Eesti rahvuskoondise mängijad aega, et sõita Hanila valda Massusse noori sportlasi juhendama.

Õpilastele, õpetajatele:

Tasuta nägemiskontroll optometristilt

Haapsalu Kaubanduskeskus, Tallinna mnt 1

lens optika

20. augustil kell 21.00 Haapsalu koolisaalis

Toomas Rull (trummid) ja Raun Juurikas (klaver)

TSITAADID, VANASÕNAD

Videointervjuud - Svetlana Bogomolova

Pilet 9 € eelmüügis, kohapeal 12 €

Saada kuulutus: tarmo@laanlane.ee

Võta ühendust ja leiame just Sinu ettevõttele sobiva pinna!

Tel. 5344 1811

pinnad@rannarootsikeskus.ee

RANNAROOTSI

REGATT

19. AUGUSTIL ROOSTA PUHKEKÜLAS

ROOSTA 25

UNIVERSAALMEES

Põltsamaa.info ekraanipilt tahvelarvutist:

EMT LTE 12:07 83%

poltsamaa.info

Apple Disney Yahoo! Siinpool silmapiiri Osta.ee Google AliExpress Telekava Virumaa Teataja

Põltsamaa uudised

Ela Supilinna Salaseltsile kodust kaasa
Seikluse leiad ainult Elioni videolaenutusest

emt Elion

Vaata rohkem

Ilm Põltsamaal | Reisiplaneerija | Põltsamaa kaart | Sündmuste kalender | Eriarstid Põltsamaal

PÕLTSAMAA.INFO

UUDISED HISTORIA PILDID KUULUTUSED KUULUTA TASUTA! ARHIIV KÜSITLUSED KONTAKT

facebook Jälgi olulisemaid uudiseid Põltsamaa.info Facebookis

Otsid tasuvat tööd?

Viimati lisatud uudised

FOTOD: Põltsamaa lauluväljakul toimus vanavaralaat
Jõgeval tegutsev MTÜ Pommiak korraldas pühapäeval Põltsamaa lauluväljakul vanavaralaada,...

Loe edasi...

Viimati lisatud kuulutused

- Soovin rentida põllumaad 16.08.2015
- Üürin 1-3-toalise korteri 14.08.2015
- Soovin külmkappi 14.08.2015
- Müüa 2-toaline korter Kamaris 12.08.2015
- Soovin üürida Põltsamaal 2-toalist korterit 12.08.2015
- Müün punaseid sõstraid 12.08.2015
- Soov üürida väikest äripinda või 1-toalist korterit Põltsamaal 11.08.2015
- Ostan garaaži 11.08.2015
- Otsin tööd 11.08.2015
- Soovin üürida 1-3 toalist korterit või majaosa 11.08.2015

Gallup

Kuidas jäite rahule Põltsamaa kohvikute päevaga?

- Jäin väga rahule
- Pigem jäin rahule
- Pigem ei jäänud rahule
- Ei jäänud üldse rahule
- Ei oska öelda, ei osalenud

Hääleta

Ilmselt liiga laupäevast. Üksik number

Puitprofiil

Pakub tööd!

* Elektritööd
* Elektriprojektid
* Elektripaigaldiste käit ja hooldus
* Avariitööd

Valvoline

Lisaks loositakse välja pääse sügisel Barcelonas toimuvale MM-etapile.

WORLD RX OF BARCELONA
16-17. septembril 2015
VAATA TÄPSEMALT: WWW.VALVOLINE.EE

Külaudiste ekraanipilt tahvelarvutist:

12:06 84%
kylaudis.ee
Apple Disney Yahoo! Siinpool silmapiiri Osta.ee Google AliExpress Telekava Virumaa Teataja

Külaudised

ESILEHT KYLAUDIS.EE TOIMETUS KASUTUSTINGIMUSED REKLAAM EESTI KODANIKUAJAKIRJANDUSE SELTS NÄDALA MÖTE KÜSITLUSED GALERII KUULUTUSED TEE AVALEHEKS!

Külaudised

HARJUMAA MAHETOIT NOORED SETOMAA KASSARI SAAR HIUMAA IDA-VIRUMAA JÕGEVAMAA JÄRVAMAA LÄÄNEMAA LÄÄNE-VIRUMAA PÕLVAMAA PÄRNUMAA RAPLAMAA SAAREMAA
TARTUMAA VALGAMAA VIILJANDIMAA VÕRUMAA EESTI MAAILM ARVAMUS INIMENE NÄDALA FOTO MAARATLEMATA

Kylaudis.ee

on kodanikualgatuse korras sündinud infoportaal, mis vahendab kodukandi uudiseid ja elulist infot inimeselt inimesele. Loe lähemalt!
EN | FR | DE | ES | FI | LV | VRO
Kaastööd ja kirjad palume saata e-posti aadressil info@kylaudis.ee

Nädala möte

"Käräjäd koguvad festivaliks hoogu!"
Vaata nädala mõtete arhiivi!

Nädala foto

Lilledega palistatud maakividest purskaev.
Vaata teisi nädala fotosid!

Viimased uudised

- 16/08/2015 16:06: Arvamusfestivaliit kogutud uitmõtted
- 15/08/2015 12:57: Käravete Järvemuusika kontsert tuleb taas
- 15/08/2015 12:37: Linnafestivaliit kutsus Tartusse seiklema
- 15/08/2015 12:22: Pühapäeval tähistatakse laulu "Meil aialääne tänavas" autori Tümpu 150. sünniaastapäeva
- 14/08/2015 17:58: Lauljatar Nancy kütab rahva "kuumaks" laupäeval Kuremaal
- 13/08/2015 23:53: Lastekaitse Liit torgib Arvamusfestivaliil tabuteemasid
- 13/08/2015 15:42: Seto Külavõu koolipäiv kutsus taas gummesõpru Setomaale kodukohvikutesse
- 12/08/2015 16:37: Viktor Kaarneem: Vanda Kirikali teine

Arvamusfestivaliit kogutud uitmõtted

Teist korda Paide Arvamusfestivali külastades ei saanud jääda märkamatuks, et tegevuse ala oli avardund ka Keskväljakule. Peamine mõtetöö leidis siiski aset kõrge valli seesmistele kaitsvate nõlvade vahel. Nähtavasti seepärast ei alustatudki festivalile saabuvate inimeste loendamist mitte festivali ala piirilt vaid vaille tõusva trepi eest, kuhu suurem rahvahulk kõigepealt suundus. Vabatahtlike tegevus jättis kohe esmapilgul väga meeldiva mulje. Naerataval näol paluti luba valge paela sidumiseks käele. Seda selleks, et oleks festivali lõpuks hea ülevaade külastajate hulga kohta. Nüüd teame, et kahe päevaga sai paela käele üle 10 000 inimese. Võrdluseks olgu meenutatud, et mullu loendati 4000 inimese ringis. Siis oli kavas üle 150 arutelu, nüüd 224 seinast-seina teemavalkuga arutelu. Kolmas festival on teinud kahtlematult rahva hulki haaravalt suure hüppe edasi.
Jätka lugemist »

16. august 2015 | Sildid: festival | Teema: Arvamus, Järvamaa, Paide linn | Kommenteeri

Käravete Järvemuusika kontsert tuleb taas

19. augustil algusega kell 20 toimub juba kaheksandat korda Käravete Järvemuusika kontsert. Tegemist on Ambla valla suurima avaliku üritusega, kuhu igal aastal koguneb publikut enam kui 600 inimest. Kontsert toimub Käravete järve kaldal otse Piibe maantee ääres, kuhu kohalik külaselts on rajanud hubase kontserdiplatsi.
Järvemuusika keskseks instrumendiks on klaver, mille saatel astuvad rahva ette erinevad solistid. Tänavu on suurim staar laval Tomi Rahula, kes on tuntud kui ansambli The Sun pianist ja liisaks on ta mitmete kooride dirigent. Oleme teda oodanud meie üritusele juba kaua, kuid ajagraafikud pole seni sobinud. Nüüd on ta siin.
Tomi kõrval astub esimesena lavale armastatud Karl Madis, kes sai tuntuks ansamblist Karavan ja, kes on lubanud Käravetel liisaks laulmisele saata kaassolistide saksofonii ja suupilli. Teise solistina teeb oma Järvamaa debüüdi Kristjan Kannukene, kes sai suurimat tähelepanu ja kiituse viimases Superstaari saates. Kristjan on liisaks suurepärase viiuldaja ja ta on lubanud oma andel ka viiulil mängides särada lasta. Naiselikkü sära toob Käravetete tänavu suurepärase ja omanäoline lauljatar Helin-Mari Arder.
Traditsiooniliselt lõpetab kontserdi ilutulestik, mille kingivad rahvale kohalikud ettevõtjad. Seekord on toetajateks AS Terasman, OÜ Aravete Metallitööd, OÜ EPK Transport ja OÜ ELPA i.d., liisaks Ambla vallavalitsus ja Käravete Külaselts.
Kontserdipiletid hinnaga 5 eurot on müügil kohapeal. Rahvale on avatud kohvik ja lastele batuut. Üritust korraldab MTÜ Aravete Kultuuri- ja Huviselts.
Arlet Palmiste
15. august 2015 | Sildid: kontsert | Teema: Ambla vald, Järvamaa | Kommenteeri

Linnafestivaliit kutsus Tartusse seiklema

Tartu linnafestivali UIT meeskond avalikustas tänavuse festivali programmi ning kutsus kõiki tartlasi ja ülikoolilinnasõpru 19.-22. augustil Tartut uutele ja ootamatutele viisidele avastama.
"UIT annab võimaluse elustada kohad Tartus, mis ei ole aastakümneid elu näinud või mis pikemat aega seda ei kannataks – näiteks endised mahajäetud hooned ja alad, mis on liigprad, et argirütmile vastu pida," selgitas festivali eestvedaja Marie Kiiiman. "Kogu linn võib olla vaatamisväärsus, mitte üksnes kesklinn või tüüpilised turismiatraktsioonid."
Selle aasta festivali fookuses on installatsioonid, mis on nähtavad kogu festivali vältel. Nii eesti kui ka läti kunstnikud loovad Tartu eri paikadesse installatsioone eesmärgiga tekitada nihet tavapärase linnapiirid. Tartu linnatänavaid saab rattal uudistada 21. augusti õhtul Tour d'OÖ XXVII suurel ühissõidul. Liisaks leidub suurematele ja väiksematele huvilistele mitmesuguseid tuure, etendusi, pidusid ning muid seikluslikke tegevusi – seda kõike ootamatutes kohtades ja tavapärasest erinevatel viisidel. Programmi leiab

Terita kõrva, torka silma!

Hea kylaudis.ee lugeja, millises maakonnas sa elad?
Võrumaa (19%, 15)
Harjumaa (16%, 12)
Pärnumaa (13%, 10)
Põlvamaa (9%, 7)
Tartumaa (8%, 6)
Raplamaa (6%, 5)
Hiiumaa (5%, 4)
Läänemaa (4%, 3)
Jõgevamaa (4%, 3)
Viiljandimaa (3%, 2)
Valgamaa (3%, 2)
Saaremaa (3%, 2)
Järvamaa (3%, 2)
Lääne-Virumaa (3%, 2)
Ida-Virumaa (3%, 2)
Vastuseid kokku: 77
Küsitluste arhiiv

Facebook

Külaud...
2,7k meeldimist
See meeldib sulle ja 163-le sõbrale

4.1.1. Kolme portaali külastatavuse näitajad

Portaalide külastatavuse näitajaid ei saa võtta ühtsetel alustel ja need ei ole sada protsenti omavahel võrreldavad, kuid teatavat pilti need siiski näitavad. Näiteks Külauudised hakkas Google Analyticsit kasutama alles 2015. aasta 3. augustil ning Google Analytics tagantjärele statistikat ei näita. Senimaani on Külauudised aeg-ajalt külastatavuse statistikat jälginud Wordpressi pakutavast statistikast – Külauudised on ka ise rajatud Wordpressi platvormile.

Külauudiste statistika Wordpressi andmetel näitab, et 7. augustil 2015 oli portaalil 765 külastajat ning 1543 külastust. Google Analyticsi statistika järgi aga käis sel päeval portaalis 231 külastajat. Viie viimase päeva jooksul käis Google Analyticsi andmetel Külauudiseid külastamas 1213 inimest ning toimus 2361 leheküljevaatamist. 89 protsenti külastusi on toimunud Eestist, järgnevad USA, Soome, Rootsi ja Venemaa.

Wordpressi andmetel on nädala jooksul enne 8. augustit 2015 Külauudiseid käinud vaatamas 8579 külastajat, kuu jooksul 43 742 külastajat ja viimase aasta jooksul 289 850 külastajat.

24. mail 2015 oli Külauudistel Wordpressi järgi külastajaid 1050 ning nädala jooksul 6491, viimase kuu jooksul 25 792 ja aasta jooksul 234 842.

Wordpress näitab, et Külauudiste külastatavuse tipp-päevad on 2015. aastal jaanuarist kuni augusti alguseni olnud 27. jaanuar (1099), 2. mai (1492), 25. juuni (1612), 26. juuni (2032) 3. juuli (1458), 21. juuli (1577), 2. august (1749), 3. august (2237).

Läänlasel oli Eesti veebisaidi metrix.station.ee andmetel 2015. aasta 31. nädalal ehk 27. juulist kuni 2. augustini 11 147 külastajat ehk 5,9 protsenti vähem kui nädal varem. 94,5 protsenti külastajaid tuli Eestist.

Google Analyticsi andmetel on Läänlase kõige külastatavamad päevad sessioonide arvu järgi 2015. aastal olnud 30. jaanuar (13 138 sessiooni), 8. juuli (7808), 1. veebruar (7337), 31. jaanuar (7094), 10. juuli (6261), 2. veebruar (6114), 25. juuni (5406), 7. mai (5318), 26. juuni (5255), ja 18. juuli (5128).

Põltsamaa Uudistel oli metrix.station.ee andmetel 2015. aasta 31. nädalal ehk 27. juulist kuni 2. augustini 3087 külastajat ehk 12,5 protsenti rohkem kui varasemal nädalal.

Valides metrix.station.ee järgi välja mõningad juhuslikud ajavahemikud, siis võib Läänlase ja Põltsamaa Uudiste statistika võrdluseks leida sellised numbrid. Vaata tabel 1.

Tabel 1. Portaalide Läänlane ja Põltsamaa.info külastatavuse numbrid juhuslikel ajavahemikel metrix.station.ee põhjal.

	Laanlane.ee	Poltsamaa.info
Nädal 04/2012: 23.01-29.01	3349	
Nädal 04/2013: 21.01-27.01	4974	4
Nädal 04/2014: 20.01-26.01	9383	2540
Nädal 24/2014: 09.06-15.06	10 494	1883
Nädal 44/2014: 27.10-02.11	11 171	7807
Nädal 04/2015: 19.01-25.01	9566	2814
Nädal 14/2015: 30.03-05.04	10351	2604
Nädal 24/2015: 08.06-14.06	11 208	2112
Nädal 32/2015: 03.08-09.08	9215	1155

Tabelist saab järeldada, et ligi kahe aasta jooksul on külastajate hulk püsinud mõlema portaali puhul stabiilsena. Numbrite suurusjärgud on enam-vähem samad. Need arvud indikeerivad ühtlasi ka seda, et kui portaalid jätkavad tegutsemist praegusel kujul ja mahus, pole külastajate arvu suurenemist oodata.

4.2. Vaatluse tulemused

Selleks, et tuua välja analüüsitava portaali sarnasusi ja erinevusi võimalikult ülevaatlikult, esitan portaali vaatluse tulemused tabelina (vt tabel 2).

Tabel 2. Portaali vaatlus 8. augustil 2015.

	Läänlane	Külaudised	Põltsamaa Uudised
Lugude arv esilehel	59	25	52
Lugude esitamise viis esilehel	Lood on vasakus servas vertikaalselt, värskem lugu kõige üleval. Esimese loo järel arvamusrubriik (3 lugu). Ükski lugu pole esilehel tervikuna.	Lood on lehe põhiosas keskel vertikaalselt. Pooled lood avaldatud tervikuna.	Lood vertikaalselt lehe vasakus servas, värskem lugu kõige üleval. Ükski lugu pole esilehel tervikuna.
Esilehe lugude tüübid/žanrid	Uudislood, fotogaleriid, 3 arvamislugu	Uudislood, reportaažid, paar fotogaleriid	Uudislood, piltuudised
15 värskema loo teemad	Kohalikud üritused, üle-eestilised arvamused, krimiuudised, loodus, spordiüritus, korjanduskampaania	Suitsusaunanädal, puuskulptuuripäevad, liinilaev, reisikiri, kihelkonnapäevad, etendus, teatripäevad, pärimusmuusikafestival, spordivõistlus,	Toetused talunikele, infoportaali nädalane puhkus, tantsurühm festivalil, rallikross, kontsert, piibliargus, muuseumi

		kohvikutepäev	sünnipäev, KIKi rahaeraldus jõe korrastamiseks, rannamaadlejate edu, diislikütuse hinnalangus, kadunud isiku otsing, miinileid, esietendus
15 värskeima loo avaldamise ajavahemik	2 viimast päeva	15 viimast päeva	9 viimast päeva
Lugude geograafia	Haapsalu (5 x), Lihula, Nõva, Pärnu, Harjumaa, Raplamaa, Eesti (2 x), Ukraina	Haanjamaa, Pärnu (4 x), Viljandi (4 x), Ruhnu, Kassari, Kanepi, Kärkla, Tõstamaa, Kuhjavere, Paduvere.	Põltsamaa (8 x), Eesti, Piiraja (2 x), Pajusi, Pauastvere, Põltsamaa vald
Kaastööd kodanikelt, portaali tegijate lood	Enamike lugude ja paljude fotode autor portaali toimetaja. Fotogaleriid kahelt kodanikult.	Mitmed lood ja fotogalerii vabatahtlikult kaastöötajalt Urmas Saardilt. Paar lugu kodanikuajakirjani kult Jaan-Ivo Lukaselt.	Lood on toimetanud Raivo Suni. Originaalmaterjali hulk pole aru saada.
Reklaamide arv esilehel	15	2	8 (neist üks <i>pop-up</i> banner)
Kontaktide kättesaadavus	Lingid "Kontakt" ja "Toimetus" portaali ülaserivas, kergesti leitavad. Olemas telefoninumbrid, meiliaadressid. Esilehel erakuulutuste otsesisestusliides.	Ülaservas link "Toimetus" koos paljude kontaktidega. Esilehel meiliaadress, kuhu saata kaastöid.	Kontaktinfo esilehel kergesti leitav, kontaktide all kontaktivorm otse toimetajaga ühenduse võtmiseks.
Muud elemendid esilehel	Erakuulutused, "Täna enimloetud", "Läbi aegade enimloetud artiklid", "Mis toimub?", artiklite	Maakondade loetelu, kuhu on lood jaotatud. Portaali tutvustus erinevates keeltes. "Nädala mõte",	Erakuulutused, gallup, lood vanadest Põltsamaa Teatajatest, fotoalbum,

	kommentaariid, telekava, vajalikud lingid, vajalikud numbrid, raadiokanalid, ajaviide.	“Nädala foto”, uudiste loetelu, arhiivikast, sõprade bännerid, küsitlus, Facebooki liides, teemasildid.	“Vanemad uudised”, “Top 20 nädala loetumad uudised”, lingid kõikvõimalikule kohalikule infole.
Hinnang portaali kujundusele	Väga kirju, soojad värvid, valge taust, rohkelt reklaami, uudised kergelt leitavad	Väga lihtne. Uudised esiplaanil. Looduslähedane mulje. Kergesti hoomatav.	Kirev. Taust valge, värviliialdusi pole. Uudised kergelt leitavad.

Vaatluse põhjal võib öelda, et Läänlane ja Põltsamaa.info on väga sarnased portaaliid (sarnane kujundus, kirevus, rohkelt elemente, palju reklaami, uudised peamiselt oma piirkonnast, kuulutuste rubriik, terviktekstide asemel esilehel link-pealkirjad, enamik lugusid uudisformaadis). Läänlase materjal on siiski värskem, sagedamini uuenev, samuti on Läänlasele arvamusrubriik. Külauudised eristub oma lihtsuse poolest, põhiosa lehest moodustavad tekstid. Esile tuleb žanriline mitmekesisus, mis peakski olema kodanikuajakirjandusele omane.

4.3. Portaaliid loomise tagamaad ja toimimine

Miks portaaliid loodi?

Ühe portaaliid loomise põhjusena tuuakse olemasoleva meedia suutmatust kajastada kõike huvitavat ja olulist, mis piirkonnas toimub. Näiteks Soopanil tekkis mõte luua portaal Lääne Elus töötades. Lisandus ka asjaolu, et olemasolev meedia ei olnud veel valmis kasutama nüüdisaegseid IKT platvorme audi-tooriumini jõudmiseks.

“Leht on ikkagi niivõrd väike, et sinna mahtus väga vähe. Veebi saab selle kõik üles panna.” (Soopan)

Läänlase edu nähes asutas ka kohalik maakonnaleht Lääne Elu oma portaali.

Portaalis toimetajaks hakkamise põhjusena toodi välja põnevuse kadumist kohalikus ajalehes, soovi ise rohkem kirjutada, võimalust mitte jälgida *deadline*'i ning teadmist, et portaali mahub kõik kirjutatu sisse (Õuema).

Portaali asutamise põhjusena nimetati ka lisategevuse otsimist lapsehoolduspuhkusele jäämisel ning soovi proovida midagi uut, ühtlasi ka katsetada, kui palju võiks portaal rekaamitulu sisse tuua ja kas sellest võiks saada kunagi põhisissetulekuallikas.

Veel on portaali asutamise põhjusena toodud välja teatud grupi inimeste soovi valada oma ajakirjanduslikku kogemust vabauhenduse vormi ja tunnetamist, et ajakirjandusmaastikul on kogukonnameedia roll alahinnatud ning puudub kanal rohujuuretasandi info edastamiseks.

"Pigem oli just küsimus selles minu jaoks, et kuidasmoodi seda meediamaastikku rikastada. Pigem oli tegemist ikkagi natuke laiema vaatega, vähemalt minu jaoks oli see seda ja praegu võib ka öelda, et Külauudised ei ole ainult Kagu-Eesti nurga või Lõuna-Eesti, vaid ikkagi üle Eesti infot jagav portaal." (Peetsalu)

Portaalid tegutsevad missioonist, klikkide arvu väga ei jälgita.

"Minu meelest on ülioluline eristada, et see meedia, mida tehakse näiteks paljudel juhtudel kommertskanalites, online-portaalides, et see ei ole enam ajakirjandus, vaid sealsed toimetajad on eravestlustes öelnud, et me siin teeme meediatoodet. /.../Kodanikumeedial ei ole vaja sellist asja teha ja selle võrra ka on sellest patust prii." (Peetsalu)

Portaali loomist peavad kõik lihtsaks, kuna tänapäevased veebilahendused pakuvad võimalust avada portaal tasuta või väga väikeste kuludega. Eeskuju võeti nii üksteiselt, vähestelt Eesti portaalidelt kui ka välismaa portaalidelt, näiteks Los Angeles Times'ist võttis Soopan üle kirjafondid, et kirjafondid oleks suhteliselt sarnased akadeemiliste ajalehtede fontidega. Kuid saadi hakkama ka eeskujudeta.

Külauudiste portaali tehes tundus lihtne ja loogiline, et portaal on uudised jaotatud maakondade, valdade ja külade-linnade kaupa, et inimesel oleks võimalikult lihtne oma kodukoha info üles leida.

Aastal 2015 püüavad portaalid täita järgmisi eesmärke: portaali arenemine majanduslikult ning piisava tulu teenimine ühe töökoha pidamiseks; hea ajakirjandusliku sisu loomine, valvekoera rolli täitmine, mõningal määral vaidlusplatvormi pakkumine, tasuta kuulutuste avaldamise võimaldamine, kogukonnale olulise info edastamine; tegevuse jätkamine.

“Üldiselt me püüame täita ikkagi samu funktsioone, mis maakonnaleht täidab.” (Õuema)

Kes on portaalide sihtgrupid ja kuidas nendeni jõuda püütakse?

Nii Läänlane kui ka Põltsamaa.info on suunatud eelkõige kohalikele oma maakonna või linna inimestele, kes on kuidagi piirkondadega seotud või keda huvitab elu neis piirkondades.

“Aga teistpidi me püüame natuke panna sinna ka uudiseid, mis ei ole Läänemaa uudised, aga mis on läänlaste jaoks tähtsad.” (Õuema)

Külaudised on suunatud kogu Eestile ning spetsiifilisemalt on portaal suunatud kohaliku tasandi organisatsioonidele, ennekõike vabaühendustele ja kodanikuaktiivsuse ülesnäitajatele, aga ka omavalitsustele.

Põltsamaa.info ja Läänlane peavad oma olulisimateks reklaamikanaliteks Facebooki. Põltsamaa.info oli 8. juunil 2015 Facebooki lehel 2339 fänni, 17. augustil 2745 fänni. 8. juunil 2015 oli Läänlasel Facebookis 2968 fänni, 17. augustil 3124). Ka Külaudistel on oma Facebooki leht olemas. 8. juunil 2015 oli seal 2752 fänni, 17. augustil 2782.) Seega võib öelda, et Facebookis on fännide arvud kõigil samas suurusjärgus.

Suhet auditooriumiga peetakse vahetuks - tegu ei ole ei massiauditooriumi ega ka anonüümse auditooriumiga –, aga ka platooniliseks ja väheaktiivseks.

“See on jälle see kogukonna asi – ise oled sa kõige parem reklaam. Kui sa suhtled inimestega ja inimesed näevad, et tuleb lugu ja tuligi normaalne lugu või et seal kirjutatakse meie kandi asjadest ka või mind huvitavatest teemadest, siis see juba ongi reklaam.” (Õuema)

“Infot meile ju saadetakse, aga meil ei ole sellist kommentaariumite aktiivset vormi ja ma arvan, et seda tegelikult ei ole ka sellisel moel praegu Külauudistele vaja.” (Peetsalu)

Tagasiside portaalile on olnud valdavalt positiivne. Palju on ka jätkuvalt just seesugust tagasisidet, kus küsitakse, et mis portaal see on ja kuidas tegutsetakse.

“Kuigi me tegutseme juba neljandat-viiendat aastat, inimesed ikkagi alles avastavad, et oi, kas te olete olemas, oi kui tore, ma saadan teile infot. See, et selline kanal on olemas, on paljude jaoks uudis või isegi üllatus.” (Peetsalu)

Arenguruumi potentsiaalse auditooriumini jõudmisel on veel küllalt.

“Väga palju on neid, kes võiksid olla palju tuntumad, kui nad päriselt on. Aga meie jaoks ei ole see ka probleem. Kodanikumeedia puhul seda muret ei ole, sest et ei pea niiöelda tõestama, kellelegi mingit tulemust andma.” (Peetsalu)

Portaalide külastatavuse kohta ei olnud võimalik saada ühtset statistikat. Näiteks Külauudised kasutab Wordpressi statistikat ja sedagi alles alates 2014. aastast – varem külastajate arvu ei jälgitud, kuna seda ei peetud oluliseks.

Põltsamaa.info ise oma statistikat ei avalikustanud, andmed pärinevad metrix.station.ee-st, mis põhineb Google Analyticsile. Metrix.station.ee järgi sai võrrelda Läänlase ja Põltsamaa.info külastajate arvu. Sealt selgub, et Põltsamaa.info külastajate arv jääb nädalas 2000 ja 3000 vahele, kuid see arv on ulatunud ka ligi 8000ni. Läänlase kasutajate arv on nädala jooksul ligi neli korda suurem, jäädes keskmiselt 10 000 kanti. Külauudiste kahe kätte saadud nädala unikaalsete külastajate arvud näitasid 6491 mais ja 8679 augustis. Hoolimata erinevatest analüüsimootoritest võib öelda, et külastajad on portaalidel olemas, nende arv on stabiilne ja neid numbreid saaks kasutada ka reklaami müües.

Kellega konkureeritakse ja milles?

Läänlane peab oma otseseks konkurendiks maakonnalehte Lääne Elu, eelkõige selle *online*-portaali, paberlehte vähem. Konkureeritakse kohaliku reklaamiraha pärast, teisalt ka kohalike uudiste ja lugejate pärast. Põltsamaa.info kohalikus kaks korda nädalas ilmivas ajalehes Vali Uudised enda jaoks otseselt konkurenti ei näe, maakonnalehes Vooremaa ammugi mitte, vaid sellega tehakse pigem passiivset koostööd. Pigem tajub Vali Uudised hoopis Põltsamaa.infot kui oma konkurenti, eriti just erakuulutuste valdkonnas, kuna Põltsamaa.info pakub neid tasuta.

Külaudised omal otseseid konkurente ei näe, kuigi Erkki Peetsalu sõnul päris alguses tundus, et Delfi Eesti Elu on justkui konkurent, sest nad hakkasid natuke pärast Külaudiseid tegutsema. Ta arvab, et kodanikumeedia kanalite omavahelist konkurentsi Eestis ei eksisteeri. Peetsalu leiab, et isegi kui keegi täpselt samamoodi tegutseks nagu Külaudised, siis nad pigem toetaks ja täiendaks teineteist.

Mis on portaalide tegijate motivaatorid?

Motivaatoritena toodi välja konkurentsi teiste väljaannetega, osaühingu osanikuks olemist, psühholoogilise nippe iseenda motiveerimiseks, rahulolu pakkuvat tagasisidet lugejaskonnalt, kasutajaskonna ja reklaamitulu kasvu.

“Ühtpidi ma motiveerin sellega, et ikka natuke siuke heas mõttes konkurents Lääne Eluga. Ei saa ju alla jääda, ikka tahad paremini teha. See on auasi. Teistpidi ma motiveerin ennast natuke niiviisi, et hakkasin mingil hetkel tööaega üles märkima, et ma ikka töötaks iga päev oma ajaportsu täis. Siis tihti õhtul, kui tuleb juba mingi põnev teema, siis selge see, et

silmad lähevad särama ja polegi motivatsiooni vaja. Selleks on teema ise. Ja ikka see ka, nagu üldiselt vist ajakirjanikul, et see uudihimu. Kolmas asi on see lugejate vastukaja. Online'is on seda vahetult näha. Mina vaatan päris palju külastajate arvu.” (Õuemaa)

“Sa näed, et see on kasvav asi. Selles mõttes see on nagu iseenesest juba väga motiveeriv.” (Suni)

Veel saab motivaatoritena välja tuua põnevust ning toredate tutvuste saamist.

Teisi motiveeritakse Külauudiste portaalis Peetsalu väitel kaasa lööma “õhinaga, ikka õhinaga”.

Külauudistel on erinevatel aegadel on olnud erinevaid motiveerimise võimalusi: on korraldatud kokkusaamisi, seminare, koolitusi. Koostöös Euroopa Parlamendi infobürooga Eestis toimus kolmepäevane reis Brüsselisse. Teatripileteid on saadud teatrist Vanemuine, kontserdipileteid Viljandi pärimusmuusika keskuselt, spaapääsmeid spaakeskuselt.

Kuidas on loodud või tekkinud kaasautorite-kirjasaatjate võrgustik ja millist tüüpi isikud sinna kuuluvad?

Kaasautorite võrgustikud on portaalides tekkinud iseeneslikult, kuigi palju on nende loomise nimel ka vaeva nähtud. Kasuks on tulnud varasemad kontaktid potentsiaalsete kaasautoritega.

Üheks oluliseks kaasautorite grupiks on fotograafid, samuti näiteks spordivõistluste korraldajad, kultuuri- ja muude ürituste korraldajad, õpetajad, lasteaiakasvatajad jne.

Tarmo Õuemaa toob näite, et teatud hulk inimesi on valvsa pilguga: kui näiteks lõhutakse kusagil pink, teevad nad sellest foto, kirjutavad väikese teksti juurde ja saadavad portaalile. Samas ajakirjanikutööks Õuemaa sellist tegevust ei pea, sest nad ei intervjueri kedagi ega esita kaastööd uudise formaadis.

Külauudiste sisu koosneb ligi 90 protsendi ulatuses kaastöödest. Võrgustiku loomiseks saadeti alguses välja kirju sõnumiga, et oodatakse infot. Kirjutajate

kaasamiseks on korraldatud mõned koolitused ja kutsutud inimesi üles kirjutama. Leidub mõningaid kodanikuajakirjanikke, keda toimetajad pole kunagi silmast silma näinud, kuid kes saadavad peaaegu regulaarselt kaastöid.

Kuivõrd tähendab selliste portaalide tegemine vabatahtlikku tööd?

Kodanikuajakirjanduse tunnuseks peetakse vabatahtlikku tööd. Seda tehakse nii Põltsamaa.infos kui ka Külauudistes, ent mitte Läänlases. Leitakse, et kodanikuajakirjandus on seotud suures osas tegijate õhinaga.

“Oleme seda algusest peale öelnud, et oleme õhinapõhiselt loodud ja toimiv kodanikumeedia kanal.” (Peetsalu)

“Õhinapõhisus on kõige suurem oht või motivaator.” (Suni)

Kuidas luuakse portaalide sisu?

Sisukriteeriumid on portaalidel erinevad, põhirõhk on oma kogukonna võimalikult mitmekülgisel kajastamisel. Läänlase toimetaja järgib tavalisi uudiskriteeriume: mõjukust, erakordsust, värskust.

Keskmiselt avaldatakse Läänlases 15 ajakirjanduslikku lugu päevas, nädalavahetustel vähem. Lood on pikemad ja lühemad, kiiremalt tehtud ja põhjalikumad. Kui on teemadest puudu, saab leida mujal ilmunud loost nüansi, mille peale ehitada üles uus lugu. Ühe allika lugusid leidub kodaniku- ja kogukonnaajakirjanduses palju.

“Kui ikka keegi saab teada näiteks, et mingi külaselts tegi midagi, siis ma helistan külaseltsi esimehele. Ma ei pea hakkama nagu tingimata paberites tuhnima, et välja uurida, et kas ta on kuskilt selle raha õigesti kasutanud või nii, kui pole nagu põhjust kahelda. Või teeb kohvik endal ukсед lahti – täiesti tavaliselt piisab sellest, et ühe allikaga teha.” (Õuemaa)

Toodi ka välja, et seda tüüpi ajakirjandus võimaldab lugudele pühendumist, kuna tähtaega ei pea jälgima.

“Sa saidki pühenduda lugude tegemisele. Sa lihtsalt teed lugusid ja kõik mahuvad. Kõik mahub sisse, nii palju kui jõuad teha. Kui ei jõua, siis ei pea panema. Midagi ei juhtu.” (Õuemaa)

Teemavalikud on nii Läänlasel kui ka Põltamaa.infol sarnased maakonnalehede teemavalikuga. Olulised on kohaliku elu võimalikult mitmekesine kajastamine, avalikkuse huvi ja operatiivsus.

“Ta [Läänlane] ikkagi on nagu maakonnaleht, lihtsalt ta on portaali kujul. Tunnetame, et see on nagu maakonnaleht ja võib-olla on see maakonnalehe tulevik.” (Õuemaa)

“Minu jaoks on lokaalsuse moment väga oluline. Kui ta ikkagi Põltsamaa asjast ei ole, siis ma seda ei avalda. Kõige olulisem valikukriteerium on see, et ta peab kuidagi kõnetama piirkonna elanikku. Mul ei ole seda kinnisideed, et päris nagu kõik, kus on sõna Põltsamaa sees, läheks siia portaali.” (Suni)

Külauudiste huviorbiidis on igasugused väikesed kohalikud sündmused ja sõnumid. Sisu pärineb peamiselt kaastöödena, pressiteadetena jms saadavast infost, mis laekub meiliaadressile info@kylauudis.ee. Toimetajad valivad saadetud info seast välja selle, mis tundub huvitav, oluline ja avaldamisväärne, toimetavad teksti, parandavad kirjavead, nii palju kui oskavad, ja riputavad portaali üles ning otsivad juurde ka illustratiivse materjali. Eesmärk on, et kõik materjalid, mis ilmuvad, oleks toimetatud. Aeg-ajalt kirjutavad ka päeva-toimetajad ise uudislugusid, arvamslugusid või avaldavad oma tehtud fotosid.

“Oleme proovinud ikkagi niipalju, kui saab, luua originaalmaterjali, aga see ei ole olnud hetkel meil eraldi arengusuund. Me oleme selline rohujuretasandi infokanal, mida siis saavad kasutada oma sõnumite levitamiseks vabaühendused, erinevad MTÜd, seltsid ja seltsingud, ka üksikisikud on saatnud meile infot, samuti vallavalitsused ja erinevad organisatsioonid ja ettevõtted, kes tegutsevad valdavalt väljaspool suurlinnasid, aga mitte ainult. Kui suures meediapildis tunduvad need

uudised mõnikord olema ebaolulised, siis kohalikul tasandil vastupidi just seda olulisemad, meie juures ja meie ümber toimuvad.” (Peetsalu)

Peetsalu sõnul ei saa öelda, et Külauudiseid ainult häid uudiseid avaldaks, aga kogu portaali tonaalsus on pigem konstruktiivne ja positiivne; mitte kogukonda lõhkuv, vaid pigem kokku toov. Arvamuslood on pigem lahendust otsivad ja kogukonnast lähtuvad, mõnikord humoorikad.

“Pigem selline eluterve vaade on sellel portaalil tervikuna.” (Peetsalu)

Et Eestis on olemas ka murdekeelt, seda ennekõike Võru- ja Setumaal, siis on osad tekstid olnud ka murdekeelsed. Peamiselt on need olnud võrukeelsed ning neid saadavad Võru instituut ja Uma Leht.

Kuna hulk Külauudiste toimetajaid elab Võrumaal või on sealt pärit ning kuuldused uue portaali sünnist levisid kõigepealt Võrumaal, tekib küsimus, kas ka uudiseid on portaalis rohkem Võrumaalt. Erkki Peetsalu ütleb, et mingitel aegadel võib see nii olla, kuid kõik sõltub siiski päevatoimetajast, kust ta oma infot korjab.

Põltsamaa portaali toimetaja töö hõlmab endas kõikide potentsiaalsete infoallikate läbikammimist. Oluliseks infoallikaks on kohalike omavalitsuste dokumendiregistrid. Kui kodanikuliikumised midagi teevad, üritab ta ka seda kajastada.

“Ma üritan ikkagi nende külade tegemisi kajastada, aga ta ei ole nagu selles mõttes võib-olla klassikaline kodanikuajakirjanduse väljaanne, et mida teeksid paljud kodanikud.” (Suni)

Originaalmaterjalid suhe on Suni arvates Põltsamaa.infos 50:50 või 40:60.

Välja jäävad portaalidest tekstid, mille sisu on otseselt vastuolus seadusega või ajakirjanduse eetikakoodeksiga (nt rassilisele ja soolisele vihkamisele õhutavad materjalid), samuti kommertslikud tekstid, Põltsamaa portaali puhul ka tekstid, mis Põltsamaa piirkonda ei puuduta. Poliitilised teemad pole välja jäänud vaid Läänlasest, ka mitte vahetult enne valimisi, kuid lähtunud on sellest, et kõikide poliitiliste vaadete esindajad oleks esindatud. Enne valimisi on pigem soodustatud, et kõik platvormid ja kandidaadid saaksid esitletud. Kui aga poliitik

soovis enne valimisi rääkida kaamera ees, tuli tal selle eest maksta. Ent kui sama jutu oleks kandidaat esitanud kirjaliku tekstina, oleks see avaldatud tasuta.

Põltsamaa.info puhul võib põneva detailina lisada, et kuulutusterubriigis ei saa avaldada tutvumiskuulutusi.

Eespool nimetatud kriteeriumid ei kehti sageli kaastööde puhul. Näiteks Õuemaa leiab, et kaastööd ei pea olema kirjutatud uudise formaadis ja kodanike kaastöödele uudisvormi andmist ta mõistlikuks ei pea.

“Mõni lugu on hästi selline muhe ja südamlik kirjatükk, mis ei vasta uudise kaanonile, aga ma ei näe ka mingit põhjust, et kui ma sealt juba vead välja nopin, et miks ma peaks ta kirjutama selliseks klassikaliseks kuivaks uudiseks. Tihti on need lood sellised vahvad lood, nad ei ole tüüpilised uudised.” (Õuemaa)

Külaudised toimib suures osas kaastöödel. Kaastöödena saadetakse peale pressiteadete spetsiaalselt Külaudiste jaoks kirjutatud pressiteateid ning originaalmaterjali inimestelt, kes pole ajakirjanikud.

Millena tegijad portaale määratlevad (kas ajakirjandusena) ja kuhu paigutavad need Eesti ajakirjandusväljal?

Oma portaale peetakse ajakirjanduseks. Osad portaalide tegijatest peavad oma portaale tavaliseks maakonnaajakirjanduseks, seega kogukonnaajakirjanduseks, sest püütakse katta kõiki piirkonna teemasid. Samas peab Õuemaa Läänlase sisu rohkem kogukonnaajakirjanduseks kui kohaliku lehe Lääne Elu oma. Õuemaa sõnul ei ole ta Läänlase toimetajana võtnud omale siiski kohustust, et kogukonna tegemised oleks tingimata igast küljest kajastatud ja et küsida kogukonnalt võimalikult palju kaastöid.

“Kuidagi ajalehes on žanrid väga paigas. Esiküljel on selgelt uudis, sa ei hakka sinna panema mingit kogukonnaajakirjanduse lugu nii väga. Ei tundugi võib-olla õige panna sinna inimese lugu toimetusest väljastpoolt. Selle poolest me oleme siin kindlasti rohkem kogukonnaajakirjandus. Juba see platvorm annab selle võimaluse ja natuke meie filosoofia ka.” (Õuemaa)

Ennast peab Õuemaa täiskohaga professionaalseks ajakirjanikuks.

Külaudised on Erkki Peetsalu sõnul ehe näide kogukonnameediast.

“Ma arvan, et kodanikuajakirjandus on ajakirjandus. Ma arvan, et kogukonnaajakirjandus ja kodanikuajakirjandus on enam-vähem üks ja sama asi, vähemalt minu jaoks. Ma ei oska neid kuidagi eristada. Kodanikuajakirjandus saab ajakirjandus olla siis, kui on tegemist toimetatud sisuloomega – kui tegemist on mingil kujul toimetamisega ja portaali sisu eest vastutavad toimetajad, kellel on vähemal või rohkemal määral professionaalseid oskusi või kogemusi. Kui asjatundlikud nad on, see on iseküsimus.” (Peetsalu)

Poltsamaa.infot ei pea Raivo Suni otseselt kodanikuajakirjanduseks, sest seda ei tee paljud kodanikud. Kodanikuajakirjandus on aga see selles mõttes, et seda teeb tasu saamata üks kogukonnaliige. Suni on veendunud, et portaal on igal juhul ajakirjandus.

“Eks ta kuskil seal kogukonna- ja/või kodanikuajakirjanduse piiri peal on. See on pigem eneseteostuse keskkond, kus olles tööl mingitel muudel erialadel, saad teha mingit asja, mida sa oled õppinud. /.../ Piirid on nii väga hägusad.” (Sun)

Peetsalu hinnangul teeb kodaniku- või kogukonnameedia ajakirjanduseks see, kui oskustega toimetaja on vahelüliks. Kogukonnaajakirjanduse jaoks puudub Peetsalul valmis definitsioon. Peetsalu toob välja, et kodanikuajakirjandusliku kanali määrab see, kui see on asutatud ühiskonda teenival eesmärgil.

Kogukonnaajakirjandus on Peetsalu jaoks nähtus, kus aktiivsed kodanikud tulevad kokku ja otsustavad asutada meediakanali, mis on suunatud kitsamale või laiemale kogukonnale.

“Oluline on see, et neil on selleks olemas mingi teadmine ja kogemus, kuidas teha ajakirjandust, mis asi see on ja et nad sisuloome juures teevad sisulisi valikuid. Et nad ei ole lihtsalt toru, kust otsast topitakse sisse informatsioon ja teisest otsast ta niiöelda välja vupsab, vaid et toimetajad oma sisuliste valikutega kujundavad selle meediakanali näo. Aga samas see kanal on sõltumatu rahastuse mõttes: et ta ei ole olnud ühegi meediagrupi,

mingisuguse huvirühma, avalik-õigusliku organisatsiooni poolt loodud, vaid ta on puhtalt kodanikualgatusena rohujuuresandilt sündinud. Kui selle portaali käigus hoidmiseks on vajalik mingi majandustegevus, siis see ei tähenda, et tegemist automaatselt ei ole kodanikuajakirjandusega.”
(Peetsalu)

Kodanikuajakirjanduse elujõulisust on Peetsalu sõnul raske hinnata, kuid selle elujõud sõltub Peetsalu arvates ainult inimeste soovist panustada.

“See hakkab jälle nendest samadest inimestest ja nende soovist ja motivatsioonist panustada peale. Tegelikult kodanikuajakirjanduses elujõulisus tuleneb vajadusest, et kas on sellel konkreetsel seltskonnal mingisugune eesmärk ja motiiv ja soov midagi muuta ja teha või mitte. Ja kui neid motive ja selliseid seltskondi on mitu, siis seda mitmekülgsem kodanikuajakirjanduse pilt on. Loomulikult see elujõud sõltub ka majanduslikust hakkamasaamisest ja tegevuse võimekusest.” (Peetsalu)

Suni lisab, et sedalaadi portaali, nagu tema teeb, võib võtta ka kui eneseteostust võimaldavat hobiajakirjandust, mis sarnaneb natuke blogimisega:

“Ainult selle suure vahega, et kui blogimine on väga subjektiivne, sa rohkem nagu peegeldad ennast ja ka kõiki neid maailma asju läbi enda, siis mina üritan seda iseennast võimalikult tahaplaanile suruda ja proovida neid asju esitada ka võib-olla tõsiselt, kuivalt pigem. Pigem faktikeskselt oma isiklikku mina tagaplaanil hoides.” (Suni)

Millised on tegijate arvates kodanikuajakirjanduse eelised peavoolu ajakirjanduse ja muu meedia ees ning kuidas see täiendab ajakirjandusmaastikku?

Kodanikuajakirjanduse puhul tuuakse eelistena välja kiiremat tekstide jõudmist lugejateni, oluline on operatiivsus. Paberlehes jõuaks sama info lugejani kõige varem järgmisel päeval. Ajakirjandusväljaandes palgal olev ajakirjanik ei pruugi nii ruttu teema kallal töötama asuda, samuti on toimetajate filter väiksem.

Samuti tuuakse kodaniku- ja kogukonnaajakirjanduse plussidena välja meediapildi rikastamist, infovälja laiendamist, inimeste sidumist koguonnaga ja võimalust lugeda sama infot erinevatest kanalitest.

“Kogukonnaajakirjandus on laiahaardelisem, sest et ega ajakirjanik ei jõua kõigil silma peal hoida, ta ei saa kõike teada. Kui ikka see Turvalepa külaselts teeb midagi – ma ei ole enne sellest midagi kuulnud, kui nad loo saadavad.” (Õuemaa)

Tarmo Õuemaa ei soovi rangelt vastandada tavaajakirjandust ja kodanikuajakirjandust. Tema hinnangul peaks näiteks mingi osa ka maakonnalehest ehk kohalikust ajakirjandusest olema kogukonnaajakirjandus.

Õuemaa on kogenud, et tavalises ajalehetoimetuses tekib “tsitadelli värk”: ajakirjanik usub, et ta kirjutab kõige õigemaid ja tähtsamaid lugusid, aga mingil hetkel jääb ta toimetuses istudes inimestest kaugeks. Samas arvab ta, et kuigi Läänlane on küll inimestele lähemal kui Lääne Elu, jõuab inimestele kõige lähemale hoopis Lääne Elu fotograaf Arvo Tarmula. Viimane on Õuemaa arvates rohkem isegi maakonnakroonik kui väljaande fotograaf.

Portaalide tegijad peavad oluliseks ka ajalist ja ruumilist vabadust, mida nad ajalehtedes töötades kogeda ei saanud.

“Pluss saab tegelikult ikkagi vabadust selles mõttes, et saab ikka kodus töötada. Sa oled nagu sõltumatu. Sa ei pea mingit organisatsiooni asja tegema, et sa lähed koosolekule teatud kellaks. Siis teatud kellast vaatad, et sain loo valmis, lehe deadline on ära, nüüd ma lähen koju.” (Õuemaa)

Ka Suni peab üheks kogukonnaajakirjanduse positiivseks tunnuseks sõltumatust, seda eriti tema puhul, kes ta teeb portaali üksinda. Samas, kui lugejaid on juba kogukonnas palju, tekib vastutuse tunne.

“Praegu ma tunnen, et see portaal on nii suureks kasvanud, et kui peaks mingi hetk nagu ta kinni panema, siis peaks ka ilmselt selgitama avalikkusele, miks sa seda teed. Ühelt poolt sa oled nagu sõltumatu selle tegemisel, aga teiselt poolt on sul ikkagi tekkinud mingi selline vastutustunne kogukonna ees.” (Suni)

Peale selle pakub kogukonnaajakirjandus Õuema väitel ka žanrilist vabadust. Ei pea muretsema, kas lugu on üles ehitatud tagurpidi püramiidina või kas tsitaadid on väga korrektset kirja pandud. Ka kirjasaatja lugu ei ole põhjust kindlasse formaati ümber toimetada.

“Just see kogukonnavärk – sa ei toimeta lugusid mingiks nupuks ära, et roogid kõik üleliigse välja, vaid sa lased tal vabamalt olla.” (Õuema)

Tegijad rõhutavad, et kodanikuajakirjandusliku veebisaidi eelis on võimalus riputada sinna üles võimalikult palju infot. Erinevalt ajalehest pole seal ruumipuudust. Vastupidi: mida rohkem suudetakse infot üles panna, seda parem ja seda rohkem ollakse rahul oma tööga ise. Jälgida ei tule ka tähemärkide arvu. Artikli saab avaldada enne, kui kogu potentsiaalne materjal on koos, hiljem saab artiklit muuta või täiendada.

Samuti saab portaali ühe eelisena välja tuua võimaluse muuta seda paberlehest atraktiivsemaks, lisades fotosid ja videosid. Samuti saab uudiseid kiirelt levitada Facebooki vahendusel.

Erkki Peetsalu toob ühe eelisena välja selle, et kodanikuajakirjandus on prii iga hinna eest klikkide kogumisest. Peetsalu leiab, et peavoolumeedias soovitakse saada võimalikult palju klikke ning selleks toodetakse meediatooteid, mitte aga sisu.

“Kodanikumeedial ei ole vaja sellist asja teha. [See] näitabki reaalselt oma kasutajaskonda, kui suur see päriselt on. Südametunnistus on puhas. Kodanikumeedial ei ole vajadust näida suurena või näida kellegi teisena, kui ta on.” (Peetsalu)

Tegijad lisavad, et veebiajakirjanduse pluss on ka tohututest kuludest pääsemine, mida nõuab paberile trükk, laialivedu jne ning ka lugejad saavad seda tarbida tasuta. Lugejadki suhtuvad kodanikuajakirjanduslikesse ettevõtmistesse heatahtlikumalt.

“Ilmselt lugejale tundub ka, et [me oleme] siuke väike ja sõltumatu ja tore võrreldes selle vana maakonnalehega. Kõik ju teavad ka, et meil ei ole mingit büroohoonet kuskil või korrust mingis suures majas. Üllatavalt palju on positiivset, kus kõik käivad niiviisi: tead, Tarmo, see on ikka jumala hea

asi, mis sa teed. Hästi paljudel on otsene kogemus, et temaga on artikkel tehtud, et ta on kuskile loo sisse sattunud. Inimesed suudavad samastuda sellise tekstiga ka, mis ei ole ajakirjanduskaanonite järgi kirja pandud.”
(Õuemaa)

Samas arvab Peetsalu, et kodanikuajakirjandus on väike punkt, mida tänapäeval Eestis veel peaaegu ei eksisteerigi või eksisteerib vaid väga vähesel määral.

“Kui me mõtleme kommertsmeedia mastaapi, siis kodanikumeedia on peaaegu et olematu nähtus. Aga samas ta on olemas. [Info] üleküllastumus tähendab seda, et info läheb järjest spetsiifilisemaks ja inimesed hakkavad otsima oma huvist, oma valdkonnast lähtuvalt järjest kitsamat infot.”
(Peetsalu)

Millisena nähakse oma portaalide tulevikku?

Kogukonnaajakirjanduslikke portaale nähakse pikemas perspektiivis elujõulise mana kui maakonnalehti.

“Ma usun sellesse, et see ongi õige ja parem mudel. Siin on küsimus selles, kas reklaamiandjad ja rahvas piisavalt kiiresti järele tulevad sellele mõtteviisile. Ma arvan, et kõik see, et ei ole laialivedu, ei ole paberile trükki, see on pluss.” (Õuemaa)

Portaalidel on tehnilises mõttes arenguruumi, et lugejateni paremini jõuda. Näiteks näevad tegijad, et tekstide mugavamaks lugemiseks nutiseadmetes võiksid olla äpid, kuigi äppidesse on reklaami müüa palju keerulisem.

Veel nähakse arengut sisu mitmekesistamise suunas, videote avaldamises koostöös kohalike kooliõpilastega. Samuti soovitakse leida juurde uusi tegijaid.

“Aeg oleks uuendada oluliselt kodulehte ja võib-olla videosisu juurde tuua. Just koostöös teistega. Mina oleks vahendaja.” (Suni)

Kuna kohalik kool arendab digisuunda, siis soovib kool tähtsamaid kohalikke sündmusi hakata videos kajastama. Põltsamaa.infos saaks neid videosid levitada. Sisulises mõttes võiks Suni arvates võib-olla arendada rohkem välja

koostöövõrgustikku, mis puudutab võimalikke kaastöölisi. Seda näeb ta ühe arengusuunana.

Külaudiste üheks arengusuunaks oleks keskenduda originaalsisule, teine võimalik arengusuund on saada rohkem arvamusportaaliks. Näiteks võiks Külaudised olla kohaliku elu arvamusplats.

Üldiselt aga Peetsalu portaali tulevikku prognoosima ei soostu.

“See saab olla portaali asutajate ja vabatahtlike päevatoimetajate ühine otsus, et kuidas minna edasi. Praegu pole sellist kogunemist jupp aega toimunud, kus me arutaksime portaali tuleviku üle. Praegu me toimetame ja tiksume sellises mõnusus isevooluted rütmis. Ja ma ütleks, et see on kodanikumeediale väga omane.” (Peetsalu)

Kuna Külaudiste portaali tehti eksperimendi korras, on käinud läbi ka mõte, kas ei tuleks portaali sulgeda, sest paljud tegijad on väsinud, pole enam motiveeritud. Peetsalu leiab, et kohe ära lõpetama ei peaks, kuigi ka arenemiseks pole tohutut jaksu.

“Pigem on inimestes soov panustada, aga mitte ülemäära, sest et keegi ei jõua seda vabatahtlikku tegevust enda põhitegevuseks võtta. Siis kaoks see tasakaal nagu paigast ära. Vabatahtlikku tegevust, eriti kodanikumeedia valdkonnas, saad saa ikkagi teha kuskile maale.” (Peetsalu)

Kuna Külaudised on õhinapõhine, siis juhul, kui kõigil tegijatel peaks õhin korraga raugema, on võimalik ühise otsuse tulemusel portaali ka sulgeda.

Poltsamaa.info on seevastu üles ehitatud ainult Raivo Suni isiklikule entusiasmile ja see määrab portaali tuleviku. Ka Suni näeb portaali võimaliku kinnipaneku ainsa põhjusena iseenda äraväsimist või soovimatust enam mitte edasi teha ning seda peab ta ainukeseks ja suurimaks riskiks.

Portaali kavatseb Suni teha nii kaua, kuni ta viitsib. Praegu näeb Suni siiski, et portaali järjest kasvab ja isegi kui lugejate arv ei kasva kiirelt, kasvab portaali mahult ning saab rohkem tähelepanu ja omab inimeste jaoks tähendust. Just see Sunit motiveerib.

4.2. Majandusaasta aruannete analüüs

Kolme analüüsitavat portaali teevad juriidilised isikud. Portaali kyllauudis.ee haldab MTÜ Eesti Kodanikuajakirjanduse Selts. Portaali laanlane.ee teeb OÜ Läänlane ning portaali poltsamaa.info OÜ Meediapluss.

Portaali Läänlase tegemise jaoks asutas Ivar Soopan osaühingu, sest eesmärk oli teenida ka tulu. Ka Suni hakkas poltsamaa.infot tegema osaühingu vormis, kuigi see oli asutatud juba varem. Samas nendib Suni, et samahästi võiks OÜ Meediapluss tegutseda ka mittetulundusühinguna.

Läänlane maksab palka ühele toimetajale. Teine toimetaja töötab vabatahtlikult, kuid siiski tulevaste dividendide peale mõeldes. Poltsamaa.info ei ole toimetajale kunagi palka maksnud, kuigi reklaamitulu teenib. Külaudised pole kunagi palka maksnud, kuid on selle peale mõelnud eesmärgiga tegijaid motiveerida. Külaudised pole kunagi reklaami müünud, vaid kogu reklaam on ise reklaamisoovijate poolt pakutud. Ka Põltsamaa.info reklaamist on toimetaja sõnul 80 protsenti klientide poolt ise pakutud.

Läänlase tulu tuleb kujundatud reklaamist ja mõningatest kommertstekstidest, viimased jooksevad küll uudistevoos, ent on saanud kommertsteksti märgistuse. Kommertstekste on avaldatud väga vähe. Iga päev portaal reklaamimüügiga ei tegele, kuigi aeg-ajalt korraldatakse kampaaniaid reklaamiklientide leidmiseks.

“Üks põhjus, miks arvati, et Läänlane elama ei jää, oli see, et reklaamiturg on ju nii väike Läänemaal, et kaks ajalehte-veebilehte ei mahu ära lihtsalt turule. Mina jälle leidsin, et seal on ikkagi ruumi, et oli nii palju ettevõtteid, kes ei jõudnud paberlehte reklaami osta. Aga veebis on ta ikkagi odavam. Püsikliente on hästi palju. Just kes algusest peale tulid kliendiks, need on jäänud ka.” (Sooapan)

Ivar Soopan toob välja, et inimesed kipuvad arvama, et veebireklaam peab olema oluliselt odavam kui reklaam paberlehes. Läänlast tegema hakates oli kõige keerulisem just selgitada, mis asi on üldse veebireklaam.

Külaudised on reklaami avaldamise eest saanud ka näiteks vastutasuks teatripileteid, Viljandi pärimusmuusika festivali passe jms. Ühe reklaambänneri avaldamise eest saab MTÜ vastutasuks raamatupidamisteenust. Kõik Külaudiste sissetulekud lähevad MTÜ arvele ja on seega ühes katlas ka liikmemaksude ja mõningate annetustega.

Läänlase suurim kulu on tööjõukulu (2013. a majandusaasta aruandest see ei selgu). Veel kulub raha serveriteenusele 6.60 eurot kuus (79.20 eurot aastas), telefoni ja interneti kuutasule, domeeni pikendamisele. Tööks kasutatavad arvuti ja mobiiltelefon kuuluvad osaühingule.

Külaudised maksavad serveritasu samuti 6.60 eurot kuus (79.20 eurot aastas), raha kulub ka domeeni pikendamisele. Muid kulusid ei ole. Esimestel aastatel kulus raha ka reklaammaterjalidele – pastapliiatsitele, T-särkidele jms.

Ka poltsamaa.info põhiline kulu on tehnilise keskkonna ülevaheldamine: veebiserveri tasu, domeeni tasu. Telefoni-, interneti- ja kütusekulud osaühing ei maksa.

Kuna poltsamaa.info alustas tegevust alles aastal 2013, saab vaadata vaid 2014. aasta majandusaasta aruannet. Läänlase puhul on vaatluse all 2012. ja 2013. aasta majandusaasta aruanded, töö valmimise ajaks polnud valminud veel 2014. aasta aruanne. Eesti Kodanikuajakirjanduse Seltsi puhul on vaatluse all 2012.-2014. aasta aruanded. (Vt tabelleid 3 ja 4) Tabelites 3 ja 4 on Eesti Kodanikuajakirjanduse Selts nimetatud lühendiga EKAS. Summad on tabelis märgitud eurodes.

Tabel 3. Kolme portaali tulud majandusaasta aruannete põhjal.

TULUD	2012. a	2013. a	2014. a
LIHKMETASUD			
EKAS	119	158	26
Läänlane	-	-	-
Meediapluss	-	-	-
ANNETUSED, TOETUSED			
EKAS	3889*	0	0
Läänlane	-	-	-
Meediapluss	-	-	-
TULU ETTEVÕTLUSEST (müügitulu)			
EKAS	537	730	50
Läänlane	8192	11 769	
Meediapluss		708	4205
KOGUTULU			
EKAS	4545	888	76
Läänlane	8193	11 770	
Meediapluss		708	4205

ÄRIKASUM (-kahjum)			
EKAS			
Läänlane	1272	1931	
Meediapluss		-1 262	2887

* Toetuste raha laekus sihtotstarbeliselt Eesti II kodanikuajakirjanduse konverentsi korraldamiseks.

Tabel 4. Kolme portaali kulud majandusaasta aruannete põhjal.

KULUD	2012. a	2013. a	2014. a
TÖÖJÕUKULUD			
EKAS	1295*	0	0
Läänlane	228	759	
Meediapluss		0	0
KAUBAD, TOORE, MATERJAL, TEENUSED, PROJEKTID			
EKAS	2986*	0	0
Läänlane	350	3535	
Meediapluss		1087	1318

MITMESUGUSED TEGEVUSKULUD			
EKAS	244	197	297
Läänlane	5867	5068	
Meediapluss		883	0
KOGUKULU			
EKAS	4571	197	297
Läänlane	6921	9839	
Meediapluss		1970	1318

* Kõik tööjõukulud maksis EKAS Eesti II kodanikuajakirjanduse konverentsi esinemistasudeks. Ka suurem osa kaupade ja teenuste kulusid kulus konverentsile.

Majandusaasta aruannete põhjal (vajalik oleks paremaks ülevaateks ka Läänlase 2014. a aruanne) võib öelda, et need portaalid, mis on seadnud eesmärgiks reklaamimüügi, seda suudavad nii müüa kui ka sellega raha teenida. Rahavood on selgelt olemas kõikide portaalide puhul. Külauudiste ja Põltsamaa.info aruanded kinnitavad ka, et tegevuskulud on tõesti väikesed. Küsitavust tekitavad Läänlase liiga suured tegevuskulud, kuid ilmselt on siin tegu tegelikkuses selliste kuludega, mis otseselt ei ole vajalikud portaali ülalpidamiseks.

Kolmest portaalist on majanduslikult edukaim Läänlane, kes on selle nimel ka pingutanud.

Portaalide tegijad usuvad, et kogukonnaajakirjanduse tegemisest on võimalik majanduslikus mõttes ära elada, kui seda väga suure süvenemise, pühendumise ja teadlikkusega teha. Abiks tuleksid projektirahad ja annetused. Rahastusallikate esindajad aga ei tohiks sekkuda sisse.

5. Järeldused ja diskussioon

Järeldused ja diskussioon tulenevad töös püstitatud uurimisküsimustest. Järeldused on seostatud empiiriliste ja teoreetiliste lähtekohtadega.

MIKS PORTAALID LOODI?

Kõik kolm portaali – laanlane.ee, kylauudis.ee ja poltsamaa.info - loodi põhjusel, et muu meedia ei suuda kajastada kõiki kohalikke ja rohujuuretasandi teemasid. Praktika on näidanud, et portaale oli vaja ka tühimike täitmiseks ning kokkuvõttes on kõik kolm portaali rikastanud nii kohalikku kui ka üle-eestilist meediapilti. Ka Lacy viitab osade akadeemikute ja meediatööstuse analüütikute arvamusele, et *online*-kodanikuajakirjandus võib areneda sinnamaani, et hakkab kompenseerima vähenevat kogukondade kajastust. (Lacy et al. 2010) Pole välistatud, et just selline võibki olla kohalike lehtede tulevik, kui tellijate arv üha väheneb.

Teine oluline põhjus oli võimalus kasutada tänapäevast tehnoloogiat ja tasuta veebilahendusi portaalide loomiseks. Portaali kui meediakanali omamine tähendab tegijate jaoks võimalust paigutada sinna nii vähe või palju infot, kui soovitakse. Samuti saab lugusid parandada ja täiendada. Tegijate jaoks tagab sõltumatuse ka tõsiasi, et portaalil puudub *deadline*.

Nii Läänlane kui ka Põltsamaa.info nägid portaali asutamise juures ka võimalust teenida reklaamiraha. Kylauudis.ee reklaamirahale ja üldse portaali abil rahateenimise peale ei mõelnud, vaid ajendiks oli kodanike teenimine ajakirjandusliku vormi kaudu, kuid sellegipoolest on ka kylauudis.ee reklaamiraha viie aasta jooksul teeninud. Põltsamaa.info eesmärk on teenida küll reklaamiraha, kuid portaali toimetajale palka ei maksta ja teenitud raha seisab osaühingu arvel uute ideede ootel. Läänlase eesmärk on praegu reklaami pealt

teenitavast rahast pidada ühte töökohta, edaspidi on kahel osanikul soov ka dividende välja võtta.

Kylauudis.ee loomise põhjuseks oli peamiselt ajakirjandusega varem kokku puutunud ja ajakirjanikuna töötanud kodanike soov valada oma ajakirjanduslik kogemus vabaihenduse vormi. Seltskond oli loonud Eesti Kodanikuajakirjanduse Seltsi juba varem ja ühel seltsi koosolekul leiti, et võiks hakata eksperimenteerima üle-eestilise portaaliga, kus uudised on jaotatud maakondade ja valdade kaupa. Eelkõige oli eesmärk rikastada meediamaastikku. Portaali tegi valmis üks seltsi liige vähem kui paari päevaga ja tasuta.

Raivo Sunil sai Põltsamaa.info loomise üheks põhjuseks ka vaba aja olemasolu seoses lapsepuhkusel viibimisega. Ka tema mõte oli eelkõige portaaliga katsetada.

Portaali loomine osutus kõigile lihtsaks, mistõttu võib öelda, et kellel vähegi oskusi veebis toimetada, saavad portaale luua väga kergelt. Portaalide järjepidev käigus ja tegijate motivatsiooni hoidmine on aga omaette teema.

Läänlane võttis portaali tegemisel eeskuju mõningatelt välismaa portaalidelt, eelkõige kujunduslikus mõttes. Põltsamaa.info asutaja vaatas paari Eesti kogukondlikku infot pakkuvat portaali, võttes üheks eeskujuks Läänlase – Läänlase ja Põltsamaa.info kujundused on väga sarnased. Külauudised mõtles kontseptsiooni ise välja ja kusagilt eeskuju ei võtnud – eesmärk oli eelkõige, et uudised saaksid maakondade ja valdade kaupa jaotatud, et iga soovija leiaks kergesti üles just talle olulise piirkonna info.

Kõigi kolme portaali eesmärk on jätkata tegutsemist. Läänlase jätkuv eesmärk on teenida reklaamimüügist nii palju raha, et pidada ühte töökohta. Oma nišš on kõikidel portaalidel leitud.

Nii Läänlane kui ka Põltsamaa.info on suunatud selle piirkonna elanikele, kus portaali tehakse: Läänlane Lääne maakonnale, Põltsamaa.info peamiselt Põltsamaa linnale, kuigi palju ka selle lähiümbrusele. Samuti on sihtgruppideks nende piirkondadega seotud või nende vastu huvi tundvad inimesed. Selles mõttes on tegu tüüpilise kogukonnaajakirjandusega.

Külaudiste areaal on seevastu kogu Eesti, kuid eelkõige ollakse suunatud kohaliku tasandi organisatsioonidele, vabaühendustele, aga ka omavalitsustele. Erinevate lugudega üritatakse jõuda konkreetsete sihtgruppideni, iga lugu ei ole mõeldud kogu Eestile.

Suhe auditooriumiga on kõige vahetum Läänlasel. Külaudistel ja Põltsamaa.info on see platoonilisem ja väheaktiivsem. Küll aga on just Külaudisteni kõige paremini tee üles leidnud infosaatjad, sest just kaastöödel portaal peamiselt põhinebki. Selles mõttes on Külaudiste näol tegu osalusajakirjandusega, et kodanikud aitavad raamistada teemasid ja kaardistada oma olemust.

Tagasiside auditooriumilt on kõigil portaalidel olnud positiivne ning samal ajal auditoorium jätkuvalt avastab kõiki kolme. Raske on vastata küsimusele, kas portaalid peaksid ennast rohkem tutvustama ja reklaamima, eriti kuna tegijate sõnul ei ole nende eesmärk võimalikult suur klikkide arv.

Külaudised ilmselt peaksid ennast siiski rohkem reklaamima, et täita endale seatud eesmärk teenida Eesti kogukondi. Läänlasel ja Põltsamaa.info on väikese areaali tõttu sihtgruppideni kindlasti kergem jõuda.

Kõigi kolme portaali puhul võib erinevast kaasatuse hulgast sõltumata siiski väita, et tegijad ja auditoorium eristuvad üksteisest üsna selgelt, seda eriti Läänlase ja Põltsamaa.info puhul.

Külaudisel puuduvad konkurendid. Teist sellelaadset portaali Eestis ei ole. On küll olemas ka Delfi alamportaal eesti.delfi.ee, kust samuti võib leida uudiseid maakondade kaupa, kuid tegu on erinevate portaalide ja vallalehtede lugude ühele platvormile kuvamisega, mitte originaalmaterjali avalikustamisega. Külaudised loodi Delfi Eesti Elust varem.

Kõige rohkem tunnetab konkurentsi Läänlane, kelle peamiseks ja ainsaks konkurendiks on sama maakonna leht Lääne Elu. Intervjuust Ivar Soopani ja Tarmo Õuemaaga on üsna selgelt aru saada, et konkurents Lääne Eluga on üks põhimotivaatoreid, mis toob kaasa selle, et portaali pannakse iga päev jooksvalt uudiseid üles ning nagu Õuemaaga ütleb, kujutab Lääne Elu endast portaali *deadline*'i.

Põltsamaa.info konkurendiks võib pidada Põltsamaa ajalehte Vali Uudised, kuid portaali tegija Raivo Suni selles enda jaoks konkurenti ei tunneta, sest ajaleht ilmub ainult kaks korda nädalas. Pigem on Põltsamaa.info konkurent hoopis Vali Uudistele, sest pakub näiteks ka tasuta kuulutamise võimalust eraisikutele.

Kõikide portaalide tegijad leiavad, et 20 aastat tagasi ei oleks saanud sarnaseid portaalide teha, kuna siis ei leidunud praegusaja tasuta vabavaralisi sisuhaldussüsteeme. Ligi 17 aastat tagasi Raivo Suni küll üritas oma toonases kodukohas sarnast portaali teha, kuid toona oli see palju keerulisem. Tehnoloogia areng on vaieldamatult teinud kodaniku- ja kogukonnaajakirjanduse kättesaadavamaks ja nähtavamaks. See kinnitab teoreetikute seisukohta, et viimase kümnendi jooksul on uudiste ja informatsioonikeskkonnas toimunud suured muutused nii uudiste tootmises kui ka vahendamises ning tehnoloogia areng on loonud kommunikatsiooni tööriistakasti, mis lubab igaühel saada ajakirjanikuks väikese kuluga (Karlekar et al., Bosshart et al. jt) Võib arvata, et käsitletavate portaalide tegijatel oleks olnud väga raske kui mitte võimatu hakata tegema kogukondlikku paberikandjal ajalehte. Eriti kinnitab seda keerulisust teadmine, et Külauudiste tegijad planeerisid ka oma ajalehe tegemist, kuid loobusid plaanist üsna kiiresti.

Nii portaali Läänlane kui ka portaali Põltsamaa.info teeb peamiselt üks toimetaja. Läänlases saab toimetaja töö eest palka, Põltsamaa.infos omal soovil ei saa. Läänlases lööb kaasa ka portaali asutaja Ivar Soopan, kes tegeleb reklaamimüügi ja -kujundamisega, mõeldes ilmselt ka osaühingu enamusosanikuks olemise ja võimalike dividendide peale.

Külauudiseid teeb üle 10 inimese ilma tasu saamata. Nende põhitööks on peamiselt portaalile saadetud info mõningane toimetamine ja ülespanek.

Läänlase ja Põltsamaa.info tegijad on mõlemad õppinud ajakirjandust ning just selle tunnuse alusel need portaalid kodanikuajakirjanduseks ei kvalifitseeru. Külauudistes aga tegutseb peale ajakirjandushariduse või -kogemuse omajate ka hulk inimesi, kes varem kuulusid üksnes auditooriumi hulka. Kuna Külauudised avaldab ka palju kodanike kaastöid, siis võib Külauudiseid pidada kodanikuajakirjanduseks. Siiski ei saa jätta lisamata, et Erkki Peetsalu arvates teeb kodanikumeediast kodanikuajakirjanduse toimetamise vahelüli ning kasvõi

mõningadki ajakirjanduslikud oskused. Seetõttu on Külauudiste meeskond tegelenud sellega, et õpetada varem ajakirjandusega mitte kokku puutunud toimetajatele ajakirjanduse põhioskusi.

Portaalide tegijail on mitmeid motivaatoreid. Nagu juba mainitud, on Läänlase ühes motivaatoriks konkurents Lääne Eluga, kuna põhimõtteliselt peab Läänlane ennast maakonnaleheks portaali kujul. Teha Läänlast paremini ja kajastada kohaliku elu sündmusi kiiremini kui Lääne Elu, on Läänlase toimetaja jaoks auasi. Samuti motiveerib Läänlase tegemist potentsiaalne rahaline kasum ning ajakirjandusliku töö põnevus, uudishimu. Ka positiivne tagasiside auditooriumilt mõjub motivaatorina. Just viimane on ka Põltsamaa.info toimetaja üheks olulisemaks motivaatoriks reklaamitulu kasvu kõrval. Ka portaali kasvu kogemine toimib motiveerivalt.

Külauudiseid tehakse õhinapõhiselt ning tegijad on motivaatoriks üksteisele. Vähetähtis ei ole uute tutvuste leidmine ja seltsi vormis tegutsemine. Materiaalse motivaatorina on mõjunud reis Brüsselisse, teatri-, kontserdi- ja spaapiletid.

Nii kodanikuajakirjanduslikele portaalidele kui ka osalusajakirjandusele on omane kaasautorite kaasamine. Kodanikud ei ole üksnes informatsiooniallikad ja/või publik, vaid ka salvestajad ja uudiste loojad. (Mythen 2010) Kõige vähem on kodanike panust Põltsamaa.infos ning see ei ole olnud ka portaali tegija eesmärk, mistõttu on portaali raske defineerida kodanikuajakirjanduseks. Pigem saab selle kohta öelda kogukonnaajakirjandus.

Läänlasel on teatud kaasautorid olemas, eelkõige fotograafid, kuid on ka siiski inimesi, kes aeg-ajalt midagi kirjutavad. Kodanikuajakirjanduslikuks panuseks saab näiteks pidada seda, kui mõni kooriliige kirjutab loo koori välisreisist. Samalaadsed kaasautorid on olemas Raivo Suni sõnul ka Põltsamaa.info.

Kaasautorite võrgustik on Läänlases tekkinud iseenesest ning siin on tulnud kasuks ka Õuema ja Soopani varasemad kontaktid kohalikega. Kaasautoritelt tuleb Õuema sõnul kolmandik sisust, kuigi portaali vaatluse käigus olid aru saada vaid fotograafide kaastööd.

Külauudised ongi seevastu juba algusest peale üritanud üles ehitada kaasautorite võrgustikku, olles teinud selleks ka mõningaid koolitusi ning esitanud

üleskutseid suuliselt. Nüüdseks on kujunenud infosaatjate võrgustik, samuti kirjutab portaali adekvaatse sisuga artikleid mitu kodanikku, kes pole professionaalsed ajakirjanikud ning vähemalt üks neist paneb ka ise oma töid portaali üles ilma, et professionaalse ajakirjanduse taustaga inimene seda kontrolliks.

Kodanikuajakirjanduse üheks tunnuseks peetakse vabatahtlikku tööd. Külauudised on siiani põhinenud 100 protsenti vabatahtlikul tööol, kuigi pärast viit aastat vabatahtlikku tegevust on tegijad hakanud väsima ning on mõeldud selle peale, kuidas saaks neile aeg-ajalt ka rahalist tasu maksta. Paar aastat tagasi tehti ka üks projekt eesmärgiga maksta igapäevasele toimetajale palka. Ka Põltsamaa.info ei ole kunagi toimetajale tasu maksnud, kuid see ei tee seda portaali veel seetõttu kodanikuajakirjanduseks. Ühel hetkel ei pruugi ka Põltsamaa.info toimetajat tagasiside tänulikelt kodanikelt enam piisavalt motiveerida.

Läänlase portaali tehti vabatahtlikku tööna siis, kui seda toimetas portaali asutaja Ivar Soopan. Nüüdne toimetaja Tarmo Õuema tuli Lääne Elust ära ka põhjusel, et Läänlases sai ta uue töökoha. Portaalide vaatluse põhjal on ka aru saada, et tänu palgalisele toimetajale on uute artiklite arv neist kolmest portaalist kõige suurem. Võib arvata, et just tasu saamine on see, mis tagab Läänlasele pikema tuleviku kui teistele portaalidele.

KUIDAS LUUAKSE PORTAALIDE SISU?

Kõigi kolme portaali sisulises huviorbiidis on kohaliku tasandi info: Läänlane ja Põltsamaa.info on keskendunud oma piirkonnale, Külauudised kogu Eestile, kuid erilise tähelepanuga rohujuuretasandi infole, mida muu meedia ei kajasta.

Läänlasele nagu tüüpilisele maakonnalehele on sisu valiku kriteeriumiteks tavalised uudiskriteeriumid, Põltsamaa.info jaoks need kriteeriumid niivõrd olulised ei ole, Külauudiste jaoks ammugi mitte. Läänlase eesmärgiks on, et iga päev ilmuks ka mõni pikem mitme allikaga lugu. Toimetaja teeb portaalisis töötades tavapäraselt ajakirjanikutööd. Põltsamaa.infot teeb toimetaja hobina

põhitöö kõrvalt ja kulutab selleks päevas paar tundi ning midagi ei juhtu, kui ka terve nädal jääb vahele. Ka Külauudiseid tehakse hobina põhitööde kõrvalt.

Põltsamaa.info jaoks põhjalikkus ja allikate rohkus ei näi vaatluse tulemusel nii oluline olevat, kuna eesmärk on edastada peamiselt uudiseid ja tarbeinfot. Külauudised on vaatluse põhjal kõige mitmekesisem, ka žanriliselt, sealt leiab näiteks ka reportaaže. Külauudiste toimetajad valivad välja, mis saadetud infot avaldamiseks sobib. Eesmärk on, et kõik materjalid, mis ilmuvad, oleks toimetatud, ent kindlasti ei ole need kõik vähemalt keelelises mõttes professionaalselt toimetatud. Külauudiste eesmärk on ka see, et võimalikult palju lugudest oleks originaalmaterjal. Sel ajal, kui portaal algusest peale tegutsenud toimetajad on originaalsisu tootmisest mõnevõrra väsinud, täidavad selle tühimiku kaasautorid. Teemavalikul on Külauudiste prioriteet rohujuuretasandi info. Eriti tänulikud ollakse laekuva külatasandi info eest.

Teemavalik on Läänlasel samuti väga sarnane maakonnalehe teemavalikule. Mõneti sarnane on sellele ka Põltsamaa.info sisu, kuigi portaali mahub uudiseid rohkem kui paberlehte. Põltsamaa-teemalist infot nopib toimetaja üles eelkõige internetist, oluliseks allikaks on omavalitsuste dokumendiregistrid.

Tähtis faktor nende kolme portaali puhul on see, et infot mahub neisse lõpmatult. Pigem on küsimus, kas tegijatel on aega seda infot sinna üles panna.

Kõigi kolme portaali puhul on ka läbi mõeldud, millist materjali ei avaldata. Läänlasest jäävad välja tekstid, mis on ajakirjanduseetika koodeksiga vastuolus, kuid poliitikateemad, sealhulgas poliitikute arvamused ka enne valimisi välja ei jää. Külauudised on seevastu otsustanud, et poliitilisi tekste ei avaldata. Kommertslikke teateid ei avalda ükski portaal ning Põltsamaa.info välistab ka tutvumiskuulutused.

Teoreetilises kirjanduses kodanikuajakirjanduse sisust ei räägita, eeldades ilmselt, et see sisu võib olla väga mitmekesine. Kogukonnaajakirjanduses on sisuks kõikvõimalik kogukonda puudutav info.

Kui nüüd analüüsida, kuivõrd kogukondlikud kolm portaali on, võib vaatluste põhjal öelda, et tõepoolest kogukondlikele rolle need täidavad. 15 esimest Läänlase lugu käsitlesid selliseid Läänemaa paiku, nagu Haapsalu (viis korda),

Lihula ja Nõva. Sekka avaldati ka uudiseid naabermaakondade Pärnu-, Harju- ja Raplamaa kohta. Arvamuslood käsitlesid küll pigem Eestit üldisemalt ja üks isegi Ukrainat, mistõttu võib vaatluse põhjal järeldada, et arvamuslood siiski ei ole lokaalsed, kuigi võiksid olla.

Vaatlus näitas, et ka Põltsamaa.info kirjutab tõepoolest neist kohtadest, mille on oma sihtpiirkonnaks määranud. Lugudes esinevad paigad Põltsamaa (kaheksa korda), Põltsamaa vald, Pajusi, Pauastvere ja Piiraja.

Külaudiste vaatluse põhjal tulid 15st esimesest loost esile mitmed erinevad Eesti paigad: Haanjamaa, Pärnu, Viljandi, Ruhnu, Kassari, Kanepi, Kärkla, Tõstamaa, Kuhjare, Paduvere. Viljandit ja Pärnut arvestades võib teha järelduse, et Külaudised ei avalda siiski üksnes rohujuuretasandi infot, vaid kirjutab ka suuremates linnades toimuvast.

KUIDAS PORTAALID MAJANDUSLIKULT TOIMIVAD? MILLISED ON PORTAALIDE TULUD JA KULUD NING MILLINE OSA ON REKLAAMIL?

Nii Läänlast kui ka Põltsamaa.infot tehakse osaühingute baasil. See tähendab seda, et eesmärk on kindlasti teenida ka tulu, kuigi Põltsamaa.info omanik kinnitab, et portaali võiks teha ka mittetulundusühing. Külaudiseid teeb mittetulundusühing ning eesmärk otseselt tulu teenida ei ole.

Kõik portaalid teenivad jurdiidilisest vormist sõltumata tulu, sest paratamatult kaasnevad portaali tegemisega ka kulud. Kõik portaalid peavad maksma serveri rendi ja domeeni (pikendamise) eest. See tähendab, et kodaniku- või kogukonnaajakirjanduslikud portaalid peaksid teenima vähemalt nii palju, et nende kahe kululiigi eest maksta.

Kolme viimase aasta majandusaasta aruannete põhjal võib öelda, et nii Põltsamaa.info kui ka Läänlane on panustanud tulu kasvule, Külaudiste müügitulu kukkus 2014. aastal hüppeliselt võrreldes 2013. aastaga. Läänlase 2014. aasta majandusaasta aruanne pole veel valminud, mistõttu ei saa kõige värskemad järeldused selle portaali tulude kohta teha. Kui 2012. aastal teenis Läänlane müügitulu 8192 eurot, siis aasta hiljem 11 769 eurot. Meediapluss on

teeninud Läänlasest vähem: alustamisaastal ehk 2013. aastal teenis portaal müügitulu 708 eurot mõne kuu jooksul ja 2014. aastal terve aasta jooksul 4205 eurot. Samas peab arvestama, et Läänlasel kulub suur osa müügitulust toimetaja ametikoha pidamisele. Mõlemad osaühingud on teeninud ka kasumit: Läänlane 2013. aastal 1931 eurot, Põltsamaa.info 2014. aastal 2887 eurot. Samas portaaliga alustamise aastal vaatas Põltsamaa.info vastu hoopis kahjum 1262 eurot.

Läänlase tegevuskulud olid 2013. aastal 5068 eurot, tööjõukulud samal aastal vaid 759 eurot, kuid arvestada tuleb siin seda, et Õuemaas asus palgalise toimetajana tööle alles tolle aasta detsembri keskpaigas. 2014. aasta majandusaasta aruanne annaks tööjõukulude kohta adekvaatsema pildi. Kokkuvõtvalt võiks aga Läänlase kulusid aastal 2013 pidada päris suureks - kogukulu 9839 eurot - eriti kuna tööjõukulud see peaaegu ei sisaldanud. Võrdluseks võib siia tuua 2014. aasta Põltsamaa.info täistegevusaasta kogukulu, mis oli oluliselt väiksem: 1318 eurot.

Kuigi kylaaudis.ee pole reklaamimüügiga kunagi tegelenud, on ise sisse jooksnud reklaamist saadud teenistus piisavalt suur ehk suurem kui portaali kulud. Ka Raivo Suni sõnul on 80 protsenti Põltsamaa.info reklaamidest portaalile ise pakutud.

Näiteks 2012. aastal oli Kylaaudiste müügitulu 537 eurot, kuid tegevuskulud 244 eurot. Aasta hiljem oli müügitulu 730 eurot ning kulud 197 eurot. 2014. aastal aga ületasid kulud märgatavalt tulusid. Järelikult tuleks ka kodanikuajakirjanduslikel portaalidel siiski tulu teenida või alternatiivina teha projekte, et portaali käigushoidmiseks vajalikud elementaarsed kulud katta. Samas on ka mittetulundusliku vormi puhul võimalik, et portaali kulud kaetakse liikmemaksudest ja annetustest. Kylaudiseid tegevale mittetulundusühingule on igal aastal laekunud liikmemakse, varasematel aastatel ka annetusi.

Seega võib öelda, et portaalidega on võimalik tulu teenida küll ning soovi korral maksta palka ka vähemalt ühele töötajale.

Kõik kolm portaalid saavad oma müügitulu reklaamimüügist. Läänlane avaldab ka kommertstekste ning valimiste eel tegi poliitikutele tasu eest videolugusid.

Portaalide vaatlus näitab, et 8. augustil 2015 oli enim reklaambännereid üleval Läänlasel – 15. Põltsamaa.info oli kaheksa ja Külauudistel kaks.

Läänlase tegijad on tõestanud, et kodaniku- ja/või kogukonnaajakirjanduse tegemisest on võimalik majanduslikus mõttes ära elada ning luua saab vähemalt ühe töökoha. Kui arvestada, et konkurendil Lääne Elul on märksa rohkem töötajaid palgal, võib arvata, et arenemispotentsiaali majanduslikus mõttes on veel küllaga. Ka Raivo Suni ja Erkki Peetsalu on arvamusel, et sellist tüüpi portaaliajakirjanduse tegemisest on võimalik ära elada, kuid see eeldab rohkem reklaamiga tegelemist. Seda tüüpi ajakirjandusel on ka teistsuguseid rahastusallikaid – toetused, fondid, annetused jms. Küll aga peaks see eeldama, et rahastajad ei sekku sisulistesse otsustesse. Kuigi USA teatud mudelite põhjal väikerahastajad selles mõttes sisse sekkuda saavad, et nad saavad toetada neid artikliprojekte, mis neile huvi pakuvad.

MILLENA TEGIJAD PORTAALIDE MÄÄRATLEVAD (KAS AJAKIRJANDUSENA) JA KUHU NEED PAIGUTUVAD EESTI AJAKIRJANDUSVÄLJAL?

Tarmo Õuema peab Läänlast tavaliseks maakonnaajakirjanduseks, seega kohalikuks ajakirjanduseks. Läänlast saab kindlasti liigitada kogukonnaajakirjanduseks. Küllaltki samasugune on ka Põltsamaa.info, kuigi hobi korras tehtuna on selle maht ja reporterite sündmustel kohapeal käimiste arv väiksem.

Samas peab Õuema Läänlast siiski rohkem kodanikuajakirjanduseks kui maakonnalehte Lääne Elu, sest Läänlane avaldab ka kodanike kaastöid, samuti ei ole Läänlases žanrid nii kindlapiirilised kui ajalehes. Ennast aga peab Õuema professionaalseks ajakirjanikuks, sest on seda ala õppinud ja sel alal ka pikalt töötanud.

Põltsamaa.info ei pea Raivo Suni otseselt kodanikuajakirjanduseks, sest portaali ei tee paljud kodanikud. Ent ajakirjanduseks peab Suni oma portaali küll. Ta leiab, et Põltsamaa.info asub kusagil kogukonna- ja kodanikuajakirjanduse piirimail, kuid tema enda jaoks on tegu eelkõige hoopis hobi ja eneseteostusega.

Erkki Peetsalu peab Külauudiseid kogukonnameediaks. Kodanikuajakirjandust peab ta ajakirjanduseks ning kodanikuajakirjandusel ja kogukonnaajakirjandusel ta vahet ei tee. Külauudiste näite põhjal võib tõesti öelda, et see on samal ajal nii kodaniku- kui ka kogukonnaajakirjandus, olgugi, et see ei ole suunatud vaid ühele geograafilisele või professionaalsele kogukonnale. Külauudised ei ole fokuseeritud väikesele hulgale elitaarsetele allikatele, vaid aitavad nähtavale tuua ka tavalist inimest.

Erkki Peetsalu on veendunud, et kodanikuajakirjanduse teeb ajakirjanduseks toimetatud sisuloome. Toimetamisega peaks kodanikuajakirjanduses vähemalt mingilgi kujul tegemist olema ning Peetsalu leiab, et kui kodanikuajakirjanikul puuduvad ajakirjanduslikud oskused, peaks meeskond neid järele aitama. Ka Lasica toob välja, et toimetamise roll kodanikuajakirjanduses on oluline.

Kui arvestada, et kodanikuajakirjanduse tunnused on professionaalse ettevalmistuse puudumine, tasustamata töö, tihti toimetamata sisu, lihtne keelekasutus, peavoolumeediaga võrreldes erinev lugude valik ja uudislikkuse üle otsustamine, hüperlokaalsus, vaba juurdepääs ja interaktiivsus, siis nende tunnuste järgi klassifitseerub Külauudised olulisel määral kodanikuajakirjanduseks. Samuti saab Külauudiseid üsna selgelt pidada üheks kodanikuaktiivsuse vormiks ning sama saab öelda ka Põltsamaa.info kohta.

Üheks oluliseks kodanikuajakirjandust määratlevaks tunnuseks peab Peetsalu eesmärgi teenida ühiskonda. Samas võib arvata, et tegelikult on ka suuremal osal peavooluajakirjandusel eesmärk teenida ühiskonda. Kodanikuajakirjanduse puhul aga ei tohiks olla paralleelseks eesmärgiks kasumi teenimine. Kodanikuajakirjanduse elujõud sõltub Peetsalu hinnangul tegijate soovist ja motivatsioonist panustada, kuid see sõltub ka majanduslikust hakkamasaamisest.

Kodaniku- ja kogukonnaajakirjandust ning tavaajakirjandust Tarmo Õuemaa vastandada ei soovi. Kohalik ajakirjandus peaks tema hinnangul teatud osas olema ka kogukonnaajakirjandus ning traditsiooniliselt ongi kohalikku ajakirjandust kogukonnaajakirjanduseks peetud (Schmidt 2011).

Portaalikogukonnaajakirjanduse puhul on eeliseks tekstide kiirem jõudmine avalikkuse ette, väiksem toimetustlik filter, operatiivsus, žanriline mitmekesisus, võimalus artikleid täiendada ning neid Facebookis jagada, väiksed tegevuskulud, võimalus pakkuda seda auditooriumile tasuta. Toimetajatel-kirjutajatel on samal ajal aga rohkem sõltumatust ning nii ajalist kui ka ruumilist vabadust. Samas toob portaalide külastatavuse arvu kasvamine kaasa ka vastutustunde – kodaniku-/kogukonnaajakirjanduse puhul vastutavad tegijad, mitte enam väljaandja.

Nii Õuemaa kui ka Peetsalu leiavad, et kodaniku- ja kogukonnaajakirjandus mitmekesistavad meediapilti, laiendavad infovälja, on laiahaardelisemad ja mitmekülgsemad. Mitmekesisus tekib ka sellest, et väljaandeid-kanaleid-portaale on tänu kodanike tehtavale ajakirjandusele rohkem.

Erkki Peetsalu arvab, et kodanikuajakirjanduse osa Eesti meedimaastikul on praegu veel väga väike, peaaegu olematu nähtus ning kommertsmeedia mastaapidega võrreldes on sellel oluline arenguruum. Samas rõhutab ta, et kodanikuajakirjandusel ei ole tarvis näidata ennast suuremana ega millegi teisena.

MILLISENA NÄHAKSE OMA PORTAALIDE TULEVIKKU?

Kõigi kolme portaali tegijad näevad, et portaalidel on veel palju arenguruumi.

Tarmo Õuemaa usub, et sellised portaalid nagu Läänlane on pikemas perspektiivis elujõulisemad kui maakonnalehed. Läänlase portaali peab ta palju paremaks ja õigemaks mudeliks. Nii nagu Õuemaa, nii usuvad ka osad akadeemikud ja meediaanalüütikud, et *online*-ajakirjandus ongi arenemas sinnamaale, et hakkab kompenseerima kogukondade vähenevat kajastamist. (Lacy et al. 2010)

Kui mõelda töö teoreetilises osas toodud Eesti 20. sajandi kogukonnaajakirjanduse murranguperioodidele, siis võib oletada, et interneti minek ja kogukonnaajakirjanduse järk-järguline ülevõtmine mittetraditsiooniliste meediaettevõtete poolt saab järgmiseks kogukonnaajakirjanduse

murranguks. Kas see nii toimub, saab ehk näha 10 aasta pärast. Praegu saab öelda, et kui 20. sajandi algul jäid kohalikku elu kajastavad ajalehed püsima tänu toimetajate jätkuvale energiale ja lugejaskonna toetusele majanduslikest raskustest hoolimata, siis võivad just need samad faktorid tagada ka kogukonnaportaali püsimise.

Läänlasel on Öuema arvates areneda mitmekesisuse suunas ning ka toimetuse töötajate arv peaks kasvama. Külauudiste puhul oleks Erkki Peetsalu arvates areneda eelkõige suurema originaalsisu suunas, samuti saaks kujuneda arvestatavaks arvamusportaaliks.

Arenguruumi on kõigil veel ka tehnilises mõttes – näiteks luua nutiseadmete jaoks äpp, et portaal oleks lihtsam neis külastada.

Ühegi portaali tegijad portaali sulgema ei kipu, kuigi näiteks Külauudiste puhul on selle peale ka mõeldud arvestades tegijate väsimust. Peetsalu ei näe, et praegustel tegijatel, välja arvatud kaasautorid, oleks eralist jaksu uuteks arenguetappideks. Samas on aga lugejate arv piisavalt suur, infosaatjad on portaali üles leidnud ja uusi tegijaid tuleb peale, mistõttu kinnipanek poleks sissetöötatud portaali jaoks hea mõte. Kui tegijad lõplikult väsivad, oleks soovitatav pigem portaal kellelegi üle anda, kes tegeleks ka reklaamimüügiga.

Ka Põltsamaa.info tulevik sõltub eelkõige selle tegija ja omaniku Raivo Suni entusiasmist. Just iseenda väsimist näebki ta põhipõhjusena, kui portaal tuleks sulgeda. Suni üritab portaali uut arengut leida eelkõige portaali videotega sisustades, kuna Põltsamaa kool arendab digisuunda. Just portaal oleks koht, mille kaudu kooliõpilased saaksid oma kohaliku elu kokkuvõtteid laiema publikuni tuua. Suni leiab ka, et tegelikult võiks portaal is kodanikest kaasautorite panus suurenda.

Nagu kolme portaali põhjal võib järeldada, kasutatakse tänapäeval tehnoloogia arengu pakutud võimalust luua sisu ja teha uusi portaal-kanaleid, kuid revolutsiooni pole see Eesti ajakirjanduses kaasa toonud, nagu Harcupi arvates pole revolutsiooni tekkinud ka mujal maailmas. Samas aga leiab Ryfe et al, et kodanikuajakirjanikud ei praktiseerigi ajakirjandust eesmärgiga luua uut tüüpi ajakirjandust.

5.1. Kodanikuajakirjanduse tulevikuprognosis töö autorilt

Töö autori prognoos on, et lähima viie aasta jooksul ei ole kodaniku- ja kogukonnaajakirjanduse maastikul erilisi muutusi tulemas. Suuremaid muudatusi saab ehk näha 10 aasta pärast. Tasapisi hakkavad tekkima Läänlasele ja Põltamaa.infole sarnased portaalid, mille puhul ei pruugi küll tegu olla tegelikult ajakirjandusega ja mis võivad olla poliitiliselt kallutatud või sisuliselt väljajäetelised ning mille peamiseks eesmärgiks on teenida reklaami müügi kaudu raha, kuid vähesel määral meediapädevusega inimesed tarbivad neid samamoodi nagu professionaalseid uudisportaale.

Võib ka ennustada, et traditsiooniliste maakonnalehtede hääbumine vähemalt osades maakondades toob kaasa kogukondlike portaalide kasvu ning vastupidi: kogukondlikud portaalid nii kiirema sisuedastuse kui ka reklaami endale tõmbajana toovad kaasa maakonnalehtede kiirema kadumise. Kusjuures üheks võtmeteguriks osade maakonnalehtede puhul on surmakuulutused: kui keegi oskab kaastundeavaldused nutikalt internetti viia, ei ole paljudel maakonnalehelugejatel enam põhjust ajalehte osta-tellida.

Mis puutub kodanikuajakirjandusse, siis neid kanaleid ilmselt järjepidevalt sünnib ja sureb. Nii nagu kodanikud on ka varem teinud midagi ajakirjanduslaadset, nii jäävad nad tegema edasi. Muutusi võivad kaasa tuua hoopis pöördelised muutused poliitikas ja maailmapoliitikas, kuigi selliseid pöörded ei oota keegi. Samuti võib muutusi tuua kaasa edasine tehnoloogia areng, kuid see ei puuduta kodanikuajakirjanduse sisu.

Võib ka arvata, et kodaniku- ja kogukonnaajakirjanduslikud portaalid hakkavad tulevikus üha enam edastama sisu videovormis. Mingil määral teevad nad seda juba praegu, kuid tehniliste vahendite odav hind ja kooliõpilastele üha rohkem digimeedia õpetamine tekitavad piisavalt suure inimhulga, kes oskavad ja soovivad end just videote abil väljendada või infot edastada.

Kodanikuajakirjanduslike raadiote kasvu töö autor ei ennusta, kuid kodanikutelevisioonid võivad sündida küll, iseasi, kas nad levitavad ennast

internetis või jõuab neist mõni ka kaabellevisse, viimast pigem kõrge hinnalävendi tõttu Eestis mitte.

Blogide, millest küll töös on põgusalt juttu vaid teooria osas, kirjutajate entusiasm on juba raugemas. Edukamad on teatud tüüpi blogid, mille autoritel on võimalik saada kuidagimoodi materiaalsel kasu - näiteks saavad nad testida kosmeetikatooteid või kingivad kirjastused neile raamatuid eesmärgiga, et need blogides reklaami saaksid. Üha enam on blogid ka portaalilaadsed, teenides raha reklaami müügist.

Kolme töös uuritud portaali tulevikku on keeruline ennustada. Ilmselt väsivad rutem Külauudiste ja Põltsamaa.info tegijad. Kui Külauudiseid peaks olema kerge kellelegi üle anda, siis Põltsamaa.info valupunktiks on praegu see, et see põhineb ainult ühe inimese entusiasmil. Ent ka Läänlase tegijate jaoks võib portaalitegemine ühel hetkel end ammendada, millest annab mõnes mõttes märku ka see, et portaali asutaja Ivar Soopan ei asunud portaalisele palgalisele ametikohale, vaid läks tööle algul telesse ja seejärel üle-eestilisse ajalehte. Ka Tarmo Õuemaa võib ühel hetkel tunda, et vajab muutusi või uusi väljakutseid ning siis sõltub Läänlase tulevik juba sellest, kas leitakse tema asemel uus entusiastlik toimetaja.

Kokkuvõte

Magistritöö “Kodaniku- ja kogukonnaajakirjanduse portaalid laanlane.ee, poltsamaa.info ja kylauudis.ee” eesmärgiks on anda kolme portaali näitel ülevaade kodaniku- ja kogukonnaajakirjanduse toimimisest, elujõulisusest ja tulevikuperspektiividest Eestis aastal 2015.

Uurimisküsimustele vastamiseks kasutati semistruktureeritud süvaintervjuusid, vaatlust ja majandusaasta aruannete analüüsi. Intervjuude eesmärgiks oli aru saada, kuidas positsioneerivad portaalide tegijad-asutajad oma portaale Eesti meediamaastikul, kas nad peavad portaale ajakirjanduseks ja kuidas portaalid toimivad.

Magistritööst selgus, et kõigi kolme portaali tegijad peavad oma portaale ajakirjanduseks. Erinevus seisnes suhestumises kodaniku- ja kogukonnaajakirjandusega. Kui Läänlane ja Põltsamaa.info kujutavad endast pigem kogukonnaajakirjandust, siis Külauudiseid saab pidada samal ajal nii kodaniku- kui ka kogukonnaajakirjanduseks.

Kodaniku- ja kogukonnaajakirjanduse mõisted on Eestis segunenud ja paljuski on nende funktsioonid segunenud ka uuritud portaalides. Selgeid piire ei ole. Kui kogukonnaajakirjanduse tunnuseks on eelkõige suunatus konkreetsele kogukonnale ja traditsiooniliselt on peetud kogukonnaajakirjanduseks kohalikke ajalehti, siis kodanikuajakirjanduse põhitunnuseks on teoreetikute arvates mitteprofessionaalsed tegijad. Samas leiavad osad, et kodanikuajakirjanduse teeb ajakirjanduseks just toimetaja kui vahelüli – see aspekt tuli välja ka siinsest uuringust.

Mõlemad ajakirjandustüübid on interaktiivsed ning tehnoloogiaajastu peaks olema andnud veel suuremad võimalused interaktiivsuseks, kuid interaktiivsus kolme portaali uuringust olulisel määral välja ei tulnud. Kõigi puhul eristuvad selgelt tegijad ja auditoorium.

Tehnoloogia areng on andnud võimaluse kõigi kolme käsitletud portaali tekkeks, kuid samal ajal on tehnoloogia areng hängustanud ka arusaamu kodaniku- ja kogukonnaajakirjandusest.

Töö teoreetilises osas on kõne all ka osalusajakirjandus ning mingil määral võib kõiki kolme portaali ka osalusajakirjanduseks nimetada, kuna osalusajakirjandus tähendab kodanike hõlmamist ajakirjandusse ajakirjanike poolt. Osalus- ja kogukonnaajakirjanduse piir on samuti hängune.

Tööst selgus ka, et kolm portaali saavad majanduslikult hakkama ja näevad võimalust majanduslikus mõttes veelgi areneda. Samuti leiti, et kodaniku- ja kogukonnaajakirjandust tehes on soovi korral võimalik töökohti luua. Kõik portaalid teenivad põhitulu reklaamimüügist, Läänlane pakub ka kommertstekstide avaldamise võimalust. Majanduslik hakkamasaamine ja suurem kogus tasustatud tööd on eeldused portaalide stabiilseks toimimiseks ja püsimiseks. Sama palju sõltub siiski ka tegijate motivatsioonist.

Läänlane erineb Külauudistest ja Põltsamaa.infost selle poolest, et Läänlase toimetaja saab palka. Külauudiseid ja Põltsamaa.infot tehakse vabatahtliku tööna. Samas vabatahtlik töö võib ühel hetkel väsitada ning just palga mittemaksmine tegijatele võibki saada portaalidele saatuslikuks.

Uuringust selgus ka, et kõik portaalid on leidnud oma niši ja lugejaskonna ning soovivad areneda veelgi.

Summary

Master's Thesis "Citizen and Community Journalism Websites Laanlane.ee, Põltsamaa.info and Kõlauudis.ee" aims to give a review about the activity, viability and future perspectives of the citizen and community journalism in Estonia in 2015 based on the example of three websites.

In order to answer the questions set, the author used the semistructurized in-depth interviews, the observation of websites and the analysis of the annual economic reports. The aim of the interviews was to understand where the editors and founders of the websites position their sites in Estonian media landscape, do they consider their sites as journalism and how the websites function.

The Master's Thesis revealed that all editors of the three sites consider their sites as journalism. The difference stands in relations to citizen and community journalism. Läänlane and Põltsamaa.info consider themselves rather than community journalism, whereas Kõlauudised is citizen and community journalism at the same time.

The notions of citizen and community journalism are mixed in Estonia and in great extent mixed in studied websites as well. There are no clear limits. When the characteristics of the community journalism are primarily the orientation to specific communities and traditionally local newspaper are considered as community journalism, and then the main attribute of the citizen journalism is that it is made by nonprofessional. At the same time some argue that the editor as an intermediate actor makes journalism out of citizen journalism – this aspect revealed also from the survey.

Both types of journalism are interactive and the age of technology should have given more possibilities to interactivity but the interactivity of the three websites did not revealed from the survey. The users and the actors clearly distinguish.

The development of technology has given the opportunity to create all three websites, but at the same time the new technology has blurred the understanding of citizen and community journalism.

In the theoretical part of the work there is also mentioned participatory journalism. In some extent we can consider all three websites also as participatory journalism as it means involving regular people to the journalism by journalists. The line between participatory and community journalism is indistinct as well.

The analysis also revealed that three websites cope in economical means and they see also possibilities for further economic development. It also revealed that community and citizen journalism channels are able to create jobs. All websites earn money from advertising, Läänlane also offers commercial stories. The economic coping and the greater extent of paid work are the premises of the functioning and continuing of stable websites. However a lot depends also on the motivation of doers.

Läänlane distinguishes of Külauudised and Põltsamaa.info as the editor of Läänlane has a regular salary. Külauudised and Põltsamaa.info are executed by voluntary journalists. But the voluntary work may also fatigue one moment and this may become fatal to the websites.

The survey also revealed that all three portals have found their niche and readership and would like to continue the development in the future.

Kasutatud materjalid

Kirjandus

Barlow Aaron (2010). *The Citizen Journalist as Gatekeeper.* Public Journalism 2.0. The Promise and Reality of a Citizen-engaged Press. Routledge. p 45-55.

Bosshart Stefan G., Schoenhagen Philomen (2013). *Amateurs striving for news production. Can they compete with professional journalism?* Studies in Communication Sciences. Vol. 13, issue 2, p. 139-147.

De Keyser Jeroen, Raeymaeckers Karin (2012). *The printed rise of a common man. How Web 2.0 has changed the representation of ordinary people in newspapers.* Journalism Studies, Vol. 13, Nos 5-6, p. 825-835.

Feil Stuart (2013). *The future of news.* Adweek 11/11/2013, Vol. 54, Issue 40.

Flew Terry (2009). *The citizen's voice: Albert Hirschman's Exit, Voice and Loyalty and its contribution to media citizenship debates.* Media, Culture & Society, SAGE Publications, Vol. 31 (6), p. 977-994.

Good Kenton (2006). *The Rise of the Citizen Journalist.* Feliciter. Canadian Library Association. Issue # 2, p. 69-71.

Harcup Tony (2011). *Reporting the voices of the voiceless during the miners' strike: An early form of 'citizen journalism'.* Journal of Media Practice. Volume 12, Number 11, p. 27-39.

Jewitt Robert (2009). *The trouble with twittering: integrating social media into mainstream news.* International Journal of Media and Cultural Politics. Volume 5. Number 3, p. 233-246.

Johnson Kirsten A., Wiedenbeck Susan (2009). *Enhancing Perceived Credibility of Citizen Journalism Web Sites.* Journalism and Mass Communication Quarterly. Vol. 86, No. 2, summer, p. 332-348.

Karlekar Deutsch Karin, Radsch Courtney C. (2012). *Adapting concepts of media freedom to a changing media environment: Incorporating New Media and Citizen Journalism into the Freedom of the Press Index.* Essachess. Journal for Communication Studies, vol. 5, no. 1(9), p. 13-22.

Kaufold Kelly, Valenzuela Sebastian, de Zúñiga Homero Gil (2010). *Citizen Journalism and Democracy: How User-generated News Use Relates to Political Knowledge and Participation.* Journalism & Mass Communication Quarterly. Vol. 87, Nos. 3/4 Autumn/Winter, p. 515-529.

Kurvits Roosmarii (2010). *Eesti ajalehtede välimus 1806-2005.* Doktoritöö. Tartu Ülikooli sotsiaal- ja haridusteaduskond, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

Lacy Stephen, Duffy Margaret, Riffe Daniel, Thorson Esther, Fleming Ken (2010). *Citizen Journalism Web Sites Complement Newspapers.* Newspaper Research Journal. Vol. 31, No. 2, p. 34-46.

Lasica J. D (2003) *What is Participatory Journalism?* USC Annenberg Online Journalism Review. <http://www.ojr.org/ojr/workplace/1060217106.php>

Levitz Dena (2014). *5 Funding Options for Journalism That Blossomed in 2014.* Mediashift, Dec. 17. <http://mediashift.org/2014/12/5-funding-options-for-journalism-that-blossomed-in-2015>

Mythen Gabe (2010). *Reframing risk? Citizen journalism and the transformation of news.* Journal of Risk Research, Vol. 13, No. 1, January, p. 45-58.

Nah Seungahn, Chung Deborah (2009). *Rating Citizen Journalists Versus Pros: Editors' Views.* Newspaper Research Journal. Vol. 30, No. 2. Spring, p. 71-83.

Potts Mark (2007). *Journalism: Its intersection With Hyperlocal Web Sites.* Nieman Reports, Winter 2007, p. 66-67.

Reader, Bill (2011). *Community Journalism. A Concept of Connectedness.* Foundations of Community Journalism. SAGE Publications.

Ryfe David M., Mensing Donica (2010). *Citizen Journalism in a Historical Frame*. Public Journalism 2.0. The Promise and Reality of a Citizen-engaged Press. Routledge, p. 32-44.

Schaffer Jan (2007). *When Community Residents Commit 'Random Acts of Journalism'*. Nieman Reports. Winter 2007, p. 59-61.

Schaffer Jan (2010). *Civic and Citizen Journalism's Distinctions*. Public Journalism 2.0. The Promise and Reality of a Citizen-engaged Press. Routledge, p. 176-182.

Schmidt Ave (2015). *Eesti neliteist maakonnalehte aastal 2011*. Magistritöö. Tartu ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

Lisamaterjalid ja -allikad

Kylauudis.ee portaal

Laanlane.ee portaal

Poltsamaa.info portaal

MTÜ Eesti Kodanikuajakirjanduse Selts 2012. aasta majandusaasta aruanne

MTÜ Eesti Kodanikuajakirjanduse Selts 2013. aasta majandusaasta aruanne

MTÜ Eesti Kodanikuajakirjanduse Selts 2014. aasta majandusaasta aruanne

OÜ Läänlane 2012. aasta majandusaasta aruanne

OÜ Läänlane 2013. aasta majandusaasta aruanne

OÜ Meediapluss 2014. aasta majandusaasta aruanne

Metrix.station.ee

Wordpress.com

Lisad

Lisa 1. Näiteid Eesti kogukonna- ja kodanikuajakirjanduse väljaannetest ja kanalitest aastal 2015

Bioneer.ee – portaal on suunatud keskkonnateadlikule inimesele ning nimetab ennast kodanikumeedia portaaliks. Eesmärk on tõsta uudis- ja arvamusaluste kaudu inimeste keskkonnateadlikkust. Portaali teeb MTÜ Ökomeedia, toimetaja on algusest peale olnud Katrin Jõgisaar. Portaali asutati aastal 2008 ning majanduslikult on toimetatud projektide abil (KIKi projektid) ja vabatahtlikul tööol.

Elva24.ee – Elva piirkonnale suunatud *online*-veebisait, kust leiab kohalikke uudiseid, arvamusaluste, infot ürituste kohta jms. Portaali on loodud aastal 2014 MTÜ Elva Meediaklubi poolt eesmärgiga kajastada operatiivselt, julgelt ja sõltumatult kõike, mis Elvas ja selle lähikonnas on inimestele oluline. Väljaandjad on Holger Berg ja Priit Simson, peatoimetaja Priit Simson.

Goodnews.ee – portaali eesmärk on tuua lugejani “vaid sellised uudised, mis rõõmustavad südant, tekitavad hea meeleolu ja lisavad päevale päikesesära”. Portaali toimetatakse Tallinnast.

Hiiumaa.ee – Hiiumaa portaali, kust võib leida uudiseid ja mitmesugust infot Hiiumaa kohta (turism, teenused jne). Infot leiab peale eesti keele veel viies keeles. Portaali toimetab MTÜ Hiidlane, haldab SA Tuuru.

Looduskalender.ee – kõikvõimalikku loodusega seonduvat infot jagav portaali nii eesti kui ka neljas võõrkeeles. Leheküljelt leiab mitmeid looduskaameraid ja leht ütleb enda kohta, et edastab vahetut vaatepilti pidevas muutuses olevast Eestimaa loodusest. Portaali haldab MTÜ Loodushariduse Ühendus Fenolo. Looduskalender.ee alguseks võib pidada aastat 2002, kui see alguses hakkas tegutsema saidi ilm.ee lisana. Portaali kaasab lugejaid, kutsudes üles saatma fotosid ja tähelepanekuid loodusest.

Mallukas, www.mallukas.com - blogi, mida peab 25aastane ajakirjandushariduseta Mariann Treimann. Kirjutab üksinda pereelu- ja muudest igapäevateemadest, samuti tööst, ilust, moest jms. Blogis leidub ka reklaami ning selle Facebooki lehel on üle 17 000 fänni.

Memokraat - blogi peatoimetaja ja looja on Daniel Vaarik, kes sai 2010. aastal blogis Tallinnasse vabadussamba rajamisega seotud sekelduste kajastamise eest oivalise ajakirjanduse aastapreemia. Portaali käsitleb peamiselt arvamuse formaadis üleilmseid poliitilisi ja ühiskondlikke teemasid. Portaalil kirjutavad paljud Eesti mastaabis tuntud ja tunnustatud isikud.

Militaar.ee - tehnilises mõttes algeline, foorumivormis veebisait, kust leiab kodanike kirjutisi erinevatel riigikaitse ja ajaloo seotud teemadel ehk militaarteemasid minevikust kuni nüüdisajani.

Müürileht - kodanikuajakirjanduslik kultuuriajakiri nii veebis kui ka paber kandjal. Müürileht peab ennast Eesti nüüdiskultuuri ja nüüdisaegseid mõttevoole kajastavaks väljaandeks. Ilmub alates 2014. aastast 10 korda aastas, paberlehe tiraaž on 4500 eksemplari. Toimetus asub Tartus Genialistide klubis, peakorter asub Tallinnas. Kodanike ettevõtmisest on kasvanud välja etableerunud kultuurileht, kus löövad kaasa noorema põlvkonna loomeinimesed. Väljaandmist toetavad kultuuriministeerium, kultuurkapital, Tartu linn.

Nihilist.fm - portaali, mis koondab peavoolust erineva mõtlemisega inimesi, kes kirjutavad peamiselt arvamusaluseid ja ilukirjanduslikke tekste. Nimetab end ühiskonna- ja kultuurialaseks veebileheks. Käsitletav pigem kirjandussaidina.

Nõmme Raadio - seda Tallinnas Margus Lepa eestvedamisel tehtavat raadiot võib pidada alternatiivmeediaks, tegijad ise nimetavad Nõmme Raadiot radikaalseimaks raadioks Eestis. Raadio alustas aastal 1992. Kodulehelt võib muuhulgas leida Eesti riigi võla, mille numbrid lakkamatult ülespoole kerivad. Nõmme raadiot teeb Nõmme Raadio Agentuur, mis koosneb vabatahtlikest agentidest või juhuslikest sündmuste vahendajatest. Nõmme Raadio agendiks võib saada iga soovija.

Padise Teataja - kord kuus ilmuv sõltumatu Padise valla ajaleht, mida teeb MTÜ Padise Teataja. Allalaetav ka veebist.

Raadio Juminda Poolsaar – Artur Talviku eest veetav ja koos teiste kohalikega tehtav raadio Juminda poolsaarel. Väidetavalt esimene kogukonnaraadio Eestis. Raadio tegutseb annetuste toel suviti.

Ruhnu päevik, ruhnlane.blogspot.com – kõige tüüpilisem rohujuuretasandi kodaniku- ja kogukonnaajakirjandus. Kirjutatakse ja avaldatakse fotosid kõikvõimalikest pisi- ja suurematest sündmustest Ruhnu saarel. Õnnitletakse ka kohalikke või mujal elavaid Ruhnuga seotud inimesi. Oluline on kogukonda liitev aspekt. Blogi on tegutsenud järjepidevalt aastast 2007.

Rõuge TV – Rõuge kandi aktiivsete kodanike tehtav televisioon, kuhu on kaasatud ka kooliõpilased. Tehakse nii videoüleavaateid Rõuge vallas toimuvast kui ka otsesaateid veebi vahendusel. Videod laetakse üles YouTube'i. Studio tegutseb Rõuge noortekeskuses.

Stellarium, www.stellarium.ee - peamiselt on tegu ilu- ja moeblogiga, milles ajakirjanik Stella K. Wadowsky testib uusi ilutooteid, eksponeerib rõivakombinatsioone, jutustab elustiilist jms. Sissekanded on blogis paralleelselt eesti ja inglise keeles. Blogi "esitab moodsat muinasjuttu" ja on "pühendatud ajatule elegantsile". Samuti on sponsorite toel blogi üheks eripäraks pakkuda lugejatele müügiks soodsa hinnaga ilukarpe, kus on sees kõikvõimalikud ilutooted erinevatelt brändidelt.

Skeptik.ee – sait, mis püüab kõikvõimalike vandenõu- ja alternatiivteooriate ning paranormaalsete nähtuste kõrvale tuua teaduslikult tõestatud infot. Annab muuhulgas välja ka Umbluu preemiat aastast 2008. Portaali teeb MTÜ Skeptik (registreeritud 2007).

Telegram.ee – portaal nimetab end läbipaistvaks meediaks, kuid artikleid vaadates ei ole aru saada, mis on portaali eesmärgid. Oluline koht on portaalis vandenõuteooriatel. Lugude algallikad pole teada ning uudislööd on segunenud arvamustega. Portaali teeb OÜ Telegram ning saidile pole märgitud ühegi tegija nime.

Uma Leht – võrukeelne ajaleht, mis ilmub aastast 2000 Võrus. Leht ilmub võru keeles, vahendab pehmemaid uudiseid ja meelelahutust ajaloolise Vana Võrumaa võru keelt mõistvale kogukonnale.

Uueduudised.ee – nimetab end vabade mõtete portaaliks. Selgelt on tegu ühe erakonna kallutatud ja propagandistliku häälekandjaga, kus avaldatavate uudiste ja arvamislugude eesmärk on kallutada lugejaid teatud suunas.

Vaimupuu – ajakiri, mida trükitakse paberkandjale, on leitav ka veebist. Ilmub alates 2012. Varem ilmus iga kuu, nüüd kuus korda aastas. Suunatud puudega inimestele, sisaldab ka puudega inimeste kaastöid. Välja annab MTÜ Vaimupuu, toimetus asub Tallinnas.

Värske Aju, <http://www.v2rskeaju.eu> - lehelt saab lugeda loodusteadusliku-keskkonnaalase haridusega inimeste sõnavõtte maailmas toimuva kohta. Lehte teeb seitse noort inimest, kes alustasid Tartu Ülikoolis 2006. aastal üheskoos õpinguid. Sait loodi aastal 2009.

Lisa 2. Uurimisküsimuste transkribeeritud vastused

Transkribeeritud on uurimisküsimuste vastuseid puudutavad tekstid.

Kuidas ja miks portaalid loodi?

“Ivar Soopan asutas [portaali] üksinda. Siis ma olin Lääne Elus peatoimetaja ise veel. Ivar tuli Lääne Elust ära ja tegi endale portaali. See oli neli aastat tagasi kevadel.” (Õuema)

Mõte uus infoportaal luua tuli Ivar Soopanil tema enda sõnul Läänemaa maakonnalehes Lääne Elu töötades. Ta pakkus Lääne Elule välja, et ajalehele võiks teha korraliku portaali, mis ei kajastaks ainult ajalehes ilmuvaid uudiseid, vaid jooksvalt ka neid uudiseid ja väiksemaid teateid, mis ei jõua kunagi lehte.

“Leht on ikkagi niivõrd väike, et sinna mahtus väga vähe.” (Soopan)

Ent Lääne Elu omanikud leidsid Soopani sõnul, et sellist portaali pole mõtet teha, sest uudiseid ei ole nii palju ja sellega kaasnevad lisakulud ja see kulutab väga palju ajakirjanike aega.

“Leiti, et asjal ei ole mõtet, sest tegelikult Lääne Elu omanikud ilmselgelt ei uskunud tol hetkel veebimeediasse. /.../ Ma saan neist täiesti aru ise. Kuna nad ei olnud veebimeediaga kursis, siis võis tunduda see veebimeedia võib-olla natuke selline kollasem ja teistsugusem. Paljud teised, näiteks delfi.ee omal ajal suutis ikka jätta sellise mulje, et seal on palju sellist uudist, mis ei ole üldse uudis.” (Soopan)

Siis pakkus Soopan Lääne Elu omanikele välja, et teeb portaali ikkagi ning tegelikult oli tal selleks ajaks portaal juba tasapisi valmis tehtud, et näidata omanikele, et portaal on juba olemas. Portaal oli valmis, kuid see polnud mitte kellelegi nähtav. Soopan lihtsalt pani sinna uudiseid üles ehk enda sõnul “tegi tühja”. Keegi ei teadnud sellest portaalist mitte midagi.

“Kuu aega kindlasti panin lihtsalt uudiseid jõuga üles. Üldiseid uudiseid, mis tulid meie kõigi listidesse. Seal ei olnud mingisuguseid suuri lugusid. Ma ise ei kirjutanud sinna ühtegi lugu. Aga lihtsalt kogukonnauudised ja sellised uudised, mis olid üldteada ja avalikud.” (Soopan)

Läänlane polnud alustades küll selline, nagu see on praegu, kuid uudistevoog oli olemas. Seejärel lahkus Soopan Lääne Elust, kuid tema sõnul arvasid omanikud, et ta tuleb sinna varsti tagasi.

“Üks põhjus, miks arvati, et Läänlane elama ei jää, oli see, et reklaamiturg on ju nii väike Läänemaal, et kaks ajalehte-veebilehte ei mahu ära lihtsalt turule. Mina jälle leidsin, et seal on ikkagi ruumi, et oli nii palju ettevõtteid, kes ei jõudnud paberlehte reklaami osta. Aga veebis on ta ikkagi odavam ja neil oli turgu vaja.” (Soopan)

Pärast seda, kui Ivar Soopan portaali asutas, hakkas Õuemaa sõnul Lääne Elu ka kohe uudisteportaali arendama, Õuemaa töötas ise tol ajal veel Lääne Elus.

“Tuli omanik minu juurde, kui ma olin peatoimetaja, kui Ivar ära läks ja ütles, et see Ivari portaal on ikka päris kõva, me peame ikka ka pingutama ja tegema. Kui Ivar alustas kevadel, siis [Lääne Elu portaal] arendatud sai suvel, sügisest läks lahti. Ja mõnes mõttes sama tüüpi, ikka portaali tüüpi: kus on uudiseid palju ja jooksvalt tuleb, ei ole ainult paberlehe materjalid. See juba rikastas kokkuvõttes seda pilti.” (Õuemaa)

Portaali asutas Soopan ühe põhjusena seepärast, et tema arvates ei olnud õiglane see, et inimesed said lugeda lugusid paberlehest, mitte aga veebist. Seda aga, et mõni materjal oleks ideoloogilises mõttes jäänud lehes avaldamata, ei olnud. Küll aga esines väga palju seda, et lehte lihtsalt info ära ei mahtunud, nt spordivõistluste tulemused.

“Veebi saab selle kõik üles panna.” (Soopan)

Ka Õuemaa ei pea tühimikku Läänemaa kogukonnas-maakonnas niivõrd suureks ja piiritletuks, et nende portaal oleks kindlasti just tühimiku täitmiseks vajalik, sest Lääne Elu ei väldi ühegi valdkonna teemasid. Samas selles mõttes ikkagi täidetakse tühimikku, et maakonnaleht siiski ei jõua kõigest kirjutada.

“Mina tulin 2013 detsembris – umbes poolteist aastat tagasi. Tulin Tallinnast esimest korda Lääne Ellu 1998, peatoimetajaks sain esimene kord 2003. Olin kolm aastat peatoimetaja, siis käisin [Eesti] Päevalehes Tallinnas. Tulin tagasi, sain natuke aega reporter olla, pidin jälle peatoimetajaks hakkama. Ega mulle see peatoimetaja töö väga ei meeldinud./.../ Mingil hetkel lõpus hakkasin tundma ka, et vähe sellest, et ise midagi nagu ei kirjuta, sest pole aega – kõik läheb mingi tühja-tähja peale ja telefonikõnedele vastamisele. Teistpidi kuidagi nagu see pinge ka, mis alguses hoidis seda peatoimetaja tööd väga põnevana, hakkas ka ära kaduma. Tuled hommikul tööle, ma isegi ei pabista enam, et ei tea, kas see leht saab kokku või kas meil esilehekülje lugu vägevat on või. Kõik oli kuidagi nagu nii rutiinseks käe järgi juba läinud nagu, et ei pidanud ennast pingutama enam ja ma arvasin, et see ei ole ka lehele hea, kui on selline peatoimetaja, kes ei viitsi nagu midagi muuta ja laseb rutiinist samamoodi edasi. Teistpidi mulle muidugi ilgelt meeldis see mõte, et ikkagi kuidagi see vabadus. Peatoimetajana ma näen ju ka, et maakonnalehtede tiraažid igal pool, ka suurtel, kukuvad sõltumata sellest, kas leht läheb paremaks või halvemaks. Siis kui ma vaatasin kõrval, kuidas Ivar esiteks teeb midagi teistmoodi, uut. See oli põnev. Sa saidki pühenduda lugude tegemisele. Sa ei pidanud muretsema selle pärast, kas see lugu tuleb liiga pikk, kas kujundaja jõuab või ei jää rahule pealkirjaga. Kõik

sellised asjad, mis lehe juures on: millal *deadline* on, kas mahub homsesse lehte, kas ei mahu. [Portaalis] sa lihtsalt teed lugusid ja kõik mahuvad. Kõik mahub sisse, nii palju kui jõuad teha.” (Õuemaa)

Klikkide arv ei ole Läänlase jaoks peamine eesmärk, portaali tehakse enda sõnul eelkõige missioonist.

“[Klikkide arvu saaks tõsta] teistsuguste uudistega, teistsuguste videotega. YouTube on videoid täis, mis on kõik vabalt saadaval ja mis on võimalik sinna üles panna, /.../ mida ka paljud teised väljaanded teevad. Kui eesmärk on teenida tulu iga hinnaga, siis oleks see väga lihtne. Me muudaksime päevas liikluse mitmekordseks ilma ise mitte mingisugust lugu kirjutamata.” (Soopan)

Läänlases oli vahepeal ka paus, kui Ivar Soopan läks Eesti Rahvusringhäälingusse (ERR) tööle. Tühjaks siis portaali uudistevoog ikkagi ei jäänud, kuid lugusid avaldati vähem. Ivar Soopani sõnul ärkas ta tol eluperioodil kella kuue ajal hommikul üles ja riputas portaali üles uudised, mis olid vahepeal laekunud. Osa lugusid, pikemaid, tegi ta õhtul hilja valmis, et saaks hommikul üles panna. ERRi korrespondendina ringi sõites tegi ta päeva jooksul aeg-ajalt kuskil peatuse, et vaadata, kas keegi on saatnud mõne olulise uudise, arvuti oli kogu aeg kaasas. Üldjuhul aga pani ta õhtul, kui töö ERRi jaoks oli tehtud, järjest kõik päeva jooksul kogunenud info portaali üles. Läänlase ajaloos pole kunagi olnud päeva, kus mitte midagi poleks portaali üles pandud. Ka siis, kui Soopan oli reisil näiteks mitu nädalat Tais või Malaisias.

Aastal 2015 on Tarmo Õuemaa väitel Läänlasel kaks peamist eesmärki: et portaal areneks majanduslikult ja tooks nii palju majanduslikku tulu, et võimaldaks pidada ühte töökohta ning et portaali sisu oleks hea ajakirjandus.

“Kõik eesmärgid, mida ajakirjandus täidab: natuke nagu valvekoera, natuke platvormi vaidlemiseks. *Online* on veel eriti hea selles mõttes, et üks kirjutab arvamuse, keegi jagab Facebookis, kõik saavad kohe kommenteerida, jõuab paljudeni kätte. Kogukonna asjad ka tugevalt, mis ei olegi arvamuse teema, vaid see info, mis on kogukonnale oluline.” (Õuemaa)

“Üldiselt me püüame täita ikkagi samu funktsioone, mis maakonnaleht täidab.” (Õuemaa)

Ivar Soopan peab oluliseks ka seda, et Läänlases saavad kodanikud avaldada tasuta kuulutusi ning see on tema sõnul ülimalt populaarne ja inimeste jaoks väga tähtis. Kuna paberlehes on kuulutuste avaldamine tasuline, siis sinna on jätnud paljud inimesed kuulutused panemata.

Külaudised on Erkki Peetsalu sõnul loodud inimeste poolt, kes natuke vähem kui viis aastat tagasi soovisid oma ajakirjanduslikku kogemust valada vabaühenduse vormi. Portaali asutati 2010. aasta augustis Võrumaal. Portaali loodi eksperimendi korras. Portaali loojaks oli MTÜ Eesti Kodanikuajakirjanduse Selts. (Aastal 2012 valiti MTÜ nii Külaudiste tegemise kui ka kodanikuajakirjanduse konverentsi korraldamise eest Eesti aasta vabaühenduseks.) Tegevuspauzi ei ole olnud.

“Mõned vabatahtlikud päevatoimetajad on tulnud ja läinud ja võtnud endale tegevuspauzi, aga portaalil ei ole olnud seda.” (Peetsalu)

Portaal loodi Erkki Peetsalu meenutuste järgi, kuna tundus, et ajakirjandusmaastikul on kogukonnameedia roll alahinnatud ning puudub kanal rohujuuretasandi info edastamiseks.

“Enamik nii avalik-õigusliku kui ka kommertsmeedia kanaleid otsustab sisu üle väga üheselt sellises uudisväärtuslikkuse võtmes ja väga sageli ei ületa

uudiskünnist kohaliku tasandi info. Ja ma arvan, et see on siamaani niimoodi.”
(Peetsalu)

Peetsalu nendib, et osade MTÜ liikmete jaoks oli kokkutulemise ja MTÜ moodustamise ning portaali asutamise tõukeks ka see, et paljud ajakirjanikud ja muud töötajad olid aasta alguses omal soovil lahkunud Võrumaa maakonnalehest. Erkki Peetsalu jaoks selline uue leidmine aga probleemiks ei olnud.

“Kui see idee Külauudiste portaali asutamisest ja seltsi loomisest sai välja käidud, siis pigem oli just küsimus selles minu jaoks, et kuidasmoodi seda meediamaastikku rikastada. Jah, seal oli tõesti neid inimesi, kes erinevates kohalikes väljaannetes parasjagu ei olnud rakendust leidnud või olid sealt mingil põhjusel ära tulnud. Aga ma arvan, et ma ei seoks neid ühegi konkreetse kohaliku väljaande või mingisuguse niiöelda protestiliikumisega. Pigem oli tegemist ikkagi natuke laiemaga vaatega, vähemalt minu jaoks oli see seda ja praegu võib ka öelda, et Külauudised ei ole ainult Kagu-Eesti nurga või Lõuna-Eesti, vaid ikkagi üle Eesti infot jagav portaali.” (Peetsalu)

“Nii huvitav kui see ka ei ole, siis Külauudiste portaalist on saanud heas mõttes isevooluted minev kodanikumeedia kanal, millel on tänaseks juba mingisugune roll meediamaastikul. Kui suur see on, see on iseküsimus, aga mingi roll on selgelt olemas.” (Peetsalu)

Külauudised tegutseb Peetsalu sõnul puhtalt missioonist. Üha suuremat klikkide arvu nad taga ei aja, külastajate arvu ei süvene.

“Kogu Eesti meediamaastikut jälgides tegelikult see suurena näimine võib olla üks suuremaid probleeme tänasel meediamaastikul. Kõik tahavad olla suuremad, kui nad tegelikult on. Reklaamiandja jaoks on oluline, kui palju on sul lugejaid ja kui palju on sul auditooriumi, palju on sul unikaalseid kasutajaid, palju on su päevane *reach*, kontakti hind ja mida iganes muud niisugust. /.../ Minu meelest on ülioluline eristada, et see meedia, mida tehakse näiteks paljudel juhtudel kommertskanalites, *online*-portaalides, et see ei ole enam ajakirjandus, vaid sealsed toimetajad on eravestlustes öelnud, et me siin teeme meediatoodet. /.../Kodanikumeedial ei ole vaja sellist asja teha ja selle võrra ka on sellest patust prii.” (Peetsalu)

Kohe Külauudiste algusaegadel soovis Eesti tuntuim infoportaal Delfi Külauudiseid ära osta, ent kuna tegu polnud nagunii äriprojektiga, siis portaali müümise peale ei hakatud isegi mõtlema ja seega pole ka teada, millise hinna oleks Delfi pakkunud. Peetsalu arvates ei saa siiski välistada, et tulevikus võib saada teoks koostöö mõne teise meediaettevõtte või organisatsiooniga, kellel on rohkem huvi seda portaali arendada.

Praegused Külauudiste eesmärgid on Erkki Peetsalu sõnul lihtsad: tasapisi jätkatakse toimetamist ja tegutsemist.

“Kuna me tegutseme jätkuvalt õhinapõhistel alustel, siis tulebki vaadata, milline see õhin parasjagu on. Kui vahepeal õhin kipub raugema, siis tuleb mõelda, kuidas seda õhinat tõsta.” (Peetsalu)

Oma nišš on Peetsalu arvates Külauudistel Eesti meediamaastikul selgelt olemas. “Mina võiksin siin arvata mida iganes, aga seda näitab see inimeste huvi jätkuvalt infot saata ja ka lugejanumbrid.” (Peetsalu)

Portaali Poltsamaa.info loomiseks oli Raivo Sunil mitu põhjust. Ta jäi lapsega koju lapsehoolduspuhkusele ja otsis lisategevust. Teise põhjusena toob ta välja väikse rahulolematuse kohaliku lehega, mis tundus Suni jaoks kajastavat

pehmeid ja vähetähtsaid teemasid. “Kindlasti ka mingi mõte katsetada ja proovida, milliseks portaal võiks kujuneda ja kui palju ta võiks kasutajaid leida ja miks mitte vaadata ka, kui palju ta võiks reklaamitulu sisse tuua. Kas sellest kunagi võiks mingi põhisissetulekuallikas saada. Pluss oskus tehniliselt niimoodi teostada, et ei ole vaja kuskilt mingit lisaraha, et sellist keskkonda üles ehitada.” (Suni)

“Kõige olulisem mõte oli just pakkuda alternatiivi kohalikule lehele selles mõttes, et tuua rohkem avalikku ruumi mingeid teemasid, mis puudutavad konkreetsemalt linna arengut. Kontseptsioon on see, et luua mingi platvorm, mis toob kokku võimalikult palju erinevat infot Põltsamaa kohta. Mul ei ole tänaste ressursside juures aega väga tegeleda süvauurimustega.” (Suni)

“Ma olen ise selle portaali loonud, ise toimetan seal, see ongi oma enda [portaal].” (Suni)

“Tegemist on sellise Põltsamaa piirkonna põhiliselt ikkagi uudistekanaliga. Ega ma mingisugust laiemat arutelu või foorumit ei paku. Kui tõesti ainult mingisuguse kommentaariumi näol, kus inimesed saavad uudiseid ja teemasid kommenteerida.

Hoolimata sellest, et Põltsamaa on väike piirkond ega ole ka maakonnakeskus, ei olnud Sunil portaali tehes hirmu, et paari kuu pärast tuleb see sulgeda.

“Kuna ma olen selle kõik ise kokku pannud alates sellest tehnilisest lahendusest ja sisu poolest, siis seda hirmu mul ei ole olnud kunagi. Ainuke asi, mis võib tõesti takistuseks saada portaali edasisele arengule, on see, et kui lihtsalt ise väsid ära ja mõtled, et enam ei taha teha. See on nagu ainukene ja võib-olla ka kõige suurem risk võrreldes teiste meediaettevõtetega. Aga ta ei ole mul nagu nii väga suurt kasu taotlev ettevõtmine.” (Suni)

Portaali tegi Suni ise Joomla põhjale. Uudiste kuvamise moodul on tarkvarana juurde ostetud (hind võis olla ligi 30 eurot).

Põltsamaa Uudiste peamine eesmärk aastal 2015 on kajastada võimalikult operatiivselt ja mitmekülgselt Põltsamaa piirkonna elu.

Kas portaali loomisel võeti kusagilt eeskujut?

Ivar Soopani väitel polnud portaali luues Eestist kelleltki eeskujut võtta, kuna ühtegi sellist portaali polnud. Välismaa portalidest võeti kujundusliku poole jaoks eeskujut, näiteks Los Angeles Times’ist võttis Soopan üle kirjafondid, et kirjafondid oleks suhteliselt sarnased akadeemiliste ajalehtede fontidega.

Portaali välise vormi kujundas Ivar Soopan koos oma Tallinnas elava sõbraga. Tegu on tasuta platvormiga nimega Drupal. Portaali asutamisele ja kujundamisele raha ei kulunud.

Kohe alguses oli eesmärk, et esiplaanil ei oleks Läänlase portaalid mitte kõige tähtsamad uudised, vaid kõige uuemad uudised-arvamused.

“Ma tahtsin, et olekski ajavoog. Et inimene näeb, et kui tuleb uus lugu, siis see ongi kõige värskem lugu.”

Olulisimate uudiste ja populaarsete teemade esiplaanil hoidmine tähendaks Soopani hinnangul seda, et portaali jõuaks rohkem klikke, kuid klikkide kogumist ei pea Soopan enda jaoks õigeks. Vahel harva siiski tähtsaid uudiseid hoitakse teadlikult esiplaanil kauem, platvorm võimaldab seda.

Külaudiste portaali tehes ei võetud otseselt eeskujut mitte kusagilt. Lihtne ja loogiline tundus, et portaalid on uudised jaotatud maakondade, valdade ja külade-linnade kaupa. Erkki Peetsalu sõnul üritati luua portaal nii, et inimesel oleks võimalikult lihtne oma kodukoha info üles leida.

Poltsamaa.infot luues tutvus Raivo Suni erinevate Eesti portaalidega, välismaiseid ei vaadanud. Kõige rohkem jäi talle silma just Läänlane. Teiseks vaatas, kuidas on Hiiumaa portaal (hiiumaa.ee) üles ehitatud. Hiljem on ta põgusalt käinud vaatamas Elva portaali (elva24.ee).

Kes on portaalide sihtgrupid ja kuidas nendeni jõuda püütakse?

“Mõeldud oli ta [laanlane.ee] eelkõige läänlastele, aga /.../ palju lugejaid on ka väljastpoolt Läänemaad. Paljud lähevad ju Tallinnasse elama ja või ükskõik kuhu. Et siis realselt on areaal Läänemaa elanikud või need inimesed, kes on kuidagi kas olnud Läänemaaga seotud või siis on praegugi seotud, aga elavad mujal, näiteks suvitavad siin. Keda huvitab Läänemaa. Aga teistpidi me püüame natuke panna sinna ka uudiseid, mis ei ole Läänemaa uudised, aga mis on läänlaste jaoks tähtsad.” (Õuemaa)

Suhe auditooriumiga on Õuemaa arvates Läänlasel vahetu, kuna lugejad, allikad, kuulutajad julgevad talle helistada. Õuemaa ei nimeta seda massiauditooriumiks ega anonüümseks auditooriumiks.

Soopan toob välja, et kui võrrelda oma tööd teistes meediakanalites, siis Läänlases töötades oli teistmoodi just see, et inimesed tulid tänaval või poes järjekorras lihtsalt juurde ja rääkisid, et lugesid mõnda lugu. Selliseid hetki peab Soopan äärmiselt toredateks. Sama on kogenud ka Õuemaa.

Külaudistele on Erkki Peetsalu sõnul kujunenud oma lugejaskond ja info saatjaskond. Portaal on algusest peale olnud suunatud kohaliku tasandi organisatsioonidele, ennekõike vabaühendustele, aga ka omavalitsustele.

“Just nimelt selleks, et oleks olemas selline kanal, kus oma kodulähedast infot jagada. Sellist infot, mis ei pruugi sageli olla mõne suure kommertskanali jaoks üleüldse uudis, aga väikesel kohalikul tasandil täiesti väärt sõnum, mis võib olla mõnikord ka mõningate projektidega seotud, näitab tulemusi, näitab, mis on ära tehtud, millised sündmused on lähiajal toimumas.” (Peetsalu)

“Portaali suhe auditooriumiga on suhteliselt platooniline. Ma ei ütleks, et meil on väga aktiivne suhe. Kui meil oleks aktiivne, siis meil käiks kogu aeg mingi diskussioon. Infot meile ju saadetakse, aga meil ei ole sellist kommentaariumite aktiivset vormi ja ma arvan, et seda tegelikult ei ole ka sellisel moel praegu Külaudistele vaja. See ei annaks midagi juurde. Meile saab kommentaare kirjutada, aga mitte toimetamata, ja kui keegi seal hakkab ropendama, siis me seda ei lase, ja kui keegi saadab sinna toredaid, siis neid me avalikustame. Selles mõttes ka siin toimetaja funktsioon on oluline ja see tasand peab säilima.” (Peetsalu)

Peetsalu lisab, et Külaudised ei tegele kommentaaride avaldamise soodustamisega ning neil ei ole vaja kommentaaride kaudu ka klikkide arvu suurendada.

“Muidugi oleks tore näida suurem, aga me ei pea näima, vaid me lihtsalt oleme see, kes oleme. Näivusel ei ole hetkel meie jaoks mingit rolli.”

Oma portaalile on Külaudised saanud Erkki Peetsalu sõnul valdavalt positiivset tagasisidet. Palju on ka jätkuvalt just seesugust tagasisidet, kus alles saadakse teada, et selline portaal on olemas ning küsitakse, et mis portaal see on ja kuidas tegutsetakse.

Raivo Suni jaoks on oluline, et portaal poltsamaa.info ühendaks kogukonda.

“Ja ta ühendab. Meil on paar sellist väga põnevat kampaaniat. Viimane siin alles mõne nädala eest, kui toimus If Kindlustuse lasteasutuste-lasteaedade turvakampaania, kus valiti välja 10 objekti või oli neid 20, ma täpselt ei mäleta.

/.../ Toimus rahvahääletus, kus võitja siis sai 2000eurose toetuse. /.../ Mina nagu saan [portaali] kasutada mobiliseeriva [vahendina]. Meil on selles mõttes hästi läinud. Ma väga üle ei tähtsusta portaali tähendust, aga vähemalt Põltsamaal on õnnestunud kahel aastal järjest lasteaedade toetuseks raha saada If Kindlustusest.” (Suni)

“Portaali algne idee oligi lihtsalt nagu ka, teades, kui väikest piirkonda see katab, et ega ta väga suur sissetulekuallikas ei ole, ta pigem ongi selline kogukonda koondav, ühendav, Põltsamaa inimese identiteeti toetav.” (Suni)

Põltsamaa portaal on Raivo Suni sõnul suunatud eeskätt Põltsamaa ja Põltsamaa piirkonna elanikele.

“Enda jaoks ma olen kuidagi nagu sõnastanud selle levikupiirkonna: Põltsamaa linn, Põltsamaa vald, osa Pajusist. Ütleme nii, et pigem nagu mõeldes rohkem selle Põltsamaa kihelkonna piiride peale, mis on kunagi olnud. Esmane sihtrühm on need, kes siin elavad. Teine, pole vähetahtis, on need inimesed, kes on siit ära läinud, kellel on võib-olla see side Põltsamaaga ainult sugulaste, tuttavate kaudu. /.../ Kellel on mingi side selle kohaga.” (Suni)

Poltsamaa.info suhet auditooriumiga peab Raivo Suni suurepäraseks.

“Tagasiside jõuab minuni mingite muude inimeste kaudu, kes on kasutanud ja leiavad... See on ikkagi väga positiivne olnud see tagasiside. Ma proovin reklaamiandjatelt võib-olla isegi rohkem küsida tagasisidet. /.../ Nüüd juba inimesed võtavad seda [portaali] loomulikuna, aga alguses oli küll niimoodi, et tuldi ja öeldi, et väga tore, et siuke asi on.” (Suni)

Suni usub, et ka peavoolumeedia ajakirjanikud jälgivad portaali pidevalt. Paljud lood on portaalist jõudnud ka peavoolumeediasse, mõni olulisem oleks ehk jõudnud ilma Põltsamaa portaalis avaldamiseta ka. Peamiselt on leidnud Põltsamaa Uudistest materjali *online*-meedia.

“See [Facebook] on põhikanal tööle hakanud, kust nad siis tulevad ka lugema.” (Õuemaa)

Läänlase reklaambännerid on üleval mõne teise organisatsiooni koduleheküljel, näiteks Haapsalu kultuurikeskuse koduleheküljel. Ka mõned üritused, kus on partner oldud, on bannereid oma lehtedele pannud.

Esimesel paaril tegutsemisaastal riputas Ivar Soopan linna üles reklaamplakateid tavaliste kultuuriplakatite kõrvale, et teavitada portaali olemasolust.

“See on jälle see kogukonna asi – ise oled sa kõige parem reklaam. Kui sa suhtled inimestega ja inimesed näevad, et tuleb lugu ja tuligi normaalne lugu või et seal kirjutatakse meie kandi asjadest ka või mind huvitavatest temadest, siis see juba ongi reklaam.” (Õuemaa)

Info levitamiseks Külauudiste portaali olemasolu kohta saadeti Erkki Peetsalu sõnul algusaegadel välja mõned teavituskirjad, et ollakse olemas ja et saadetakse portaalile infot. Koos toimetajatega käidi ka mõnel üritusel ja jagati flaiereid. Ennast tutvustati ka mõnedel konverentsidel.

“Kuigi me tegutseme juba neljandat-viiendat aastat, inimesed ikkagi alles avastavad, et oi, kas te olete olemas, oi kui tore, ma saadan teile infot. See, et selline kanal on olemas, on paljude jaoks uudis või isegi üllatus.”

Peetsalu tunnistab, et arenguruumi inimesteni jõudmisel on veel küllalt.

“Kylauudis portaalina ei ole siin kuidagi moodi mingi erandlik näide. Väga palju on neid, kes võiksid olla palju tuntumad, kui nad päriselt on. Aga meie jaoks ei ole see ka probleem. Et kui paljude teiste kommertskanalite jaoks on see probleem, et kui neid ei teata, siis nad tegelikult kohe tänu sellele on

majanduslikult nõrgematel jalgadel ja tänu sellele nende eksistents on kohe hoobilt küsimärgi all, suurema küsimärgi all. Kodanikumeedia puhul seda muret ei ole, sest et ei pea niiõelda tõestama, kellelegi mingit tulemust andma. Loomulikult küsimus on, et kui hea see sisu on.” (Peetsalu)

Poltsamaa.info aastal 2015 ennast enam Raivo Suni sõnul väga ei reklaami. Kõige suuremaks reklaamikanaliks peab Suni Facebooki.

“See on nagu see koht, millega sa hoiad seda lehte kogu aeg inimestel teadvuses.” (Sun)

Kui portaali sai valmis, siis korjas Suni kokku võimalikult palju Põltsamaa avalikke e-posti aadresse, kokku paarsada, ning saatis sinna info laiali, et loodud on selline portaali. Hiljem, selleks, et portaali kuulutus tuleks, pani Suni kuulutamise võimaluse kohta üles kuulutused Põltsamaa linna kuulutustetahvliitele. Hiljem pole Suni portaali reklaami teinud ja arvab, et info selle olemasolu kohta on levinud suust suhu.

Kellega konkureeritakse ja milles?

Läänlane peab oma otseseks konkurendiks maakonnalehte Lääne Elu, eelkõige selle *online*-portaali, paberlehte vähem. Konkureeritakse kohaliku reklaamiraha pärast, teisalt ka kohalike uudiste ja lugejate pärast.

Külaudised omal otsesid konkurente ei näe, kuigi Erkki Peetsalu sõnul päris alguses tundus, et Delfi Eesti Elu on justkui konkurent, sest nad hakkasid natuke pärast Külaudiseid tegutsema. Ta arvab, et kodanikumeedia kanalite omavahelist konkurentsi Eestis ei eksisteeri.

Peetsalu leiab, et isegi kui keegi täpselt samamoodi tegutseks nagu Külaudised, siis nad pigem toetaks ja täiendaks teineteist.

Raivo Suni arvates ei võta Jõgevamaa maakonnaleht Vooremaa poltsamaa.info eriti kui konkurenti. “Esiteks nende positsioon siin Põltsamaa piirkonnas ei ole nagu väga tugev.” (Sun) Vooremaaga on kokkulepe, et teineteist tsiteeritakse hea tava piires.

Põltsamaal ilmub ka kaks korda nädalas paberajaleht Vali Uudised. Suni arvab, et ka Vali Uudised ei ole otseselt konkurent. “Ma arvan, et konkurents tekiks sel juhul, kui oleks sellised võrdväärased meediakanalid. Kui Vali Uudistel oleks oma portaali, sel juhul ma küll ütleks, et ta oleks konkurent. Aga seni, kuni mina toimetan ainult elektroonilises meedias, veebimeedias ja nemad toimetavad paberlehes, siis ma ei ütleks, et konkurendid. Võib-olla mingil määral me oleme konkurendid reklaamiturul – see võib olla nagu midagi.” (Sun)

Suni arvab, et Vali Uudised võtab Põltsamaa Uudiseid küll kui oma konkurenti. “Neid näiteks väga ärritas see, et mul on tasuta kuulutused. Ma usun, et nemad võtavad mind suurema konkurendina /.../ või mingisuguse sellise tüliõunana pigem. Ilmselt ma mingil määral häirin nende tegevust rohkem kui nemad minu tegevust.” (Sun)

Seda eesmärki Sunil ei ole, et ta mõne uudise jõuaks tingimata enne avaldada kui Vali Uudised. “Üldjuhul ma saangi ennem, sellepärast et tõesti ju Vali Uudised ilmuvad kolmapäeviti ja reedeti, mis tähendab seda, et võib-olla ainult mõned üksikud päevad, kui mina midagi maha magan teisipäeval või neljapäeval, siis võib juhtuda nii, et lehes ilmub see ennem, aga olulisemate asjade või sündmuste puhul, mis siin toimuvad, üldiselt ei ole erilist võimalust lehel olla ees. Aga mul sellist kinnisideed, et ma pean kindlasti ennem tegema, sellist asja mul ei ole. Kui on midagi ennem ilmunud ajalehtedes, mida ma pean oluliseks, siis ma ei näe

mingit probleemi, et ma kirjutan sellest hiljem ja küsin veel mingit täiendavat kommentaari.” (Suni)

“Kui konkurentsist rääkida, siis tinglikult võiks öelda, et suure potentsiaaliga on igasugused sotsiaalmeedia võrgustikud, mis võiksid just nagu info kiiruse poolest ületada.” (Suni)

Millist rolli mängib portaalide loomisel ja käigus hoidmisel tehnoloogia areng ja kas 20 aastat tagasi oleks olnud selline kogukonnaajakirjandus võimalik?

Ivar Soopan on veendunud, et 20 aastat tagasi ei oleks saanud kogukonnaajakirjandust praegusel moel teha. Tarmo Õuemaa arvab, et tehnoloogia areng ongi teinud sellise kogukonnaajakirjanduse võimalikuks.

“20 aastat tagasi maakonnalehed õitsesid. See on juba ka tehnoloogia arengust tingitud, et kaabeltelevisioon, internetimeelelahutus võtavad lehtedelt lugejaid ära. See juba viib lehti alla ja annab võimaluse seda teha meil. Puhtalt ainult tehnoloogia värk. Pluss veel see, et vanasti 20 aastat tagasi sul oli vaja kontorit, telefoni, sa ei olnud mobiilne. Praegu sa saad metsas telefoni ja läptoparvutiga ajakirjandust ka teha.” (Õuemaa)

“Ma arvan, et 15 aastat tagasi ei olnudki selliseid platvorme, mille peale teha portaali nii lihtsate vahenditega nullkuluga. Tol ajal oleks pidanud pika patsiga poisi kuskilt palkama, kes on õppinud, teab, kuidas teha veebilehte.” (Sooapan)

“Iga uudise jaoks ilmselt programmeeriks HTML-is natukene. Uurisin mõni aeg tagasi 1995. aasta lehti. Näiteks 1995, ei ole ju tohutu aeg tagasi. Seal oli näiteks uudis, et Eesti Päevaleht jõudis internetti, aga see tähendas seda, et nad said endale meiliaadressi. See ei tähendanud seda, et neil oleks mingi lehekülj olnud.” (Õuemaa)

Erkki Peetsalu hinnangul mõjutab tehnoloogia areng mingil määral kõiki. Näitena toob ta “põlve otsas” tehtud Rõuge TV.

“Portaal iseenesest, see, et teda on võimalik lugeda ükskõik kus hetkel ja ükskõik millisest nutiseadmest või muust vidinast ja samamoodi ka teha. Et siis selles mõttes nagu see on, ma arvan, andnud ka portaalile oma sellise niiöelda täiendava vabaduse ja näo. Eks selle kodanikumeedia puhul üldse see, et kus see sisu sünnib ja millisel moel ja kes seda teevad: kui see sünnib tänavalt ja pildistatakse üles mingisugune teema, mis jõuab siis toimetaja kaudu portaali vahendusel laiemasse levisse, infovälja, foruumi, et siis see on ka selgelt kodanikumeedia väärtus. Ütleme Eestis võib-olla vähem, aga maailmas rohkem ja Venemaal ka. Venemaa liigitan ma sellepärast eraldi, et ta ei ole arenenud vaba ajakirjandusega riik. Kui mujal arenenud ajakirjandusega riikides on suurte infokanalite mõju veel suurem kui Eesti suurtel Eestis, siis sinna pääseda oma sõnumiga – see lävend on veel palju kõrgem seal. Siis selles mõttes sealsete kodanikumeedia kanalite väärtus on seda suurem. Meie Eesti puhul võib-olla seda nii isegi ei tajuta alati.” (Peetsalu)

Peetsalu sõnul ilmusid 20 aastat tagasi kogukonnaajakirjanduslike näidetena põlve otsas tehtud koolilehed, seinalehed jms, Nõukogude ajal ilmusid põrandaalused lehed jne.

“Ei ütleks, et kogukonnaajakirjandus on kuidagimoodi nüüd alles avastatud, aga lihtsalt küsimus on selle laias levikus. Uue meedia võimalused ilmselgelt on muutnud selle kättesaadavust ja nähtavust ja kuuldavust – hoopis teise mõõtmesse.” (Peetsalu)

“Kogu meedialahendus, mis täna veebiga on seotud ju ilmselgelt näitab, et selleks ei ole palju vaja kulutada, et sisu toota.” (Peetsalu)

Poltsamaa.info tegija Raivo Suni on veendunud, et tehnoloogia areng on kohe kindlasti mõjutanud portaali käivitamist.

“Ma ei kujutaks ette, et kui ei oleks olnud selliseid vabavaralisi sisuhaldussüsteeme, nagu see sama Joomla või Wordpress või Drupal, et saaks ilma nendeta tavaline inimene midagi sellist teha. See on kindlasti tehnoloogilise arenguga käsikäes käinud.” (Suni)

Suni leiab, et 20 aastat tagasi ei oleks saanud portaaliajakirjandust praegusel moel teha tehnilises mõttes, kuid sisulises mõttes küll. Suni meenutab, et 1998. aasta paiku tegi ta koos isaga Pärnumaal Tootsis Tootsi Teataja võrguväljaande. “Tõsiselt sisustasime seda. Kui midagi operatiivset oli, siis panime üles. /.../ Tol ajal tuli kõik tekstid kodeerida käsitsi, kasutades html-keelt. Praegu on ju väga lihtne. /.../ Me tegime seda päris mitu kuud.” (Suni)

Kes neid portaale teevad?

Portaalis laanlane.ee töötab üks toimetaja – Tarmo Õuema. Aeg-ajalt abistab ka teda endine toimetaja ja portaali asutaja Ivar Soopan. Mõlemad on staažikad ajakirjanikud.

“Olen toimetaja selles mõttes, et kogu sisu 100 protsenti, mis ajakirjanduslik sisu on. Muidugi on kaastöid, mis tulevad, aga reeglina need ei ole honoreeritud kaastööd tänapäeval – mõni spordivõistlus või mõni külaseltsist saadab midagi või mõni arvamus. Ajakirjandusliku sisu pluss siis kuulutused panen üles.” (Õuema)

“Ma päris nii ei tee, et ma nüüd kellast kellani teen. Kuna ma kodus töötan, toimetus on niiõelda kodus, siis hommikul kui ärkan seitsme ja kaheksa vahel tavaliselt, siis tavaliselt kuskil kaheksa paiku läheb esimene uudis üles ka. Siis ma proovin järjest tegeleda Läänlasega, võib-olla teen süüa vahepeal. Nii nelja-viie vahel lõpetan. Siis ma õhtul teen veel tavaliselt edasi – pikemad lood, mida ma ei ole jõudnud päeval teha. Päeval ma proovin nagu *online*-toimetaja olla, kiiresti tegutseda. Siis võtan nagu aega maha, hakkan vaatama, mis on vaja diktofonilt maha kirjutada või. Ja kui tuleb midagi – jälgin ka ikka magamaminekuni.”

“Ta ei jagune nii väga tööpäevadeks. Ta on selline pikk protsess, kus... Praegultki jäi üks selline mitme allika lugu uuest bensiinjaamast pooleli, alustasin täna, praegult ühte allikat ootan. Kuna *deadline*’i ka ei ole, siis ilmselt ma saan ta homme tehtud lõpuni. Pidevalt on nagu mitu-mitu rauda tules.” (Õuema)

“Ivar Soopan tegutseb niipalju edasi, et aitab reklaame kujundada. [Reklaamitellimusi] me mõlemad võtame, aga ma suunan need talle siis tavaliselt – ta täpsustab ära need ärilise poole asjad.” (Õuema)

Tarmo Õuema sõnul järgib ta portaali tehes kõiki ajakirjanduseetika reegleid, sama lugu on Ivar Soopaniga.

“Kui sul on ajalehes, paberlehes tekkinud teatud tase hoida kinni reeglitest ja eetikast, siis ei ole vahet, kas sa töötad veebis või kuskil mujal.” (Sooapan)

Portaalis kylauudis.ee ehk Külauudised puudub üks kindel palgaline toimetaja. Määratud on küll peatoimetaja, kuid tema selle eest tasu ei saa ning töötab samadel alustel nagu vabatahtlikud päevatoimetajad.

“Oleme seda algusest peale öelnud, et oleme õhinapõhiselt loodud ja toimiv kodanikumeedia kanal.” (Peetsalu)

Kylauudiste kallal toimetab kümnekond vabatahtlikku päevatoimetajat. Osal neist on ajakirjanduse taust, osal mitte. Aastate jooksul on päevatoimetajate

koosseis mõningal määral vahetunud. Päevatoimetaja ülesandeks on leida uudised või kirjutada need ise ja panna portaali üles. Kokku on lepitud, et päevas võiks üles minna ligi 10 uudist.

Päevatoimetajad töötavad graafiku alusel, igale toimetajale jääb kuus teha umbes kolm päeva. Kui algul toimetati nädalakaupa, siis õige pea muutus nädal otsa järjest toimetamine koormavaks ja mindi üle päeva kaupa toimetamisele.

Ajakirjandusliku väljaõppe ja kogemuse olemasolu ei ole Külauudiste toimetajate puhul eeldus. Lähtutakse siiski sellest, et tegijatel võiks olla ajakirjandusliku käsitöö oskus, mistõttu on aidatud neid järele, kellel kogemused ja oskused puuduvad.

Poltsamaa.infot teeb Raivo Suni täiesti üksinda. Ka tehnilise lahenduse lõi ta ise.

Kui palju Suni päevas või nädalas portaaliga tegelemise peale kulutab, ei oska ta hinnata, kuna tegu ei ole tasustatud tööga.

“Aastas tuleb kokku 500 tundi, ütleme. Mingitel aegadel on, mingitel aegadel ei ole teha midagi.” (Sun)

“Ma olen ka kommentaariumi ja kuulutuste moderaator. /.../ Olen mina ikkagi oma kommentaariumi niimoodi üles ehitanud, et kõik, mis ilmub, on eelnevalt läbinud minu sellise pilgu. Üldiselt mul see filter ei ole nagu väga karm, aga jälgin, et solvavaid ja väga isiklikuks minevaid asju ma sealt lihtsalt ei lase läbi. /.../ See on pigem nagu, et hoida seda sellist kvaliteeti. Minu jaoks kvaliteedikriteerium on üsna oluline.” (Sun)

Raivo Suni arvab, et Põltsamaa Uudiste professionaalsus seisneb eelkõige selles, et seda teeb ajakirjandusharidusega inimene. Suni usub, et samasugust portaali saaks teha ka inimene, kellel puudub ajakirjandusharidus, kuid siis oleks portaal teistsugune.

“No kindlasti oleks pilt teine. Teine asi on kasvõi see sama uudise kirjutamine. See on väga tehniline töö ju. Iseenesest see ei nõua midagi. Kui sul on see tehnika omandatud, siis läheb see töö palju kiiremini. Kindlasti inimesel, kellel ei ole seda kogemust ja harjumust – tal võiks mingid asjad aeglasemalt minna. Ma olen näinud ka inimesi, kes kirjutavad pressiteadet terve päev. Minul ei ole aega kirjutada terve päev mingit lugu. Ma küll võin mingis osas teha mööndusi kvaliteedi osas, selles osas, et ma ei küsi võib-olla kõikide arvamus selles ühes loos, aga ma ei pea seda ka väga oluliseks. Pigem on see, et kui ongi mingi protsess, et see võibki olla nii, et ühel hetkel tuleb üks arvamus, teisel hetkel tuleb teine arvamus ja see koguarvamus kujuneb pikema sellise protsessi vältel.” (Sun)

Mis on kogukonnameedia portaalide tegijate motivaatorid?

Õuemaa: “Põhiline *deadline* on, ma arvan, ikkagi konkurent Lääne Elu. Ei julge ja ei taha nagu jätta lugu hilisemaks, eriti kui tead. Neil on ka *online* ja päris korralik minu arust. Tahaks nagu ikkagi mitte maha jääda neist. Parem kui ees olla. See on see asi, mis sunnib nagu. Ja selle järgi hakkad siis vaatama ka, et ahah, see on mingi selline ajatu lugu, kus ma kohal käisin. Ma ei tea, käisin siin täna, sain loo valmis, esmaspäeval käisin siin Dirhami kalatööstuses pisikeses. Tean, et nad [Lääne Elu] ei käinud seal, tean, et see ei ole pressiteadetest läbi käinud, rohkem reportaažlik kui uudis. Seda ma võisin tänaseni [neljapäevani] hoida küll, mitte midagi ei juhtunud. Kõige vanem lugu, mis on mul praegu diktofoni peal, on möödunud sügisest – üks selline poolportreelugu.” (Õuemaa)

“Paraku üksi kipub, jah, nii jääma, et jäävad mingi asjad venima. Tahaks, et need oleks vähetähtsad lood, mis venima jäävad, aga tihti on need ikkagi need, mis on sellised keerulisemad ja mahukamad lood.” (Õuemaa)

“See on nagu selline psühholoogiline barjäär, kui ma teen nagu *online*’is – ma tahan, et seal oleks nagu mingi voog ikkagi, et ta ei jääks nagu tühjaks terveks või pooleks päevaks – nokid mingit pikka vägevast lugu, aga seal mitte midagi ei ole. Ma ei tea, võib-olla lugejatel on sellest ükskõik. Võib-olla lugejad oleksid väga rahul sellega, et tuleks kaks lugu päevas, aga need on huvitavad lood või vägevad lood.” (Õuemaa)

Selleks, et ennast motiveerida, on Tarmo Õuemaa enda sõnul mõtelnud välja “igasugu lollakaid asju enda jaoks”.

“Ühtpidi ma motiveerin sellega, et ikka natuke siuke heas mõttes konkurents Lääne Eluga. Ei saa ju alla jääda, ikka tahad paremini teha. See on auasi. Teistpidi ma motiveerin ennast natuke niiviisi, et hakkasin mingil hetkel tööaega üles märkima, et ma ikka töötaks iga päev oma ajaportsu täis. Kui tekivad mõned laisklemisetunded, siis sa püüad vähemalt selle portsu täis teha. Siis tihti õhtul, kui tuleb juba mingi põnev teema, siis selge see, et silmad lähevad särama ja polegi motivatsiooni vaja. Selleks on teema ise. Ja ikka see ka, nagu üldiselt vist ajakirjanikul, et see uudihimu. Kolmas asi on see lugejate vastukaja. *Online*’is on seda vahetult näha. Mina vaatan päris palju külastajate arvu. Ma ei aja seda eesmärgina selles mõttes taga, et jätan tõsisema loo tegemata, mis toob vähem klikke, aga kui on selline tunne, et kas ma viitsin täna õhtul minna kell kuus või ei lähe, siis ma mõtlen, mis ma siin kodus istun, ma saan loo, inimesed loevad ja kõik on hästi.” (Õuemaa)

Õuemaa sõnul on üheks motivaatoriks ka see, et tegu on endale kuuluva ettevõttega.

“Kui sul on valida, kas sa teed iseendale, enda väljaandele mingi loo või siis lased selle aja tühja mingi meelelahutusega, siis ikka hakkad lugu tegema.” (Õuemaa)

Külaudiste kohta räägib Erkki Peetsalu, et see on olnud huvitav väike eksperiment, mis on põnevust pakkunud.

“Ta on olnud ka tegelikult selline natuke nagu missiooniprojekt minu jaoks isiklikult. Teistpidi on see olnud ka veel suhtlemise võimalus toredate inimestega. Seda on erinevatel aegadel selle portaali tegemise käigus olnud erineval määral, aga minu jaoks on see olnud uute toredate tutvuste saamine. Ja ma arvan, et võib-olla ka selline omamoodi ajakirjanike kogukondliku suhtlemise hoidmine.”

Teisi motiveeritakse Külaudiste portaalis Peetsalu väitel kaasa lööma “õhinaga, ikka õhinaga”.

Ta lisab, et erinevatel aegadel on olnud erinevaid motiveerimise võimalusi: on korraldatud kokkusaamisi, seminare, koolitusi. Koostöös Euroopa Parlamendi infobürooga Eestis toimus kolmepäevane reis Brüsselisse, kus tutvuti sealsete institutsioonidega, parlamendiliikmetega ja meedialobistidega. Teatripileteid on saadud teatrist Vanemuine, kontserdipileteid Viljandi pärimusmuusika keskuselt, spaakeskuselt spaapääsmeid.

Poltsamaa.info:

“Eks need motivaatorid on väga erinevad. Sellistel esimestel hetkedel, ma mäletan, kui see sai tehtud kaks aastat tagasi, siis oli selline väga tugev tagasiside just sellelt lugejaskonnalt. Siukene rahulolu, et midagi niisugust on nagu tekkinud, ja siukene inimeste tagasiside. Aga nüüd on pigem see, et ma olen nagu

näinud, et pigem selle portaali kasv, kasutajaskonna kasv, noh, miks mitte ka reklaamitulude kasv on märgatav kohe. Et kui alguses võib-olla sa pidid rohkem tagant torkima ja otsima, siis nüüd sa vaatad, et näed, võetakse ühendust ja soovitakse reklaami. Võib-olla kasutajaskonna kasv, mis motiveerib, inimeste suurem huvi seda kasutada. Viimasel ajal on väga aktiivselt hakatud just seda tasuta kuulutamise võimalust üha rohkem kasutama. Sa näed, et see on kasvav asi. Selles mõttes see on nagu iseenesest juba väga motiveeriv.” (Suni)

“Aeg-ajalt on raskemaid perioode, aga siis ma lihtsalt ei tegele sellega. Need perioodid ei ole pikad. /.../ Suvised ajad on sellised kõige raskemad perioodid. Eelmine aasta paar korda tuli kohe selliseid mitmenädalasi pause.” (Suni)

Kuidas on loodud või tekkinud kaasautorite-kirjasaatjate võrgustik ja millist tüüpi isikud sinna kuuluvad?

Läänlases on kaasautorite võrgustik tekkinud nii iseeneslikult kui ka natuke on selle loomise nimel tegutsenud. Kuna nii Õuemaa kui ka Soopan on Läänemaal ajakirjanduses kaua tegutsenud, siis on tekkinud kontaktide võrgustik.

“Ma pakun, et umbes kolmandik [sisust tuleb vabatahtlike kaasautorite tööst], sinna alla loen spordi ka. Treenerid on ilmselt kõige aktiivsem selline kodanikuajakirjanduse grupp, kes oma laste tulemusi igale poole saadavad.” (Õuemaa)

“Ma olen nii kaua siin ajakirjanik olnud, et inimesed teavad mind. Kellel ikka midagi pakitseb südamel. Suur rühm kaastöötajaid on fotograafid – inimesed, kes saadavad pilte, aga ka siuksed vägevamad fotograafid. Tänapäeval on fotograafe väga palju ja hästi palju igasuguseid üritusi pildistatakse. Nendest sageli saab galeriisid teha. Teised ongi nagu sellised kodanikuajakirjaniku närviga inimesed, kes juba vanasti Lääne Ellu alalõpmata helistasid ja rääkisid: oh ma nägin sellist asja. Jah, kirjasaatjad. Ja kes siis Läänlasega ka jagavad, kuigi meil ei ole raha üle, ikka üsna kitsikuses oleme mõnes mõttes, ei ela väga hästi. Pole midagi maksta honorari. Oleme maksnud, aga minu ajal oleme vähe maksnud. Ivar regulaarselt maksis vanasti ühele kolumnistile näiteks. Või siis kui käiakse, õpetajad saadavad kaastöid: käisime kuskil näiteks lastega. Projektidega on palju seotud kaastöötajaid, kellel ilmselt seal lepingus on kuskil tingimused kirjutada pärast sellest. Miks nad seda saadavad – meil on ruumi palju. Kui sa saadad Lääne Ellu, siis sa hakkad võitlema, kas sa mahud sinna paberisse, millal see lugu ilmub ükskord, milliseks ta on toimetatud.” (Õuemaa)

Õuemaal ei tule Läänlase praktikast meelde ühtegi sellist kodanikuajakirjanikku, kes kirjutaks mõnel sellisel teemal, millega tal endal otsest kokkupuudet ei ole. Natuke sellelaadne Läänlasele kirjutaja oli varem Kristi Märk, kes oli Lihulas väga aktiivne ja vahepeal tegi mõne loo. Ent seejärel palgati Märk Lihula vallavalitsusse pressiesindajaks ja ta pidavat hakkama ka Lihula portaali tegema. Õuemaa nimetab teda valla ajakirjanikus. Osad kodanikuajakirjanikulaadsed inimesed on aga Õuemaa sõnul valvsa pilguga, näiteks näevad kusagil lõhutud pinki, teevad sellest foto ja kirjutavad selgituse juurde. Seda Õuemaa ajakirjanikutööks ei pea, sest nad ei intervjuueeri kedagi ega esita kaastööd uudise formaadis.

Läänlane otseselt ei motiveeri kodanikke kaastöid saatma. Pigem julgustatakse mõnda konkreetset inimest.

Konkreetne vihjete saatmise süsteem Läänlasel puudub. Küll on aga telefoninumbrid ja meiliaadressid portaalis kontaktide rubriigis nähtavad.

Telefonid on ööpäev ringi avatud. Inimesed saadavad infot ka Facebooki Messengeri kaudu.

Külaudiste sisu koosneb ligi 90 protsendi ulatuses kaastöödest.

Võrgustiku loomiseks saadeti alguses välja kirju, et oodatakse infot. Edasi on aga see Peetsalu sõnul tekkinud ise.

“Inimesed ja organisatsioonid on leidnud meid üles ja saatnud. Mõned on ka ise helistanud või personaalselt kirjutanud.” (Peetsalu)

Kirjutajate kaasamiseks on korraldatud mõned koolitused ja kutsutud inimesi üles kirjutama. Koostööd on tehtud ka paari fotograafiga ja mõningate kolumnistidega.

Poltsamaa.infot teeb Raivo Suni üksinda. Teatud korrespondentide võrk on ka mingis mõttes olemas. Näiteks kui koolis midagi toimub, siis osad õpetajad kirjutavad toimunust. Sama lugu on lasteaedade, kultuurikeskusega.

“Kes peavad vajalikuks mingit tüüpi infot levitada, siis nad saadavad midagi. Külaseltsid meil ei ole väga aktiivsed. Vallavalitsused ja linnavalitsused ei ole ka selles mõttes. Vahel sealt tuleb midagi.” (Suni)

Mainitud asutused ei saada Suni sõnul ka pressiteateid välja.

Suni nendib, et ta on teavat inimeste kaasalöömise huvi täheldanud, kuid pigem on see jäänud tema enda taha:

“Ma ei ole ka ise väga palju tegelenud sellega, et nüüd võtta kokku inimesi küladest ja öelda, et vot siuke koht on. Mõned isehakanud võtnud, kes leiavad, et see on oluline, et nende asjad ilmuksid seal, sest et see lugejaskond on ju üsna märkimisväärne. Kes leiavad, et see info võiks nagu olla seal, võtavad ühendust.” (Suni)

Vihjete saatmise süsteem on portaalil olemas (teatud vorm kontaktide all).

Kuivõrd tähendab selliste portaalide tegemine vabatahtlikku tööd?

Läänlases ei tehta vabatahtlikku tööd. Külaudised seevastu põhineb üksnes vabatahtlikul tööel. Mitte ükski tegija pole seal kunagi tasu saanud. Poltsamaa.infot teeb Raivo suni vabatahtlikult ehk tasu saamata.

“Kui ta on vabatahtlikkuse alusel, siis sa pead kuidagi mõistlikult seda aega jagama. Kui see oleks põhitegevus ja pead seda kaheksa-üheksa-kümme tundi päevas sellega tegelema, siis lähened asjadele hoopis teistmoodi.” (Suni)

Raivo Suni arvab, et kodanikuajakirjandus Eestis on väga palju seotud tegijate õhinaga. “Ma arvan, et igal pool on see nii, et kui ikkagi need inimesed, kes seda asja teevad, ära väsivad või tüdinevad, siis üldiselt see asi sinna jääb ka. See ongi võib-olla kõige suurem eripära [erinevus] klassikalise meediaettevõttega, et seal kui ära väsid, siis omanik või juht vaatab, et sinust ei ole enam töölooma ja saadab su minema, võtab uue asemele, aga asi toimib edasi senikaua, kuni ta ei muutu ettevõtjale ebaotstarbekaks. Õhinapõhisus on kõige suurem oht või motivaator.”

Kuidas luuakse portaalide sisu?

Läänlasel on sisu valikul mitu kriteeriumi.

“Eks ma teen neid valikuid umbes nii, nagu ajakirjaniku või toimetajana eluaeg olen teinud. Vaatad ikka mõjukust, erakordsust, värskust. Ikka tavalised uudisekriteeriumid jooksevad peast läbi. Pluss siis veel ühe silmaga jälgid seda, kas selle teemaga annab veel natukene oodata, kui palju see lugejatele huvi pakub. Kas konkurent on ära teinud selle juba, siis saab teda lühemalt teha või edasi lükata. Üldiselt on samad uudisekriteeriumid nagu teistel.” (Õuema)

“Normaalsetel päevadel läheb üles ütleme 15 sellist ajakirjanduslikku lugu, nädalavahetustel ilmselt vähem natuke. 10-15 [lugu] vahemikus on selline keskmine normaalne tööpäev. Sellest, ega ma ei ole lugenud, aga ma arvan, et viis võiks olla originaaluudised, mida siis konkurendil võib-olla ei ole või mille info ma olen ise kuskilt välja ajanud või mis ei ole tulnud pressiteate põhjalt.” (Õuemaa)

“Rohkem, kui ma tahaksin, tuleb ühe allika lugusid. Samas tihti need on ka sellised lood, mis ei ole konfliktised ja põhjalikku uurimist vajavad. Kui ikka keegi saab teada näiteks, et mingi külaselts tegi midagi, siis ma helistan külaseltsi esimehele. Ma ei pea hakkama nagu tingimata paberites tuhnima, et välja uurida, et kas ta on kuskilt selle raha õigesti kasutanud või nii, kui pole nagu põhjust kahelda. Või teeb kohvik endal ukseid lahti – täiesti tavaliselt piisab sellest, et ühe allikaga teha.” (Õuemaa)

“Ma püüan niiviisi teha, et oleks erinevaid lugusid, et oleks pikemaid ja põhjalikumaid lugusid, et oleks kiireid ühe allika lugusid, pressiteateid ei jätaks nagu kõrvale, et oleks nagu mitmekesine ta ikkagi.” (Õuemaa)

“Üritan teha nii, et vähemalt iga päev oleks üks selline korralikum lugu. Eks mõni päev tuleb rohkem, mõni päev tuleb vähem, aga jälle: mõni päev võib neid tulla kolm-neli ja mõni päev läheb nii, et ei tulegi.” (Õuemaa)

“Sa saidki pühenduda lugude tegemisele. Sa ei pidanud muretsema selle pärast, kas see lugu tuleb liiga pikk, kas kujundaja jõuab või ei jää rahule pealkirjaga. Kõik sellised asjad, mis lehe juures on: millal *deadline* on, kas mahub homsesse lehte, kas ei mahu. [Portaalis] sa lihtsalt teed lugusid ja kõik mahuvad. Kõik mahub sisse, nii palju, kui jõuad teha. Kui ei jõua, siis ei pea panema. Midagi ei juhtu. Kuigi nagu väike tunne on, et peaks panema.” (Õuemaa)

Ent ka portaal ei jõua absoluutselt igat uudist kajastada.

“Mingid valikud peab tegema. Lihtsalt ei saa teha kõiki uudiseid ära.” (Õuemaa)

“Vahel juhtub niimoodi, et kui keegi teine on selle loo ära teinud, ta ei ole märganud mõnda nüanssi, mis võib olla niivõrd huvitav, et selle peale võib üles ehitada täiesti uue loo ja vahel tuleb isegi parem lugu.” (Soopan)

Välja jäävad Õuemaa sõnul Läänlasest tekstid, mille sisu on otseselt vastuolus seadusega või ajakirjanduse eetikakoodeksiga (nt rassilisele ja soolisele vihkamisele õhutavad materjalid). Näiteks kui aastal 2014 arutati Eestis kooseluseaduse üle, saadeti Läänlasele mõni arvamuslugu, mis oli sõnastatud nii, et Õuemaa ei pidanud sobilikuks seda avaldada.

“Vahel on küll see, et kui mõni poliitik saadab ikka ühte ja sama teemat nii palju, siis sa vaatad, et ma ei pea seda panema. Just oli sul sel teemal arvamus. Aga see ei ole mingi kindel poliitika, vaid tunnetuslik.” (Õuemaa)

Poliitilised teemad pole välja jäänud, ka mitte vahetult enne valimisi, kuid seal on lähtunud sellest, et kõikide poliitiliste vaadete esindajad oleks esindatud. Enne valimisi on pigem soodustatud, et kõik platvormid ja kandidaadid saaksid esitletud. Kui aga poliitik soovis enne valimisi rääkida kaamera ees, tuli tal selle eest maksta. Ent kui sama jutu oleks kandidaat esitanud kirjaliku tekstina, oleks see avaldatud tasuta. Videolood tegi Ivar Soopan. Ükski teemavaldkond aga välja ei jää ehk teemavalik on samasugune nagu maakonnalehel.

“Ta [Läänlane] ikkagi on nagu maakonnaleht, lihtsalt ta on portaali kujul. Tunnetame, et see on nagu maakonnaleht ja võib-olla on see maakonnalehe tulevik.” (Õuemaa)

“Kui alguses Lääne Elu tegijad heitsidki ette, et meie oleme teile allikad andnud, siis ma julgeks vastu väita, et need allikad tulevad ju tööga. Ajakirjanikul tulevad allikad tööga. Kui ma siia tulin üle, meelega kustutasin oma teemadelisti tühjaks. Aga sa helistad nagu inimesele, leiad mingi uudiseotsa. Teed uudise ära ja küsid, aga mis veel teil huvitavat on ja ta hakkab niiviisi tiksuma. Käid väljas ringi, suhtled inimestega, käid objektidel, mitte ei istu ainult toimetuses ja nii see allikate võrgustik tekibki.”

Külaudiste huviorbiidis on igasugused väikesed kohalikud sündmused ja sõnumid. Külaudiste sisu pärineb peamiselt kaastöödena, pressiteadetenä jms saadavast infost, mis laekub meiliaadressile info@kylauudis.ee. Toimetajad valivad saadetud info seast välja selle, mis tundub huvitav, oluline ja avaldamisväärne, toimetavad teksti, parandavad kirjavead ja riputavad portaali üles ning otsivad juurde ka illustratiivse materjali. Eesmärk on, et kõik materjalid, mis ilmuvad, oleks toimetatud.

Aeg-ajalt kirjutavad ka päevatoimetajad ise uudislugusid, arvamislugusid või avaldavad oma tehtud fotosid.

“Oleme proovinud ikkagi nii palju, kui saab, luua originaalmaterjali, aga see ei ole olnud hetkel meil eraldi arengusuund, et me peaksime originaalsisu väga palju looma. Me väga palju tuginema meile saadava info edastamisele. Me oleme selline rohujuuretasandi infokanal, mida siis saavad kasutada oma sõnumite levitamiseks vabähendused, erinevad MTÜd, seltsid ja seltsingud, ka üksikisikud on saatnud meile infot, samuti vallavalitsused ja erinevad organisatsioonid ja ettevõtted, kes tegutsevad valdavalt väljaspool suurlinnasid, aga mitte ainult.” (Peetsalu)

“Kui suures meedipildis tunduvad need uudised mõnikord olema ebaolulised, siis kohalikul tasandil vastupidi just seda olulisemad, meie juures ja meie ümber toimuvad.” (Peetsalu)

Peetsalu sõnul ei saa öelda, et Külaudised ainult häid uudiseid avaldaks, aga kogu portaali tonaalsus on pigem konstruktiivne ja positiivne, mitte kogukonda lõhkuv, vaid pigem kokku toov.

“Ma arvan, et sellise kollasusega kuhugi maale saab mängida kodanikumeedias ka, kuidas panna pealkirja ja millisel moel kutsuda lugema.” (Peetsalu)

Kollane lähenemine mängib Peetsalu arvates pigem kodanikumeedia toimimise vastu.

Külaudiste tegijad on omavahel kokku leppinud, et näiteks arvamislugude puhul ei minda lauspoliitiliseks. Eesmärk on, et portaal ei oleks ühelegi poole kaldu ja sõltumatus oleks tagatud. Avaldamisele ei kuulu ka suurettevõtetekesksed sõnumid, mis on kommertslikud. Ent kui tegu on inimese elukorraldust puudutava infoga, nt muutub rongiliiklus, siis see info saab rohelise tule.

Arvamislood on pigem lahendust otsivad ja kogukonnast lähtuvad, mõnikord humoorikad.

“Pigem selline eluterve vaade on sellel portaalil tervikuna.” (Peetsalu)

Et Eestis on olemas ka murdekeelt, seda ennekõike Võru- ja Setumaal, siis on osad tekstid olnud ka murdekeelsed. Peamiselt on need olnud võrukeelsed ning neid saadavad Võru instituut ja Uma Leht.

Kuna hulk Külaudiste toimetajaid elab Võrumaal või on sealt pärit ning kuuldused uue portaali sünnist levisid kõigepealt Võrumaal, tekib küsimus, kas ka uudiseid on portaalil rohkem Võrumaalt. Erkki Peetsalu ütleb, et mingitel

aegadel võib see nii olla olnud, kuid kõik sõltub siiski päevatoimetajast, kust ta oma infot korjab.

“Seda me ei saa öelda, et see on ainult Võrumaa-keskne, aga ilmselt mingitel aegadel on seda natuke rohkem olnud, sest et siis olid inimesed selle inforuumi sees rohkem ise.” (Peetsalu)

Poltsamaa.info portaali täidab Raivo Suni üksinda.

“Eks ma ise otsin-jälgin, et see Põltsamaa elu oleks võimalikult mitmekesiselt kaetud. Ise siin käid ringi, vahel midagi jääb silma.” (Suni)

“Kõige olulisem [sisu] valikukriteerium on see, et ta peab kuidagi kõnetama piirkonna elanikku. Siis ta peab olema kuidagi seotud Põltsamaaga, Põltsamaa piirkonnaga. See on nagu kõige olulisem asi. Teine kriteerium on see, et ta peaks olema ikkagi seotud avalikkuse huviga. Vahel, kui juhtub ka mingisugune selline väiksem asi, mis on küll Põltsamaaga seotud, aga sa näed, et ei vääri kajastamist, siis ma seda ei avalda. Mul ei ole seda kinnisideed, et päris nagu kõik, kus on sõna Põltsamaa sees, läheks siia portaali.” (Suni)

Siiski, kui n-ö rohujuuretasandi info Sunini jõuab, siis selle avaldamise kohta ütleb ta miks mitte, kuid külatasandi uudiseid ta ise otsinud ei ole.

“Ma üritan ikkagi nende külade tegemisi kajastada, aga ta ei ole nagu selles mõttes võib-olla klassikaline kodanikuajakirjanduse väljaanne, et mida teeksid kodanikud, paljud kodanikud.” (Suni)

“Ma olen algselt peale mõelnud, et see on kodanikuaktiivsuse või kodanikeühenduste toetamine ka, et selles mõttes ma olen väga hea meelega, kui midagi toimetavad, olen üritanud neid natuke nagu suunata selles suunas, et nad võtaksid julgemini ühendust ja ma hea meelega kajastan ka selliseid asju. Mitte ei võta nii, et ah, see on ühe külaseltsi tegemine, see ei puuduta laiemat.” (Suni)

Sisu valikul lähtub Suni ka sellisest kriteeriumist nagu operatiivsus.

“Ega ma üldjuhul ei avalda mingisuguseid selliseid pressiteateid, mis tulevad lihtsalt mingisuguste organisatsioonide poolt. Minu jaoks on lokaalsuse moment väga oluline. Kui ta ikkagi Põltsamaa asjast ei ole, siis ma seda ei avalda. Tõsi, ma olen avaldanud mingisuguseid asju, mida ma olen pidanud avalikkuse informeerimise seiskukohalt oluliseks: kui tuleb mingit infot mingitest seadusemuudatustest, mis mõjutavad inimeste makse või midagi sellist.” (Suni)

Sündmuste reklaamteksti, teatrietenduste kohta info avaldamine pole Suni jaoks probleem.

“Pigem piirangud on võib-olla kommentaariumi ja kuulutuste puhul, kus on mingid piirid, kus ma olen isegi mingid piirid välja öelnud. /.../ Kõige põhilisem on see, et see on mõeldud ikkagi eraisikute kuulutuste rubriigiks. Et firmad ei saa seal tasuta reklaamida, kuulutada. /.../ Kui ettevõtte taotleb tulu, miks mina pean nagu tema mingeid tulutaotlusi tasuta nagu kuidagi toetama?” (Suni)

Samuti ei avalda poltsamaa.info tutvumiskuulutusi, et pigem hoida portaali tõsisemat liini. “Kuulutus ja kommentaar on rubriigid, kus ma eeldan inimeste aktiivsust. Seal on reeglid paigas. See, mis puudutab mind ennast, need on mul mingid sisemised reeglid, mille järgi ma toimetan.” (Suni)

Arvamuslugusid Põltsamaa Uudised ei avalda, kuigi nende ilmumise peale on Suni mõelnud. “Selle asja pean ma enda jaoks läbi mõtlema. See on tõesti nihuke asi, mida ma olen mõelnud, et kui see juurde lisada, siis see võiks nagu olla pigem siukene nagu blogivõtmes. Sest ma ei näe täna väga suurt kirjutajaskonda siit piirkonnast. Teine asi, et tuleks nagu mingeid sündmusi ise läbi oma silmade hakata hindama.” (Suni)

“Mis on minu portaali eripära – see ongi see, et mul on need nädalad üsna võrreldamatud, eriti suvekuudel, sellepärast et kui ma olen ära, siis lugusid ei ole palju olnud. Ütleks jah, et võib-olla suveperioodidel sellised enda originaalmaterjalid on võib-olla 50:50 või 40:60. 60 protsenti on siis see, mis hakkab mujalt silma, mis on Põltsamaa kohta ilmunud. Tõsi, ma küll üritan teda mingil määral niimoodi lokaliseerida, et toimetada Põltsamaa jaoks. Kõige klassikalisem näide, kuidas see välja näeb, on see, et meil maakonnalehes [Vooremaa] ilmus lugu sellest, kuidas Lõuna-Eesti omavalitsusjuhid kohtusid Tartus siseministri ja justiitsministriga pagulaste teemal ja siis muuhulgas oli küsimus ka sellest, kes on valmis pagulasi vastu võtma. Seal olid erinevad omavalitsused, aga seal oli ka muuhulgas mingisugune kaks lõiku sellest, mida Põltsamaa vallavanem arvab. Ma lihtsalt võtsin sealt tüki välja, toimetasin ja kirjutasin talle niiöelda raami ümber. Ma ei võtnud lihtsalt seda lugu.” (Suni)

Jõgeva maakonnalehega Vooremaa on Põltsamaa Uudistel Suni sõnul väga head suhted: “Ega ma ei avalda ju kõike. /.../ Kui on näiteks Põltsamaa teema, siis ma võtan sealt võib-olla ainult mingi juhtlõigu, võib-olla ühe lause veel ja siis viitan Vooremaale. Inimene loeb sealt Vooremaalt edasi. Meil on selles mõttes päris hea koostöö. Nemad on ka minult noppinud neid lugusid.” (Suni)

Oluliseks infoallikaks on kohalike omavalitsuste dokumendiregistrid. Olulised infoallikad on ka spordivõistluste korraldajad ja treenerid.

Aktiivsematel päevadel tegeleb Suni portaaliga paar tundi, see töö hõlmab endas kõikide potentsiaalsete infoallikate läbikammimist.

“Vahel on ka olnud selliseid päevi, kus sa käid ja vaatad üle, midagi olulist ei leidu, siis kogu su töö piirdub paarikümne minutiga.” (Suni)

“Ma arvan, et kunagi võib see kõne alla tulla, ma ei tea, mis tingimustel, et kui sa pead nagu muretsema sellepärast, et iga päev ilmuks mingi uus asi. /.../ Kuigi vahepeal läheb hasart väga suureks, üritan teda hoida võimalikult mõistlikkuse piires, et ta ei hakkaks mind nagu ahistama mingitel muudel aladel.” (Suni)

Eespool nimetatud uudiskriteeriumid ei kehti Läänlases kaastööde puhul. Näiteks kui tuleb kaastöö 3. klassi rahvastepalli kohta, siis ei hakka Öuemaa mõtlema selle peale, kas teema laiemat avalikkust huvitab või mitte, vaid ta ikkagi avaldab selle. Ka lugejaid jätkub neile “väikestele asjadele”.

Kaastöid on Öuemaa varem toimetanud, et need näeksid välja nagu uudised, ent enam ta kodanike kaastöödele uudisvormi andmist väga mõistlikuks ei pea.

“Mõni lugu on hästi selline muhe ja südamlük kirjatükk, mis ei vasta uudise kaanonile, aga ma ei näe ka mingit põhjust, et kui ma sealt juba vead välja nopin, et miks ma peaks ta kirjutama selliseks klassikaliseks kuivaks uudiseks. Tihti on need lood sellised, et nad on vahvad lood, nad ei ole tüüpilised uudised. Ma ei leia, et see patt on lihtsalt neid loona üles panna.” (Öuemaa)

“Materjale tuleb sisse ka, jah.” (Suni)

Kuidas portaalid majanduslikult toimivad? Millised on portaalide tulud ja kulud ning milline osa on reklaamil?

Portaali Läänlase tegemise jaoks asutas Ivar Soopan osaühingu Läänlane. Osaühing asutati seepärast, et eesmärk on teenida tulu.

Tulu tuleb reklaamist ja mõningatest kommertstekstidest, viimased jooksevad küll uudistevoos, ent on saanud kommertsteksti märgistuse. Kommertstekste on avaldatud väga vähe, umbes viis.

Läänlases töötab üks ajakirjanik-toimetaja – Tarmo Öuemaa – ja tema saab palka, mis suuruselt on maakonna keskmine. Kahte palgalist töötajat Läänlane pidada

ei jõuaks. Ivar Soopan, kes siiski ka Läänlasesse panustab, näiteks reklaamitellimusi vastu võttes ja neid kujundades, palka ei saa ning enda sõnul ei tahagi. Kui raha peaks portaal teenima rohkem, kui kulub toimetaja palga peale, saab OÜ osanik Soopan selle välja võtta dividendidena.

“Püüan Tarmot aidata sellepärast, et see on meie ühine omand, mitte et ma tahaks sealt praegu midagi teenida.” (Soopan)

Peamiseks kuluallikaks Läänlases on tööjõukulu. Kuna toimetajal auto puudub, siis bensiinile raha ei kulu. Varem kulus, kui toimetajaks oli Ivar Soopan. Ka nüüd käib toimetaja Õuemaa toimetusest väljas, kuid optimeerib oma sõite, kasutades selleks sõprade-tuttavate abi. “Selge see, et mugavam oleks nii teha, et endal on ikka auto ja juhiluba.” (Õuemaa) Haapsalu linnas liigub Õuemaa jalgsi või jalgrattaga.

Serveriteenusele kulub 6.60 eurot kuus (79.20 eurot aastas).

Kuna Õuemaa toimetab portaali kodus, siis kontori rendikulu puudub. Tööks kasutatavad arvuti ja mobiiltelefon kuuluvad osaühingule. Kulu hulka läheb ka telefoni ja interneti kuutasu.

“[Reklaami] igapäevane müügitöö ei käi. Me oleme teinud kampaaniaid vahel. Eks väikses kohas [Haapsalus] käid ringi, ikka vahepeal vaatad, et näed, üks uus ettevõtte tuleb, peaks nendega rääkima. Mingi suhtlusringkond tekib juba niigi: et kuulge, vaatan, et teil saapaallahindlused, tahate äkki reklaami kui sellist? Aga ega meil ei ole küll sellist eraldi reklaamiagenti, kes tööna regulaarselt iga päev kammiks ettevõtteid läbi.” (Õuemaa)

“Üks põhjus, miks arvati, et Läänlane elama ei jää, oli see, et reklaamiturg on ju nii väike Läänemaal, et kaks ajalehte-veebilehte ei mahu ära lihtsalt turule. Mina jälle leidsin, et seal on ikkagi ruumi, et oli nii palju ettevõtteid, kes ei jõudnud paberlehte reklaami osta. Aga veebis on ta ikkagi odavam ja neil oli turgu vaja. Läänlane tõestas, et need väiksed kauplused, kohvikud ja ärid ikkagi vajasid turgu ja on siamaani kliendiks jäänud. Püsikliente on hästi palju. Just kes algusest peale tulid kliendiks, need on jäänud ka.” (Soopan)

Reklaami müügiga kui eraldi müügitööga Läänlane ei tegele. Varem on Soopan saatnud ettevõtetele e-kirju ja tutvustas reklaami avaldamise võimalusi. Enamik reklaamida soovijaid on püsikliendid. Ivar Soopan toob välja, et inimesed kipuvad arvama, et veebireklaam peab olema väga-väga palju odavam kui reklaam paberil. Ivar Soopani sõnul oli Läänlast tegema hakates kõige keerulisem osa just selgitada, mis asi on üldse veebireklaam.

“Maakonnas oli firmadele väga raske selgeks teha, miks nad peaksid ostma veebireklaami hoolimata odavast hinnast, mida ei pea siiski endiselt väga paljud odavaks, aga mis on odav. Kõige lihtsam on alati öelda, et kui te võtate sama suure reklaami paberlehte, siis te maksate ühe korra eest sama palju kui mul nädala eest.”

Nii Soopan kui ka Õuemaa on tõestanud, et kogukonnaajakirjanduse tegemisest on võimalik majanduslikult ära elada.

“Ma tõesti elangi. Ma ei õitse, aga ma usun, et see hakkab rohkem õitsema veel. Ma olen poolteist aastat sellest elanud. Arved on makstud. Priisata ei ole, aga maakond ei ole ka kõige suurem.” (Õuemaa)

Ivar Soopan usub, et kui portaal tegutseks näiteks Pärnumaal, oleks ka reklaami saada lihtsam.

Külaudised töötab vabatahtlikkuse alusel. Tööjõukulu puudub. Portaali haldab mittetulundusühing, mis loodi juba varem, mitte aga spetsiaalselt Külaudiste

jaoks. Ent ka Külauudiste eesmärk ei ole olnud teenida tulu. Kuludeks on ainult domeeni pikendamise kulu ja serveri kvartalitasu.

“Portaal on siia maani ennast ära majandanud üksikute väikeste projektide ja mõningate rahaliste toetuste näol. Aga kuna reaalseid väljaandmisega seotud kulusid ei ole, töötasusid ei maksta, siis sisuliselt ongi kulud ainult seotud portaali domeeni registreerimise pikendamise ja serveritasuga.”

Tulu on Külauudistele tulnud reklaamist. Reklaami teadlikult ei müüda, ent kui keegi pakub, siis võetakse see hea meelega vastu. Reklaami avaldamise eest on saadud ka näiteks vastutasuks teatripileteid, Viljandi pärimusmuusika festivali passe jms. Samuti on algusest peale kokkulepe Kubija hotell-loodusspaaga, et portaalil on üleval nende banner ja nende raamatupidaja teeb omakorda ära raamatupidamise MTÜle.

Kõik Külauudiste sissetulekud lähevad MTÜ arvele ja on seega ühes katlas ka liikmemaksude ja mõningate annetustega.

Portaali asutamine läks maksma 0 eurot. Selle tegi valmis üks seltsi liige. Hiljem esitas selts kohaliku omaalgatuse programmile ühe projekti, millest saadud raha eest korraldati nii koolituspäev kui ka tehti portaali tasuta kuulutuste rubriik, kuid viimane ei läinud käima ja võeti mingi aja pärast portaalist maha.

Esimestel aastatel kulus raha ka reklaammaterjalidele: pastapliiatsitele, T-särkidele jms.

Peetsalu usub, et kogukonnaajakirjanduse tegemisest on võimalik majanduslikus mõttes ära elada, kui seda väga suure süvenemise, pühendumise ja teadlikkusega teha. See eeldaks nii projektirahasid, reklaamimüüki kui ka teisi erinevaid koostööprojekte. Rahastusallikate esindajad aga ei tohiks sekkuda sisse. Muu maailma kogemusi vaadates saab öelda ka, et kogukonnaajakirjandust võib teha annetuste abil.

“Aga ta ei ole mul nagu nii väga suurt kasu taotlev ettevõtmine. Mul on hea meel, et mul on õnnestunud reklaami sinna müüa ja mingisugust sellist tulu saada. Kui täitsa ilma rahata ja ilma mingisuguse täiendava motivaatorita teed, siis see nagu ilmselt tühimus tekib kiiremini.” (Suni)

Portaali pidamiseks on asutatud osaühing Meediapluss, sest mingil hetkel tundus, et portaalil võiks saada ka töökoht. Osaühing oli aga moodustatud juba varem, seda ei asutanud Suni spetsiaalselt portaali tegemiseks. Põhimõtteliselt võiks portaali teha ka mittetulundusühing.

“Kui ma peaks teda täna tegema, siis ma ei teeks võib-olla osaühinguna, teeksin MTÜna.” (Suni)

Suni sõnul teenib portaal paar-kolmsada eurot kuus – tegu on reklaamituluga, mis jääb osaühingu arvele. Omale Suni töötasu ei maksa.

Põhiline kulu on tehnilise keskkonna ülevahoidmine: veebiserveri tasu, domeeni tasu. Telefoni-, interneti- ja kütusekulud osaühing ei maksa.

“Ma ei ole endale töötasu maksnud, sest see ei ole minu põhitöö tegelikult ju. See on vabatahtlik töö ja kõik see reklaamitulu, mis on seal laekunud, on pigem mingisugusteks tulevikuplaanide teostamiseks. Lihtsalt on kogutud. /.../ Kõik see reklaamitulu läheb paljuskki niiöelda arvele esialgu seisma, mingeid paremaid mõtteid ootama.” (Suni)

Kuna Suni tegeleb portaaliga vabatahtliku tööna, ei ole ta väga palju reklaamile panustanud.

“See on tõesti pigem niimoodi, et on tulnud inimesed, ettevõtted või organisatsioonid ise ja palunud avaldada. Ma ei ole selle teemaga tegelenud. Kui

sa vabatahtlikult teed seda, siis minu jaoks sisuline pool on hetkel olulisem. Kui ta oleks minu põhitegevus, siis kindlasti läheneksid asjadele hoopis teistmoodi.” (Suni)

Suni lisab, et ligi 80 protsenti reklaamist on klientide poolt ise pakutud. Vahel on ta siiski ka ise ühendust võtnud ja küsinud, kas on reklaamisoovi, eriti neil perioodidel, kui Sunile on tundunud, et reklaami võiks rohkem olla.

Kas seda tüüpi ajakirjandust tehes on Suni arvates võimalik ära elada? “See, et ta su põhisissetulekuallikas on, ma ei tea, mis see äraelamise piir nüüd on. See on väga erinev. /.../ Ma usun, et kohe kindlasti võib sellega rohkem teenida, kui mina teenin. Kas sa nii palju teenid, et sa ära elada – no selle kohta ma ei oska öelda.” (Suni)

Kas tegijad peavad oma portaale ajakirjanduseks, kodaniku- ja/või kogukonnaajakirjanduseks ning ennast ajakirjanikeks?

“Püüame teha tavalist maakonnaajakirjandust ehk siis katta seinast seinast žanreid ja teemasid. Jah, ta on rohkem kogukonnaajakirjandus – ma ei ütle, et see tingimata eesmärk on, aga see on kindlasti rohkem kogukonnaajakirjandus kui paberleheajakirjandus.” (Õuemaa)

Õuemaa sõnul ei ole ta Läänlase toimetajana võtnud omale kohustust, et kogukonna tegemiseks oleks tingimata igast küljest kajastatud ja et küsida kogukonnalt võimalikult palju kaastöid.

“Kuidagi ajalehes on žanrid väga paigas. Esiküljel on selgelt uudis, sa ei hakka sinna panema mingit kogukonnaajakirjanduse lugu nii väga. Ei tundugi võib-olla õige panna sinna inimese lugu toimetusest väljastpoolt. Sa ei saa ju garanteerida, et ta on sõltumatu. Selle poolest me oleme siin kindlasti rohkem kogukonnaajakirjandus. Juba see platvorm annab selle võimaluse ja natuke meie filosoofia ka.” (Õuemaa)

“Ei, ma ei pea ennast vabakutseliseks. Eks ma ikkagi saan palka Läänlases. Muidugi me oleme siin Ivariga mõlemad kirjutanud ühte koma teise kohta kõrvalt veel, kui keegi küsib, aga ma ei pea ennast vabakutseliseks. Ma ikkagi tunnetan seda täiskohaga tööna.” (Õuemaa)

Külauudised on Erkki Peetsalu sõnul ehe näide kogukonnameediast. “Ma arvan, et kodanikuajakirjandus on ajakirjandus. Ma arvan, et kogukonnaajakirjandus ja kodanikuajakirjandus on enam-vähem üks ja sama asi, vähemalt minu jaoks. Ma ei oska neid kuidagi eristada. Kodanikuajakirjandus saab ajakirjandus olla siis, kui on tegemist toimetatud sisuloomega – kui tegemist on mingil kujul toimetamisega ja portaali sisu eest vastutavad toimetajad, kellel on vähemal või rohkemal määral professionaalseid oskusi või kogemusi. Kui asjatundlikud nad on, see on iseküsimus.” (Peetsalu)

Seega teeb Peetsalu hinnangul kodaniku- või kogukonnameedia ajakirjanduseks see, kui oskustega toimetaja on vahelülis.

“Kui me vaatame nüüd seda, mis toimub sotsiaalmeedias, näiteks Facebookis, siis seda ei saa ju ajakirjanduseks kuskilt otsast nimetada. Seda keegi ei toimetata. Isegi kui mõni ajakirjanik postitab midagi, siis tegemist ei ole ju meediakanaliga ajakirjanduslikus mõistes.” (Peetsalu)

Kogukonnaajakirjanduse jaoks puudub Peetsalul valmis definitsioon.

“Kui me räägime kogukonnaajakirjandusest laiemalt, mitte ainult Külauudiste kontekstis, siis minu jaoks on see ikkagi see, kui üks aktiivsete kodanike seltskond tuleb kokku ja otsustab, et me asutame ühe meediakanali ja on see siis keskendunud ühele kogukonnale ja sellest lähtuvale informatsioonile või

laiemalt, see ei olegi oluline. Oluline on see, et neil on selleks olemas mingi teadmine ja kogemus, kuidas teha ajakirjandust, mis asi see on ja et nad sisuloome juures teevad sisulisi valikuid. Et nad ei ole lihtsalt toru, kust otsast topitakse sisse informatsioon ja teisest otsast ta niiöelda välja vupsab, vaid et toimetajad oma sisuliste valikutega kujundavad selle meediakanali näo. Aga samas see kanal on sõltumatu rahastuse mõttes: et ta ei ole olnud ühegi meediagrupi, mingisuguse huvirühma, avalik-õigusliku organisatsiooni poolt loodud, vaid ta on puhtalt kodanikualgatusena rohujuuretasandilt sündinud. Otsene kommertshuvi puudub. Kui selle portaali käigus hoidmiseks on vajalik mingi majandustegevus, siis see ei tähenda, et tegemist automaatselt ei ole kodanikuajakirjandusega.” (Peetsalu)

Peetsalu toob välja, et kodanikuajakirjandusliku kanali määrab see, kui see on asutatud ühiskonda teenival eesmärgil.

“Loomulikult küsimus on, et kui hea see sisu on, et kui me teeme seda vabatahtluse alusel, kust maalt seda saab ajakirjanduseks nimetada ja kust maalt seda ei saa. Ja kui kriitilise pilguga vaadata, siis kindlasti on meil sisu, mida ei saa ajakirjanduseks nimetada, aga mingit osa sellest väga selgelt saab.” (Peetsalu)

“Ma arvan, et kodanikuajakirjanduse elujõulisust on tegelikult raske hinnata. Ma arvan, et ta on elujõuline küll, jaa, aga see hakkab jälle nendest samadest inimestest ja nende soovist ja motivatsioonist panustada peale. Tegelikult kodanikuajakirjanduses elujõulisus tuleneb vajadusest, et kas on sellel konkreetsel seltskonnal mingisugune eesmärk ja motiiv ja soov midagi muuta ja teha või mitte. Ja kui neid motiive ja selliseid seltskondi on mitu, siis seda mitmekülgsem kodanikuajakirjanduse pilt on. Näiteid seltsingute, külaseltside, linnaosade, vabauhenduste oma väikestest meediakanalitest on ju Eestis päris mitmeid. Loomulikult see elujõud sõltub ka majanduslikust hakkama saamisest ja tegevuse võimekusest.” (Peetsalu)

Kodanikuajakirjandusmaastikul sõltub kanali elujõud Peetsalu arvates ainult inimeste soovist panustada.

Poltsamaa.infot ei pea Raivo Suni otseselt kodanikuajakirjanduseks.

“Ta ei ole nagu selles mõttes võib-olla klassikaline kodanikuajakirjanduse väljaanne, et mida teeksid kodanikud, paljud kodanikud. Ta ei ole nagu kogukonnaajakirjandus, ütleme niimoodi. Ta on võib-olla selles mõttes kodanikuajakirjandus, et teda teeb üks inimene vabatahtlikult Põltsamaa kodanikuna. /.../ See kodaniku kaasatus on selline ...” (Suni)

Suni arvab, et tema portaali näol on tegu ajakirjandusega. “Kodanikuna, vabatahtlikuna tehtud. Eks ta kuskil seal kogukonna- ja/või kodanikuajakirjanduse piiri peal on. See on pigem eneseteostuse keskkond, kus sa saad nagu olles tööl mingitel muudel erialadel, sa saad teha mingit asja, mida sa oled õppinud. /.../ Piirid on nii väga hägused.” (Suni)

“Minu jaoks mingid asjad on paigas: see kvaliteedikriteerium, mida ma üritan ikka väga järgida. /.../ Nad on klassikalise mitteajakirjandusliku taustaga inimese jaoks oluliselt kõrgemad.” (Suni)

“Võib-olla seda võib võtta ka: ühe ajakirjandusharidusega inimese eneseteostus, hobiaajakirjandus. Ta on natukene nagu blogimine, ainult selle suure vahega, et kui blogimine on väga subjektiivne, sa rohkem nagu peegeldad ennast ja ka kõiki neid maailma asju läbi enda, siis mina üritan seda iseennast võimalikult tahaplaanile suruda ja proovida neid asju esitada ka võib-olla tõsiselt, kuivalt

pigem. No ei saa öelda, et kuivalt, eks aeg-ajalt tuleb ka niisuguseid lahedaid asju. Aga pigem faktikeskselt oma isiklikku mina tagaplaanil hoides.” (Suni)

Millised on tegijate arvates kodanikuajakirjanduse eelised peavoolu ajakirjanduse ja muu meedia ees nii sisulises kui ka tehnilises mõttes ja kuidas see täiendab ajakirjandusmaastikku?

Tarmo Õuemaa ütleb, et ta ei tahaks rangelt vastandada tavaajakirjandust ja kodanikuajakirjandust. Tema hinnangul peaks näiteks mingi osa ka maakonnalehest ehk kohalikust ajakirjandusest olema kogukonnaajakirjandus.

Kodanikuajakirjanduse puhul peab Õuemaa eeliseks seda, et tekstid jõuavad avalikkuse ette kiiremini, kuna ei käi läbi niivõrd tiheda ajakirjanike-toimetajate filtri nagu paberlehes. Kui palgal olev ajakirjanik saab kätte mõne infokillu, siis ta on huvitatud ise sel teemal kirjutama ja see võib võtta aega, kuna ta võib olla hõivatud parajasti mõne teise tööga, ta ei ole aga huvitatud, et sama info paneks kirja mõni kodanikuajakirjanik.

“Kogukonnaajakirjandus on kindlasti kiirem. Kui sulle saadetakse kohe need lood, kui midagi toimus. Ta on laiahaardelisem, sest et ega ajakirjanik ei jõua kõigil silma peal hoida, ta ei saa kõike teada. Kui ikka see Turvalepa külaselts teeb midagi – ma ei ole enne sellest midagi kuulnud, kui nad loo saadavad.” (Õuemaa)

Õuemaa leiab, et kogukonnaajakirjandus seob inimesi. Kui kodanik on ise natukene osa kogukonnaajakirjandusest, siis ta jälgib ka teisi lugusid.

“Tekib siuke oma tunne, see on nagu meie väljaanne.” (Õuemaa)

Õuemaa on kogenud, et tavalise ajalehe toimetuses tekib “tsitadelli-värk”. Ajakirjanik usub, et ta kirjutab kõige õigemaid ja tähtsamaid lugusid, aga mingil hetkel jääb ta toimetuses istudes inimestest kaugeks. Samas arvab ta, et Läänlane on küll inimestele lähemal kui Lääne Elu, ent inimestele kõige lähemale jõuab hoopis Lääne Elu fotograaf Arvo Tarmula. Viimane on Õuemaa arvates rohkem isegi maakonnakroonik, kui väljaande fotograaf.

“Kui see ajakirjanik istub seal oma toimetuses ja teeb oma teemasid selles toimetuse mullis, seal tekkib ikka oma ettekujutus asjadest. Eriti Tallinnas ilmselt.” (Õuemaa)

Portaalide tegijad peavad oluliseks ajalist ja ruumilist vabadust, mida nad ajalehtedes töötades kogeda ei saanud.

“Pluss saab tegelikult ikkagi vabadust selles mõttes, et saab ikka kodus töötada. Sa oled nagu sõltumatu. Sa ei pea mingit organisatsiooni asja tegema, et sa lähed koosolekule teatud kellaks. Siis teatud kellast vaatad, et sain loo valmis, lehe *deadline* on ära, nüüd ma lähen koju.” (Õuemaa)

Õuemaa sõnul koosneb peatoimetaja töö maakonnalehes põhiliselt sellest, et panna järgmine leht kokku. Õuemaa küsib: “Kas see on nüüd selline töö, mida vaja üldse on? *Online*’is saad enam-vähem ilma hakkama.”

Peale selle pakub kogukonnaajakirjandus Õuemaa väitel ka žanrilist vabadust. Ei pea pabistama, kas lugu on üles ehitatud tagurpidi püramiidina või et tsitaadid on väga korrektselt kirja pandud. Kirjasaatja lugu ei ole põhjust kindlasse formaati ümber toimetada.

“Just see kogukonnavärk – sa ei toimeta lugusid mingiks nupuks ära, et roogid kõik üleliigse välja, vaid sa lased tal vabamalt olla.” (Õuemaa)

Nii Õuemaa kui ka Soopan rõhutavad korduvalt, et kodanikuajakirjandusliku veebisaidi eelis on võimalus riputada sinna üles võimalikult palju infot. Erinevalt

ajalehest pole seal ruumipuudust. Vastupidi: mida rohkem suudetakse infot üles panna, seda parem ja seda rohkem on nad rahul oma tööga ise.

“Miks nad seda saadavad – meil on ruumi palju. Kui sa saadad Lääne Ellu, siis sa hakkad võitlema, kas sa mahud sinna paberisse, millal see lugu ilmub ükskord, milliseks ta on toimetatud.” (Õuemaa)

Ivar Soopan peab ruumilist vabadust väga tähtsaks. Soopani sõnul paberlehes ajakirjanik arvestab eelkõige sellega, et tema oma kirjutatud lood lehte ära mahuksid. Interneti kogukonnaajakirjanduse puhul on aga oluline ka see, et saab avaldada teiste inimeste lugusid. Näiteks ei jää avaldamata koorijuhi lugu koori välisesinemisest, mille koorijuht on kirjutanud oma emotsioonide pinnalt. Selles loos võib-olla liiga palju räägitakse sellest, et hommikul tõusis päike ja õhtul läks looja või et tõusti kell 9 – tavalises lehes eemaldaks toimetaja sellised lõigud, kuid kogukonnaajakirjanduses pigem loob see lisaväärtuse.

“See ongi see tunnetus, mis tema sellel hetkel tundis ja nende jaoks oli see tähtis ja jumala eest.” (Soopan). Õuemaa sõnul suudavad just selliste lugudega lugejad hästi samastuda.

“Inimesed suudavad samastuda sellise tekstiga ka, mis ei ole ajakirjanduskaanonite järgi kirja pandud.” (Õuemaa)

“See on ikkagi lisakanal ka selles mõttes, et kui sa oma paberlehte teed ja paberleht saab täis uudistest, siis ükskõik kui hea kirjutaja seda ei ole teinud ka - kõik ei mahu ikkagi ja mõned teemad jäävad ja jäävad niiviisi tegemata, isegi kui nad oleks väärt seda. Läänlasega see on see konkurendipluss: siis sa vaatad, et ma teen ise selle loo, nad [Lääne Elu] pole teinud. Mitmekesistab lugeja jaoks pilti.” (Õuemaa)

Ivar Soopani sõnul oli tal raske minna portaalist paberlehte tööle [intervjuu toimumise ajal töötas ta ajakirjanikuna Maalehes], sest tal on kogu aeg tahtmine kirjutada, aga paberlehes tagasi olles pole ta ammu pidanud oma lugusid nii palju lühendama. Veebiajakirjandusega jäi tal sisse pidevalt kirjutamise rutiin ja igast kohast, kus käib, loo tegemine, pildistamine või filmimine.

Õuemaa peab oluliseks teguriks ka seda, et kodanikuajakirjanduslikus portaalis ilmunud tekste saab igal pool internetis jagada, näiteks Facebookis.

“Muidu on see paber ikka väärtuslikum inimeste jaoks, aga see, et ta saab seda igal pool [internetis] jagada – see on paljudele pluss ikkagi. Ja see on ka tõsisematele tekstidele ja just arvamslugudele näiteks pluss, et ta on sul selline märk nagu. Ja nad jagavad ikka päris palju neid asju.” (Õuemaa)

Alternatiivse uudistekajastuse mitmekesistab meediamaastikku ka selles mõttes, et kui varem sai kohalikke teemadekajastusi lugeda ainult ühest väljaandest, siis nüüd saab sama teema kohta teada ka portaalist ning seega on info mitmekülgsem.

Nagu juba eespool mainitud, peavad Läänlased oma konkurendiks maakonnalehte Lääne Elu ja selle *online*-portaali. Teemasid ei vali Läänlane selle järgi, kas Lääne Elu on teemat juba kajastanud või mitte. Lugejad loevad meelsasti samateemalisi lugusid erinevatest väljaannetest.

“Kui ikka teema huvitab inimesi. Kui sul on kaks tasuta kohalikku veebiportaali ja on huvitav teema, siis tõenäoliselt sa vaatad seda mõlemast. See ei maksa sulle midagi ja sa eeldad, et sa saad teisest veel mingit lisainfot.” (Õuemaa)

Seega võib öelda, et kodaniku-/kogukonnaajakirjandus igal juhul rikastab infovalikut ja –mitmekesisust tarbija jaoks.

Ivar Soopan peab oluliseks ka seda, et Läänlases saavad kodanikud avaldada tasuta kuulutusi ning see on tema sõnul ülimalt populaarne ja inimeste jaoks väga tähtis. Kuna paberlehes on kuulutuste avaldamine tasuline, siis sinna on jätnud paljud inimesed kuulutused panemata. Iga päev pannakse Läänlase portaali üles 10-20 uut kuulutust. Korraga on üleval ligi 300-400 kuulutust.

(Kodanikuajakirjandusliku) portaali tegemise puhul peab Tarmo Õuema ajakirjaniku jaoks eeliseks seda, et kui terve artikkel ei ole veel koos, siis võib osa lugu juba ära avaldada. Seda nimetab ta *online*'i spetsiifikaks. Artiklit saab jooksvalt täiendada, kui lisafakte tuleb.

Tarmo Õuema on kogenud, et võrreldes maakonna- või päevalehes töötamisega on tunda, et auditorium suhtub neisse heatahtlikumalt. Läänlasest leiab kritiseerimist küll kommentaarides, kuid need ei ole suunatud ajakirjaniku vastu. Ent Lääne Elus töötades kogesid nad ka kriitikat ajakirjaniku vastu.

“Nad kuidagi suhtuvad võib-olla sellepärast, et me oleme nagu ilmselt lugejale tundub ka, et siuke väike ja sõltumatu ja tore võrreldes selle vana maakonnalehega. Kõik ju teavad ka, et meil ei ole mingit büroohoonet kuskil või korrust mingis suures majas. Üllatavalt palju on positiivset, kus kõik käivad niiviisi: tead, Tarmo, see on ikka jumala hea asi, mis sa teed, kuidas sa hakkama saad, nüüd kui Ivar ära läks? Jajaa, ole rahulik, ära muretse. Hästi paljudel on otsene kogemus, et temaga on artikkel tehtud, et ta on kuskile loo sisse sattunud. Kuidagi ei ole, jah, midagi väga hullu olnud. Võib-olla oleme siis vähekriitilised olnud.” (Õuema)

“Ma arvan, et kõik see, et ei ole laialivedu, ei ole paberile trükki, see on pluss. Need tohutud kulud jäävad ära.” (Õuema)

Läänlase kui tulu teeniva kogukonnaajakirjandusliku portaali näitel võib ka öelda, et reklaam on veebis oluliselt odavam kui paberväljaannetes. Kui avaldada portaalis reklaami, siis on see seal üleval ja kõigile nähtav enamasti kaks-kolm nädalat. Paberlehe aga loeb või sirvib inimene läbi, homme-ülehomme tuleb uus leht ja ühe korra seda reklaami vaid vaadataksegi. Kontaktide-vaadete arv portaalis on väga palju suurem ning kuna portaalides esineb reklaam enamasti banneri kujul, siis bannerile klikkides saab juhataja inimese oma koduleheküljeni ja varustada teda rohkema infoga.

Negatiivse poolena võib aga Tarmo Õuema jutust järeldada, et kui tavaline ajaleht, näiteks maakonnaleht, ei saaks avaldada esikaanel mõne kodanikuajakirjaniku lugu, sest ei saa garanteerida, et selline kirjutaja on sõltumatu.

Erkki Peetsalu arvates on kogukonnaajakirjandus aidanud laiendada infovälja. Samas arvab ta, et kodanikuajakirjandus on väike punkt, mida tänapäeval Eestis veel peaaegu ei eksisteerigi või vaid väga väikesel määral.

“Kui me mõtleme suure meedia mastaapi, kommertsmeedia mastaapi, siis kodanikumeedia on peaaegu et olematu nähtus. Aga samas ta on olemas ja järjest rohkem see inimeste infootsingutes või alternatiivsete kanalite otsingutes see tähelepanu jõuab ka kodanikumeedia juurde. Ühest küljest, kui me mõtleme, et me üleküllastunud infoga ühiskonnas elame, et siis teistpidi see üleküllastumus tähendab ka seda, et info läheb järjest spetsiifilisemaks ja inimesed hakkavad otsima oma huvist, oma valdkonnast lähtuvalt järjest kitsamat infot. Ja kui see puudutab regionaalset kitsast – tahan teada täpselt, mis toimub Võrumaal Misso kandis -, et siis ma saan selle niši ajada väga kitsaks ja kogukonnameedia on selles mõttes üks abimees, ma arvan.” (Peetsalu)

Erkki Peetsalu toob ühe eelisena välja selle, et kodanikuajakirjandus on prii iga hinna eest klikkide kogumisest. Peetsalu leiab, et peavoolumeedias soovitakse saada võimalikult palju klikke ning selleks toodetakse meediatooteid, mitte aga sisu.

“Selles mõttes ma tooksin olulise vahe siin sisse, et kodanikumeedial ei ole vaja sellist asja teha. [Kodanikuajakirjandus] näitabki realselt oma kasutajaskonda, kui suur see päriselt on. Südametunnistus on puhas.” (Peetsalu)

“Kodanikumeedial ei ole vajadust näida suurena või näida kellegi teisena, kui ta on.” (Peetsalu)

“Sisuline vabadus otsustada igal ajahetkel, millist iganes infot avaldada, võiks öelda, et on kõikidel kanalitel ju, kõikidel toimetajatel. Selles mõttes, et võiks nagu teoorias ju olla. Kui me räägime vabast ajakirjandusest, siis põhimõtteliselt igal ajahetkel saad sa otsustada, millist sisu sa lood. Ma isegi ütleks, et kodanikumeedia puhul, meie konkreetse Külauudiste portaali näitel, et tegelt nagu ei ole väga küsimust, et mis siia sobib või ei sobi.” (Peetsalu)

Põltsamaa Uudiste ainsa toimetaja Raivo Suni jaoks on portaali eelis paberajalehe ees esiteks see, et portaal on väga operatiivne. Teiseks see, et pole ruumilisi piiranguid ning sama pole vaja ka lehekülgi täita ja jälgida, et lugu oleks teatud arvu tähemärke pikk.

“Teed täpselt nii palju, kui sa teed. Pluss selline võimalus muuta visuaalselt atraktiivsemaks, tuua sisse fotosid ja videosid. /.../ Ta on tasuta ka.” (Suni)

“Ma ei sõltu mitte kellestki. Võib-olla üks asi on see sõltumatuse moment, teine asi, mida ma olen tajunud üsna alguses, on see mingi vastutuse moment. Praegu ma tunnen, et see portaal on nii suureks kasvanud, et kui peaks mingi hetk nagu ta kinni panema, siis peaks ka ilmselt selgitama avalikkusele, miks sa seda teed. Ühelt poolt sa oled nagu sõltumatu selle tegemisel, aga teiselt poolt on sul ikkagi tekkinud mingi selline vastutustunne kogukonna ees.” (Suni)

Millisena nähakse oma portaalide tulevikku?

Tarmo Õuema usub, et sellised portaalid nagu Läänlane on pikemas perspektiivis elujõulisemad kui maakonnalehed.

“Ma usun sellesse, et see ongi õige ja parem mudel. Siin on küsimus selles, kas reklaamiandjad ja rahvas piisavalt kiiresti järele tulevad sellele mõtteviisile. Ma arvan, et kõik see, et ei ole laialivedu, ei ole paberile trükki, see on pluss.” (Õuema)

Ivar Soopani sõnul on arenguruumi Läänlasel tehnilises mõttes mobiilses valdkonnas ehk et Läänlase lugemiseks võiks olla nutitelefonides ja tahvelarvutites äpp, et lugejal oleks mugavam lugeda ja lihtsam leheküljel orienteeruda. On proovitud küll tasuta platvorme, aga äpi loomine nõuab siiski kulutusi. Samas ei ole äpi puhul võimalik nii palju ja sellisel kujul reklaami kuvada nagu praegu. Tarmo Õuema leiab, et areneda on veel ka sisu mitmekesistamise suunas. Ta soovib, et Läänlasele kujuneks siiski toimeetus, et seda portaali ei peaks ta tegema üksinda.

“Ma arvan, et muutused käivad kogu aeg, inimesed järjest rohkem hakkavad netist lugema, järjest rohkem jõuab reklaamiandjatele kohale, et see on hea ja töötav kanal reklaami jaoks, sest ta on täiesti töötav kanal. Ka kuulutusi pannakse väga palju. Kui inimesed näevad, et see töötab, ma ei näe, miks ta vale suund on.” (Õuema)

Erkki Peetsalu on veendunud, et Külauudistel on tulevikus palju arenguruumi. Üks arengusuund oleks keskenduda originaalsisule, teine arengusuund saada

rohkem arvamusportaalik. Näiteks võiks Külauudised olla kohaliku elu arvamusplats.

Üldiselt aga Peetsalu portaali tulevikku prognoosima ei soostu.

“See saab olla portaali asutajate ja vabatahtlike päevatoimetajate ühine otsus, et kuidas minna edasi. Ja kui see kuidas minna edasi küsimus ühises ringis küsitakse ja saab vastuse, siis saaks selgemalt vastata. Praegu pole sellist kogunemist jupp aega toimunud, kus me arutaksime portaali tuleviku üle. Praegu me toimetame ja tiksume sellises mõnuses isevoolutede rütmis. Ja ma ütleks, et see on kodanikumeediale väga omane. /.../ Ma arvan, et meie puhul on ennekõike küsimus selles, et kui me selle otsuse teeme, et millisel moel jätkata, et siis ongi nagu lihtne. Siis saame kas jätkata või ära lõpetada. Aga praegu ma ei tunne, et peaks kohe ära lõpetama või et väga laialt oleks ka kuhugi tohutult jaksu areneda. Pigem on inimestes soov panustada, aga mitte ülemäära, sest et keegi ei jõua seda vabatahtlikku tegevust enda põhitegevuseks võtta. Siis kaoks see tasakaal nagu paigast ära. Vabatahtlikku tegevust, eriti kodanikumeedia valdkonnas, saad saa ikkagi teha kuskile maale. Ja panustada. Ja olla.” (Peetsalu) Kuna Külauudised on õhinapõhine, siis juhul, kui kõigil tegijatel peaks õhin korruga langema, on võimalik ühise otsuse tulemusel portaal ka sulgeda.

Poltsamaa.info on puhtalt üles ehitatud Raivo Suni isiklikule entusiasmile ja see määrab portaali tuleviku.

“Ainuke asi, mis võib tõesti takistuseks saada portaali edasisele arengule, on see, et kui lihtsalt ise väsid ära ja mõtled, et enam ei taha teha. See on nagu ainukene ja võib-olla ka kõige suurem risk võrreldes teiste meediaettevõtetega. Aga ta ei ole mul nagu nii väga suurt kasu taotlev ettevõtmine. Mul on hea meel, et mul on õnnestunud reklaami sinna müüa ” (Suni)

“Ma ütleks küll, et ta on järjest kasvav. Vahel, kui on tunne, et ta võib-olla kasutajaskonna mõttes ei ole midagi nii väga kiiresti kasvav, siis pigem nagu mahult või tähelepanult, tähenduselt inimeste jaoks. Kas aja mõttes, palju nad seal veedavad. See on motiveeriv.” (Suni)

Portaali tuleviku jaoks on Raivo Sunil palju mõtteid, kuid need eeldavad kõigepealt enda peas läbi mõtlemist, kas ta on valmis panustama rohkem. “Kui ma vaatan kasvõi seda tehnilist lahendust, mis mul praegu koduleheküljel on: esiteks aeg oleks uuendada oluliselt kodulehte ja tuua sinna sisse, ma olen siin isegi rääkinud mõnes kohas, et võib-olla videosisu juurde tuua. Just koostöös teistega. Mina oleks vahendaja. Kool on siin meil kõva digisuuna arendaja, tahavad oma suuremaid ja populaarsemaid sündmusi hakata videos kajastama. See portaal võiks olla see keskkond, kus nad saavad ka seda levitada. Aga see eeldab mingit aega, kus sa pead tegema mingid suht ebameeldivad asjad ära. See tehniline töö ei ole väga nauditav mulle. Alguses oli see põnev, kui sa alles õppisid, aga nüüd on ta pigem tüli.” (Suni)

“Ma kogun praegu jõudu ja motivatsiooni see arengutõuge ära teha.” (Suni)

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Elina Allas, sündinud 10. mail 1981 Rakveres (isikukood 48105105213)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose “Kodanikuajakirjanduse portaalidest “pärisajakirjanduseks”: laanlane.ee, poltsamaa.info ja kylauudis.ee arengulood ja perspektiivid”, mille juhendaja on Ragne Kõuts-Klemm,
 - 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Võrus 17. augustil 2015